

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**EMNİYET HİZMETLERİ ÜZERİNDEN DEVLET ALGISI: ERZİNCAN İLİ
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatih ALTINPINAR

HAZİRAN – 2020

GÜMÜŞHANE

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**EMNİYET HİZMETLERİ ÜZERİNDEN DEVLET ALGISI: ERZİNCAN İLİ
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatih ALTINPINAR

HAZİRAN – 2020

GÜMÜŞHANE

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**EMNİYET HİZMETLERİ ÜZERİNDEN DEVLET ALGISI: ERZİNCAN İLİ
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatih ALTINPINAR

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Hasan Mahmut KALKIŞIM

HAZİRAN – 2020

GÜMÜŞHANE

KABUL VE ONAY

Dr. Öğretim Üyesi Hasan Mahmut KALKIŞIM danışmanlığında, **Fatih ALTINPINAR** tarafından hazırlanan “**Emniyet Hizmetleri Üzerinden Devlet Algısı: Erzincan İli Örneği**” isimli bu çalışma, ... / 06 / 2020 tarihinde yapılan lisansüstü tez savunma sınavı sonucunda **Oy Birliği / Oy Çokluğu** ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans** Tezi olarak kabul edilmiştir.

.....

Doç. Dr. Kadir Caner DOĞAN (Başkan)

.....

Dr. Hasan Mahmut KALKIŞIM (Danışman)

.....

Dr. Ahmet YAZAR (Üye)

Lisansüstü tez savunma sınavında başarılı bulunarak kabul edilen bu tezin ciltlenmiş hali, ... /..... /..... tarihli ve / sayılı Enstitü Yönetim Kurulu toplantısında görüşülmüş ve Tez Yazım Kılavuzuna uygun bulunarak onaylanmıştır.

.

.....

Unvanı Adı SOYADI

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “Emniyet Hizmetleri Üzerinden Devlet Algısı Erzincan İli Örneği” isimli bu çalışmanın, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve alıntı yaptığım tüm çalışmaların kaynakçada yer aldığını taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

.... / 06 / 2020

.....

Fatih ALTINPINAR

ÖNSÖZ

Öncelikle her koşulda yardımcı olan, güler yüzüyle çalışma şevki veren Sayın Danışman Hocam Dr. Öğretim Üyesi Hasan Mahmut KALKIŞIM'a, bana önayak olarak bu çalışmanın ortaya çıkmasına vesile olan Sayın Hocam Gökhan ÇAYBAŞI'ya, birçok yerde danıştığım ağabeyim İshak ALTINPINAR'a, bana destek olan tüm arkadaşlarıma ve en çok da her koşulda destek olan eşime teşekkürü borç bilirim.

Gümüşhane - 2020
Fatih ALTINPINAR

ÖZET

ALTINPINAR Fatih, Emniyet Hizmetleri Üzerinden Devlet Algısı: Erzincan İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, 2020, (XIII + 141).

Emniyet Teşkilatı günümüzün önemli kamu kuruluşlarından bir tanesidir. Emniyet hizmetleri veren bu birimin vatandaşların gözünde devletin algısını değiştirip değiştirmediği yapılan bu çalışma ile ortaya konulmak istenmiştir. Nitekim Erzincan'ın heterojen yapısı ile barış ve kardeşlik değerleriyle yaşayan topluluğunun örnek olarak seçilmesinin nedeni, küçük ölçekte verilen cevapların Türkiye ile özdeşleştirilebileceğinin düşünülmesinden kaynaklanmaktadır. Servperf ve Servqual ölçeklerden faydalanılarak oluşturulan anket ile Erzincan'da yaşayan vatandaşların emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı ölçülmüştür. Emniyet hizmetlerinin devlet algısını olumlu yönde etkilediği yapılan çalışma neticesinde ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyaset Bilimi, Kamu Yönetimi, Kamu Hizmeti, Emniyet Teşkilatı, Erzincan.

ABSTRACT

ALTINPINAR Fatih, State Perception on Security Services: The Case of Erzincan Province, Master Thesis, 2020, (XIII + 141).

The Police Department is one of the most important public institutions of today. Whether this department, which provides safety services, changed the perception of the state in the eyes of the citizens, was aimed to be revealed with this study. Indeed, due to Erzincan as selected example of communities has heterogenous social structure and living with the values of peace and brotherhood , is due to the thought of the answers given on a small scale could be identified with Turkey. The perception of the state was measured through the security services of citizens living in Erzincan with a questionnaire created by using the scales of Servperf and Servqual. It has been revealed as a result of the study that the security services positively affect the perception of the state.

Keywords: Political Sciences, Public Administration, Public Service, Police Department, Erzincan.

İÇİNDEKİLER

DIŞ KAPAK

İÇ KAPAK

KABUL VE ONAY	III
BİLDİRİM	IV
ÖNSÖZ.....	V
ÖZET.....	VI
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	XI
GRAFİKLER LİSTESİ	XIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DEVLET.....	4 - 39
1.1. Kelime Olarak Devlet	4
1.2. Kavram Olarak Devlet	5
1.3. Devlet Kurumunun Köken Teorileri ve Doğuşu	10
1.4. Siyasi İdeolojilere Göre Devlet	16
1.4.1. Liberalizmde Devlet.....	17
1.4.2. Sosyalizmde Devlet	20
1.4.3. Sosyal Demokraside Devlet	23
1.4.4. Muhafazakarlıkta Devlet	24
1.4.5. Milliyetçilikte Devlet	27
1.4.6. Faşizmde Devlet	29
1.4.7. Siyasal İslam’da Devlet.....	30

1.5. Türkiye'nin Siyasi Kimliği	33
---------------------------------------	----

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAMU HİZMETİ	40 - 75
2.1. Kamu Hizmeti Tanımı	40
2.2. Kamu Hizmetlerinin Temel İlkeleri	42
2.2.1. Süreklilik ve Düzenlilik	42
2.2.2. Değişebilirlik ve Uyarılama	43
2.2.3. Eşitlik ve Tarafsızlık	43
2.2.4. Bedelsizlik	44
2.3. Kamu Hizmetlerinin Türleri ve Görülme Usulleri	45
2.3.1. Kamu Hizmetlerinin Türleri	45
2.3.2. Kamu Hizmetlerinin Görülme Usulleri	47
2.4. Küreselleşme Süreci ve Kamu Hizmeti	49
2.4.1. Küreselleşme Süreci	50
2.4.2. Küreselleşmenin Kamu Hizmetine Yansımaları	53
2.4.3. Kamu Hizmetlerinde Kalite	59
2.5. Emniyet Teşkilatı ve Emniyet Hizmetleri	60
2.5.1. Türk Emniyet Teşkilatının Kısaca Tarihçesi	60
2.5.2. Emniyet Teşkilatının Amacı	63
2.5.3. Emniyet Teşkilatının Yapısı	64
2.5.3.1. Merkez Teşkilatı	65
2.5.3.2. Taşra Teşkilatı	66
2.5.4. Emniyet Hizmetleri Personeli Eğitimi	67
2.5.5. Emniyet Hizmetleri Personeli Görev Dağılımı	69
2.5.5.1. İdari	70
2.5.5.2. Adli	70
2.5.5.3. Siyasi	71
2.6.6. Emniyet Hizmetlerinde E-Uygulamalar	72

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ERZİNCAN’DA EMNİYET HİZMETLERİ ÜZERİNDEN DEVLET ALGISI 76-116

3.1. Erzincan’ın Önemi.....	76
3.2. Araştırmanın Amacı	80
3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	81
3.4. Araştırmanın Yöntemi	82
3.4.1. Servqual Ölçeği	83
3.4.2. Servperf Ölçeği.....	84
3.4.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	85
3.4.4. Araştırmanın Örneklemi.....	85
3.5. Bulgular.....	87
3.5.1. Güvenilirlik Analizi	87
3.5.2. Araştırmaya Ait Anket Verileri	89

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 117

KAYNAKÇA 124

EKLER

EK 1. Anket Formu 135

EK 2. Etik Kurulu Onay Formu 138

ÖZGEÇMİŞ 141

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Emniyet Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması	65
Tablo 2. Erzincan İlinin Nüfus Yoğunluk Tablosu	77
Tablo 3. Fiziksel Özellikler ile Alakalı 5 Sorunun Güvenilirlik Analizi.....	87
Tablo 4. Empati ile Alakalı 4 Sorunun Güvenilirlik Analizi	88
Tablo 5. Güvenilirlik ile Alakalı 7 Sorunun Güvenilirlik Analizi	88
Tablo 6. Yanıt Verebilirlik ile Alakalı 5 Sorunun Güvenilirlik Analizi.....	88
Tablo 7. Güvence ile Alakalı 7 Sorunun Güvenilirlik Analizi.....	88
Tablo 8. Bütün Soruların Birlikte Güvenilirlik Analizi.....	88
Tablo 9. Cinsiyet Dağılım Tablosu.....	89
Tablo 10. Yaş Dağılım Tablosu	90
Tablo 11. Eğitim Düzeyi Dağılım Tablosu	91
Tablo 12. Çalışma Durumu Dağılım Tablosu	92
Tablo 13. Gelir Dağılım Tablosu.....	94
Tablo 14. Siyasi Görüş Dağılım Tablosu.....	95
Tablo 15. Hizmet Alınan Birim Dağılım Tablosu.....	97
Tablo 16. Normallik Testi.....	98
Tablo 17. Cinsiyet Kategorilerine Göre Verilerin İstatistik Bilgileri.....	98
Tablo 18. Bağımsız Örneklem T Testi.....	99
Tablo 19. Yaş Kategorilerine Göre Verilerin İstatistik Bilgileri.....	99
Tablo 20. Varyansların Homojenliği Testi	100
Tablo 21. Devlet Algısı ile Yaş Grupları Arasındaki İlişki	100
Tablo 22. Devlet Algısının Yaşa Göre Farklılıkları	100
Tablo 23. Eğitim Kategorisine Göre Tanımlayıcı İstatistikler	101
Tablo 24. Varyansların Homojenliği Testi.	102
Tablo 25. Devlet Algısı ile Eğitim Grupları Arasındaki İlişki	102
Tablo 26. Devlet Algısının Eğitim Kategorilerine Göre Farklılıkları	102

Tablo 27. Çalışma Kategorisine Göre Tanımlayıcı İstatistikler	104
Tablo 28. Varyansların Homojenliği Testi	104
Tablo 29. Devlet Algısı ile Çalışma Durumuna Göre Gruplar Arasındaki İlişki	104
Tablo 30. Gelir Kategorisine Göre Tanımlayıcı İstatistikler	105
Tablo 31. Varyansların Homojenliği Testi	105
Tablo 32. Devlet Algısı ile Gelir Grupları Arasındaki İlişki	105
Tablo 33. Devlet Algısının Gelir Kategorilerine Göre Farklılıkları	105
Tablo 34. Siyasi Görüş Kategorisine Göre Tanımlayıcı İstatistikler	108
Tablo 35. Varyansların Homojenliği Testi	108
Tablo 36. Devlet Algısı ile Siyasi Görüşler Arasındaki İlişki	108
Tablo 37. Devlet Algısının Siyasi Görüş Kategorilerine Göre Farklılıkları	108
Tablo 38. Hizmet Alınan Birime Göre Tanımlayıcı İstatistikler.....	111
Tablo 39. Varyansların Homojenliği Testi	112
Tablo 40. Devlet Algısı ile Hizmet Alınan Birim Arasındaki İlişki.....	112
Tablo 41. Devlet Algısının Hizmet Alınan Birimlere Göre Farklılıkları	112
Tablo 42. Her Soruya Verilen Cevapların Ortalaması ve Standart Sapması	113
Tablo 43. Devlet Algısı ile İlgili Tanımlayıcı İstatistikler.....	115

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Cinsiyet Dağılım Grafiği	90
Grafik 2. Yaş Dağılım Grafiği	91
Grafik 3. Eğitim Düzeyi Dağılım Grafiği.....	92
Grafik 4. Çalışma Durumu Dağılım Grafiği.....	93
Grafik 5. Gelir Dağılım Grafiği	94
Grafik 6. Siyasi Görüş Dağılım Grafiği	96
Grafik 7. Hizmet Alınan Birim Dağılım Grafiği	97
Grafik 8. Gelir- Devlet Algısı İlişkisi Grafiği.....	107
Grafik 9. Siyasi Görüş- Devlet Algısı İlişkisi Grafiği.....	111

GİRİŞ

Dünya nüfusunun zaman içerisinde artmasıyla bazı şartlar değişmiş, değişen şartlar ve yaşam biçimleri de insanların istek ve ihtiyaçlarını da değiştirmiştir. Bu değişen ihtiyaçlar ise insanların devlet ile tanışmasını tetiklemiştir. Bu durum zamanla devleti tanımlama şekillerinde değişiklikler oluşturmuştur. İnsanların zihninde oluşan devlet şekilleri 19. yüzyılda sanayileşme ile ideolojilere dönüşmeye başlamıştır (Ertugay, 2012: 32-33). Devlet yönetimini etkileyecek düzeye gelen ideolojiler zamanla kendine daha fazla taraftar edinmiştir. Bölgelerin, devletlerin yapısının ve insanların yaşam şekillerinin değişiklik göstermesi, birden fazla ideolojinin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Ortaya çıkan bu ideolojiler zamanla ülkemizde de etkisini göstermiştir.

Bütün dünya üzerinde etkili olan birtakım ideolojiler ülkemizde de boy göstermiş, etkisi altına aldığı insanlar tarafından savunulmuş, savundukları ideolojilerin etkisiyle oluşan siyasi kimlikler oluşmuştur. Türkiye’de, Avrupa’ya göre siyasi kimlikler daha farklı gelişmiştir. Ülkemizde merkez ile çevre arasında yaşanan çatışmalar, siyasi kimliklerin belirlenmesinde oldukça uzun süre etkili olmuştur. Nitekim bu süre 19. yüzyıl Osmanlısından tek partili dönem Türkiye’sinin sonuna kadar uzanmaktadır (Mardin, 1990: 36-37). Sonrasında ülkemizde farklı ideolojiler benimsemiş olan gruplar ortaya çıkmış, birbirinden farklı partiler kurulmuş, kurulan partiler ile dünya üzerindeki farklı ideolojiler savunulmuştur. Günümüze gelene dek birbirinden farklı siyasi ideoloji belirleyen birçok parti kurulmuştur. Bu partilerden bir kısmı ülke yönetiminde etkili olmuştur. Dönem dönem birbirinin ideolojik fikirlerine uzak olan partiler koalisyon oluşturarak ülke yönetimine gelmiştir. Ancak her dönemde kamu kurum ve kuruluşları devlet adına hizmet etmeye devam etmiştir.

İletişim ağlarının tüm dünyayı birbirine bağlamasıyla birlikte dünya küreselleşmiştir. Bunun sonucu olarak insanlar da daha fazla bilgi birikimi olan bireylere dönüşmüştür. Bu durum insanların içinde bulunduğu devletin sunduğu kamu

hizmetlerinde gelişme ve olumlu yönde değişiklikler beklemesine sebebiyet vermiştir (Göküş, 2010: 203-205). Devlet adına hizmet etmeye devam eden kamu kurumları küreselleşme ile birlikte olumlu yönde değişimler geçirerek vatandaşların daha kaliteli, daha hızlı, daha maliyetsiz hizmet almasının önünü açmıştır. Emniyet Teşkilatı da küreselleşme ile değişim ve gelişim yaşayan kamu kurumlarından bir tanesidir.

Emniyet Teşkilatı kamu kuruluşları arasında günümüzde oldukça önemli bir konuma sahiptir. Kaboğlu'nun da dediği gibi devlet, yaptırım uygulanan vatandaşın gözünde kolluk biriminde somutlaşabilmektedir (Kaboğlu, 2017: 96). Nitekim “nerede bu devlet” şeklinde yapılacak ilk serzenişte devletin vitrini olan Emniyet Teşkilatı personeli ile karşılaşılacaktır. Bu durum yüzyıllardır neredeyse tüm dünya ülkelerinde geçerliliğini korumaktadır. Emniyet Teşkilatı yani Polis Teşkilatının olmadığı dönemde devleti yanında görmek isteyen vatandaş günümüzde polisin yaptığı görevleri yapmakla mükellef olan asker kişilerle iletişime geçmiştir. Devlet kurumunun ortaya çıkışından itibaren değişik şekillerde ve durumlarda da olsa bugünün Polis Teşkilatının yaptığı işi yapan kurum veya kuruluşlar insanlarla iletişime geçmiştir. Son yıllarda yaşanan ve çok hızlı olan gelişimle birlikte Emniyet Teşkilatı kendisini güncellemiştir. Bu güncellemeye örnek vermek gerekirse, sanal dünyada suç işlenmeye başlanmasıyla Siber Suçlarla Mücadele birimi oluşturulmuş, böylece işlenen suçlarla ilgili uzman kişiler gerekli takibi yapmaya başlamıştır.

Kendini sürekli surette geliştiren ve geliştirmeye devam etmek zorunda olan Emniyet Teşkilatı, insanların gözünde devletin görünen yüzü olmuştur. Emniyet Teşkilatı, belediye sınırları içerisindeki iç güvenlik başta olmak üzere birçok sorumluluğu üzerinde taşımaktadır. Emniyet Teşkilatı bu sorumluluklarını yerine getirirken doğrudan devleti ilgilendiren iş ve işlemler yaparak insanların devlete olan bakış açısını etkilemektedir. Yapılan bu çalışmada kozmopolit bir yapıya sahip olmakla birlikte halkın huzur içinde birlikte yaşadığı Erzincan ilinde, Emniyet Hizmetleri üzerinden devlet algısını ölçmek amacıyla hizmet kalitesi ölçüm modelleri olan SERFPERF ve SERVQUAL modellerden de faydalanılarak anket soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan anket içerisinde hizmet kalitesi soruları olduğu da göz önünde bulundurulursa, emniyet birimlerinin hizmet kalitesi ve Erzincan'da yaşayan

vatandaşların gözünde Emniyet Hizmetlerinin devlet algısına (olumlu veya olumsuz) etkileri değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DEVLET

1.1. Kelime Olarak Devlet

Devlet, kelime olarak Arapça kökenli olmakla birlikte “Devle” kelimesinden dilimize geçmiştir. Kelime anlamı tedavül eden yani ele geçirilendir (Gözler, 2017: 5). Benzer bir ifadeyle devlet kelimesi, iktidarın el değiştirmesini anımsatmaktadır (Esen, 1970: 89). Devlet kelimesi, İngilizcede Latince kökenli *status* kelimesinden türetilen *state* kelimesi ile karşılanmaktadır. Latince kökenli olan ve *status* kelimesinden türetilen, İngilizce, İtalyanca, Fransızca, Almanca vb. dillerde onlarca kelime vardır, bu kelimeler durağanlık, sabit kalma, değişmeme, kararlılık gibi anlamları içinde barındırdığı gibi bu kökten türetilen ve devlet anlamı taşıyan *state* kelimesi de aynı anlamı taşımaktadır. Yani bir durağanlığı, sabit kalma eğilimini, kararlılığı, değişmezliği çağırıştır (Gözler, 2017: 6). Benzer bir yaklaşıma göre, bizdeki devlet kelimesi sürekli değişkenlik, batı toplumlarındaki *state* kelimesi ise bir durağanlık, sabitlik, devinimsizlik akla getirmektedir (Kaya, 2016: 244).

Devlet kelimesinin kullanıldığı toplulukların, devletin yönetiminin kamu hizmetinden ibaret olduğu bilinmediğinden, devlet yönetiminin belli başlı birtakım kurallara uyma zorunluluğunun olmadığı ya da devletin belli başlı kuralları var ise, var olan kurallara uyulmadığı alışlageldiğinden devlet elden ele dolaşan altıntopa benzetilmiştir. Burada yapılan altıntop benzetmesi, ülke yönetiminin belli bir gücü, kudreti temsil etmesini, bu gücün de sık sık el değiştirmesi sonucu elden ele gezmesini, sürekli bir devinim oluşmasını ve insanların bu güce sahip olmak istemesini simgelemektedir. Nitekim eski Arapçada iki kabile arasında yapılan savaşta kazanan tarafın sık sık el değiştirmesi durumuna devlet denilmiştir (Gözler, 2017: 7). Yüksek makam sahibi kimi kişilere “devletlü” şeklinde hitap edilmesi de devlet kelimesinin

kökenindeki kudreti, gücü ortaya çıkarttığı gibi, bugün halen devam eden, bir kişinin kısa sürede itibar kazanması durumuna “başına devlet kuşu konması” deyimini kullanılmaktadır. Böylece içinde bulunulan durum ifade edilirken kelime kökeninin anlamına değinilmektedir (Başgil, 1946: 981-982).

Görüldüğü üzere *devlet* ve *state* kelimeleri aynı anlamı ifade etse de kelimelerin türediği köklerin sürekli olarak etkisi devam etmiş, bu durum da Arapça kökenli olan Devlet kelimesini kullanan topluluklarla Latince kökenli olan state kelimesini kullanan topluluklar arasındaki devlet kavramının farklılığını göz önüne sermiştir.

1.2. Kavram Olarak Devlet

Devlet kavramının birçok tanımı bulunmaktadır. Çeşitli tanımlara sahip olan devlet kavramını her disiplin kendi alanına göre yorumlamış, böylece farklı şekillerde birçok tanımının bulunmasına yol açılmıştır. Devlet, hukuki, ekonomik, politik vb. konuları bünyesinde barındıran karmaşık sosyal ve çok yönlü bir olgudur (Zabunoğlu, 1973: 35). Kapani’ye göre devlet, sınırları belirli bir toprak parçası üzerine yerleşmiş, zor kullanma yetkisine haiz bir yönetime tabi insanların oluşturduğu siyasal bir yapılanmadır (2017: 37-38). Farklı bir tanıma göre devlet, belirli sınırlar içinde yaşayan insanların bir otoriteye tabi olması neticesinde ortaya çıkan sürekli hukuki bir varlıktır (Akipek, 1966: 12). Bir diğer tanıma göre devlet, toplumu bir düzen içerisinde tutarken birtakım birleştirici unsurlarla toplumun bir arada durmasını sağlayan üst bir siyasal yapılanmadır (Çetin, 2001: 202). Hans Kelsen’e göre devlet, hukukla iç içe geçmiş normlar normu olarak nitelendirilirken, Fransız hukukçu Maurice Hauriou’ya göre kurumsallaşmış iktidarı ele almış olan siyasal iktidara devlet denir (Kaboğlu, 2017: 96). Devlet konusunda yapılan birçok tanımın içinde en kabul göreni Georg Jellinek’in üç unsur teorisidir. Üç unsur teorisine göre devletin kurulabilmesi için insan topluluğuna, kara parçasına ve egemenliğe ihtiyacı vardır. Kısaca devlet tanımı yapılması gerekirse devlet, bir insan topluluğunun belli bir toprak üzerinde egemen olmasıyla oluşan, süreklilik arz eden hukuki kişiliğe sahip bir yapıdır (Akyılmaz, 1998: 1). Yapılan tanımlamalarda genellikle insan topluluğu, egemenlik ve kara parçası kavramlarının üzerinde durulmaktadır.

Bir devletin varlığından söz edebilmek için en temel unsur insan unsurudur. İnsan varlığının olmadığı yerde devletten söz etmek mümkün değildir. İnsanın olmadığı yerde devlet olmayacağı gibi bir kişinin tek başına devlet kurması da söz konusu olamaz. Dolayısıyla devleti oluşturabilmek için birden fazla insana ihtiyaç vardır (Abadan, 1952: 173). İnsanlar belli bir sayıya ulaştıktan sonra niceliği önemsizleşir ve nitelik ön plana çıkar. Nitekim Andorra gibi yetmiş bin ile seksen bin arasında nüfusu olan küçük topluluklar da, bir milyarı aşkın nüfusa sahip olan Çin de egemen devlettir (Gözler, 2001: 108). On bin kişinin oluşturduğu bir topluluk, belli bir kara parçasında egemenliğini ilan etmişse burada bir devletin varlığından söz edilebilir, milyonlarca insan bir kara parçası üzerinde egemen olamıyorsa burada devletten söz edilemez İnsan gruplarının bir devlet oluşturabilmesi için nitelik sahibi olması gerekir. Ayrıca bahse konu insan gruplarının devlet oluşturabilmesi için sahip olması gerekli nitelik, bağ oluşturabilecek birtakım değerlerle birbirine bağlı olmasıdır. Belirtilen bu bağa sahip insan topluluklarına ise 'Millet' adı verilir. Ancak millet olmayı becerebilen insan grupları devlet kurabilir veya mevcut devleti ayakta tutabilir. Bu sebeple devletin varlığının üç unsurundan biri olan millet unsuru oldukça önemlidir (Başgil, 1960: 135-136). İnsan gruplarını birbirine bağlayan yani milleti oluşturan unsurların niteliğine göre iki değişik millet anlayışından bahsedilebilmektedir. Bu anlayışlar objektif ve sübjektif millet anlayışı olarak iki ana başlık altında incelenmektedir (Akipek, 1966: 87).

Objektif millet anlayışına göre insan gruplarını birbirine bağlayarak millet olmasına sebebiyet veren özellikler elle tutulur ve gözle görünür olmalarıdır. Aynı ırka mensup olan insanlar fizyolojik özellikleri bakımından birbirine benzediğinden ırk birliği objektif bir özellik olarak değerlendirilmektedir. Irk birliği teorisi, aynı soydan gelen insan topluluklarını, bu soy birliğinin millet haline getirdiği temeline dayandırmaktadır (Okandan, 1968: 687-688). Bu görüşe göre aynı soydan gelen insanlar yani soydaşlar nerede doğduğuna veya nerede yaşadığına bakılmaksızın aynı milletten sayılır (Başgil, 1960: 138). Irk birliği görüşü, ırkdaşlarının başka milletlerin boyunduruğu altında yaşamasının doğru olmadığını savunulduğu görüş olduğundan ırkdaşların yaşadığı yerleri fethetmek fikri ortaya çıkar. Ortaya çıkan bu yayılmacı politika, belirtilen görüşün yaygın olduğu devlet için ülke sınırlarını genişletme fikri ile birlikte kendi ülkesinde yaşayan farklı ırka mensup olan kişileri tehlike olarak görme fikrini de beraberinde getirir. Böylece farklı ırka mensup olan kişilerin tehcir edilmesi

veya soykırıma maruz kalması sonucu doğabileceğinden belirtilen bu görüş tasvip edilmemektedir (Gözler, 2001: 110-111).

Bir diğer objektif millet anlayışı ise din birliğidir. Aynı dine mensup olan insanların ibadet şekli aynı olduğundan ve imar ettikleri ibadethaneleri kendi dinlerini yansıttığından, bu durumun da gözle görülebilir olması gerekçesiyle din birliği de objektif millet anlayışını yansıtan bir özellik olarak kabul görmektedir. Din birliği teorisine göre, aynı dine mensup insan topluluklarının oluşturduğu topluluğa millet denilmektedir. Farklı dine inanan ama aynı ırktan olan ve farklı devletler kuran birçok devletten bahsetmek mümkündür. Mezhepsel ayrılıklar bile aynı ırktan olan toplulukları savaşa itmiş, neticesinde farklı devletlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Aynı soydan gelmesine, aynı dine inanmasına rağmen mezhepsel ayrılıkların ön plana çıkarak toplulukların farklı devletler oluşturmalarına Sırbistan ve Hırvatistan örnek olarak gösterilebilir. Zira her ikisi de Hristiyan olmasına rağmen Sırlar Ortodoks, Hırvatlar ise Katolik'tir (Gözler, 2001: 111-112). Bir başka yönden bakılacak olursa Türkler ile Araplar aynı dine inanmalarına rağmen tek millet olabildikleri söylenemez. Din birliği, tarih boyunca insan gruplarını tek çatı altında toplayarak millet olabilmelerini sağlasa da günümüzde tek başına millet olabilmek için yeterli bir özellik olarak kabul edilebilmesi güçtür (Zabunoğlu, 1973: 82).

Üçüncü ve son olarak objektif millet anlayışı ise dil birliğidir. Aynı dili konuşan insan gruplarının bir millet oluşturduğu hususu da beş duyu organımızca algılanabildiğinden objektif millet anlayışı başlığı altında incelenmektedir (Abadan, 1952: 181). Aynı dili konuşan insanların oluşturduğu her milletin devlet kurması mümkün değildir, çünkü yeryüzünde sekiz bin civarında halen konuşulan dil olduğu bilinmektedir. Her aynı dili konuşan insan grubunun bir devlet kurması mümkün olmadığı gibi aynı dili konuşan insan gruplarının tek çatı altında birleştirilmesi anlayışı da beraberinde yayılmacı bir politikanın ortaya çıkmasına sebebiyet verebilir. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve İrlanda İngilizce, Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan Kırgızistan ve Özbekistan gibi Türk Devletlerinde lehçeleri farklı olmakla birlikte Türkçe konuşulmaktadır. Belirtilen bu iki dili konuşan ülkeleri, konuştuğu dilin çatısı altında toplamak fikri emperyalizm ve yayılmacı politikalar ile örtüştüğünden kabul görmemektedir (Gözler, 2001: 112). Aynı dilin konuşulduğu birçok devlet olduğu gibi

bir devlet içinde farklı dillerin konuşulduğu devletler de vardır. Bahse konu ülkelerden birisi de İsviçre'dir. İsviçre'de Almanca, İtalyanca ve Fransızca dillerinin her biri konuşulmaktadır. Yukarıda belirtilen hususlardan ve verilen örneklerden de anlaşılacağı üzere dil birliği kavramı da ırk birliği ve din birliği kavramı gibi tek başına kayda değer bir anlam ifade etmemektedir. Milletleşmeyi kolaylaştırmasına rağmen varlıkları millet oluşturmaya yetmemektedir (Zabunoğlu, 1973: 82).

Yukarıda bahsedilen objektif unsurlar olan ırk, dil ve din gibi unsurlar her zaman bağlayıcı olmayabilir ve neticesinde aynı ırka mensup aynı dili kullanan ve aynı dini inanca sahip olan insan toplulukları dahi farklı devletler oluşturabildiği gibi diğer yandan tüm bu sayılan objektif unsurların hiçbirini bulundurmeyen insan grupları aynı egemen devletin çatısı altında yaşamayı seçmişlerdir. Bu gibi durumlarda insan gruplarının taşıdığı objektif özellikler anlamını yitirmekle birlikte insanların sübjektif olarak kendini ne olarak gördüğü ve hangi millete ait hissettikleri ön plana çıkmaktadır. Sübjektif anlayışa göre devlet, insan topluluklarının birtakım manevi bağlar ile birbirine bağlanması sonucu oluşan millet ile kurulabilir (Gözler, 2001: 113). İnsanları millet yaparak birbirine bağlayan sübjektif bağlar arasında, ortak geçmiş, ortak amaç, ortak acı, istikbal, ülkü birliği gibi unsurlar gösterilebilmektedir. Belirtilen bu unsurlar insanlar arasında bağlar oluşturarak birlikte yaşama isteği oluşturduğunda sübjektif anlayışa göre millet oluşmuş kabul edilir (Okandan, 1968: 693). Özetlemek gerekirse sübjektif anlamda millet, bir grup insanın, geçmişten getirdiği hatıra mirasını ve ortak olduğu her türlü fikri, geleceğe aynı insan grubu ile taşımayı hedefleyerek bir arada bulunmasıyla oluşmaktadır.

Ülkemizde millet kavramının nasıl tanımlandığına kısaca değinilirse, Anayasamızın 2'nci maddesinde ülkemiz Atatürk Milliyetçiliğini benimsemiştir. Atatürk ise millet tanımlamasını yaparken ortak geçmiş, ortak keder ve ortak kaygıdan bahsetmiş, aynı kültürden gelen insanlara millet denileceğini bildirmiştir. Atatürk'ün yaptığı millet tanımlamasından sübjektif millet tanımı yaptığını ve sübjektif millet tanımının kurucusu olan Ernest Renan'ın tarifine uygun tarif yaptığı anlaşılmaktadır (Özbudun, 1998: 52). Nitekim Anayasa Mahkememiz de 11-14 Şubat 1975 tarih ve K.1975/23 sayılı kararında *"Milliyetçilik... Anayasanın [1961] Başlangıç bölümünde özlü anlatımını bulan, 'bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak bölünmez bir*

bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk Milliyetçiliği'nden başka bir anlam taşımamaktadır” (AYM, 1975: 247). Şeklinde Türk Milliyetçiliğinin tanımını yaparak Sübjektif millet anlayışına vurgu yapmaktadır. Elde edilen bu değerlendirmelere bakılarak devletimizin sübjektif bir millet anlayışı benimsediği görülmektedir.

Üç unsur teorisinin ikincisi toprak parçası yani ülke unsurudur. İnsan gruplarının oluşturduğu milletin üzerinde barınabilmesi için toprak parçası gereklidir. Bir devletin varlığından bahsedebilmek için, millet olarak tanımlayabileceğimiz bir grup insanın sınırları belirli toprak bütününde egemen olması gerekir (Başgil, 1946: 988) . Üzerinde bulunduğu toprak parçasını yani ülkesini kaybeden bir millet egemenliğini de kaybetmiştir. Bu sebeple devletler, ülkelerinin toprak bütünlüğü hususunda çok hassas davranmaktadır (Gözler, 2004: 46). Ülke kavramı kara ülkesi, hava ülkesi ve su ülkesi olarak üçe ayrılmaktadır. Kara ülkesi yukarıda tanımladığımız gibi, insanların barınabilmesi için sınırları belirli olan kara parçasını ifade etmektedir. Su ülkesi veya su sahası bir devletin egemenliği altında bulunan su alanlarıdır. Suyun üstü de egemen devlete ait olduğu gibi suyun altı ve altındaki kaynaklarda egemen devlete aittir. Su sahası veya su ülkesi deniz, akarsu, göl, boğaz, kanal vb. unsurları kapsamına almaktadır (Başgil, 1947: 1268). Hava ülkesi ise devletin egemen olduğu kara ülkesi ve su ülkesinin tam üzerindeki hava sahasını kapsamaktadır. Hava sahasının bittiği yer kara sularının bittiği çizgidir (Gözler, 2011: 428-429). Egemen her devletin hava sahasında tam hakimiyeti bulunur.

Üç unsur teorisinin üçüncüsü egemenlik unsurudur. Devletin kurulabilmesi için millet olmayı başarabilmiş bir grup insan ve toprak parçası yani ülke yeterli değildir. Devlet kurulabilmesi için belirtilen bu unsurlara ilaveten bir de egemenlik unsurunun bulunması gereklidir (Kaboğlu, 2017: 66). Egemenlik, hiçbir denetime tabi olmadan karar verebilme gücü olarak tanımlanabilmektedir (Pazarcı, 2005: 148). Egemenlik konusu iç ve dış egemenlik olarak ikiye ayrılmaktadır. İç egemenlik, devlet iktidarının ülke sınırları içerisinde, tüm özel ve tüzel kişilere, emredebilmesi ve yön verebilmesidir (Akyılmaz, 1998: 1). Bir başka ifadeye göre ülke içerisindeki tüm vatandaşlara her türlü grupları ve kurumları bağlayıcı kararlar alabilen, emretme gücünü elinde bulunduran

yönetimi ifade etmektedir(Küçük, 2015: 318). Egemen devlet, iç egemenliğin sonucu olan vatandaşlarına emretme gücüne, yaptırım uygulayabilme yetkisine, kendi hukuk düzenini kabul ettirerek onu yürürlüğe koyma yetkisine sahip devlettir (Özkuş, 2011: 40). Dış egemenlik ise bir devletin başka bir veya birden çok devlete bağımlı olmaması, uluslararası ilişkilerde diğer devletlerden aşağı konumda olmaması, diğer devletler ile hukuki anlamda eşit olması durumudur. Egemen bir devletin iç işlerine başka bir devlet karışamaz ve hukuki anlamda her devlet aynı statüde kabul edilir. Belirtilen bu durum dış egemenliğin bir gerekliliğidir (Küçük, 2015: 318).

1.3. Devlet Kurumunun Köken Teorileri ve Doğuşu

1.3.1.Devlet Kurumunun Köken Teorileri

Bu teoriler, devletin nasıl ve hangi şartlar altında oluştuğunu anlayabilmek ve açıklayabilmek amacıyla ortaya atılan fikirlerden oluşmaktadır. Devletin kökeni konusu ile ilgili beş farklı teori bulunmaktadır. Bu teoriler, devletin ailenin büyümesi sonucu ortaya çıktığını savunan aile teorisi, devletin ekonomik yani üretim tüketim gibi unsurlar dolayısıyla ortaya çıktığını savunan ekonomik teori, devletin mücadele ve güç kullanımı sonucunda ortaya çıktığını savunan kuvvet ve mücadele teorisi, devleti bir canlıya benzeten biyolojik teori, son olarak devleti ilkel insanların aralarında anlaşma yaparak kurduğunu savunan sosyal sözleşme teorisidir (Gözler, 2013: 43).

Aile Teorisi, devletin kökeninin aileye dayandırıldığı teoridir. Devletin zamanla akraba olan ailelerin birleşerek genişlemesiyle ortaya çıktığını belirtmektedir (Gözler, 2013: 44). Ailenin büyümesi sonucu “Gens” adı verilen geniş aile, ardından genslerin bir araya gelerek daha geniş bir aile yapısı halini alması sonucu ortaya çıkan “Tribü” adı verilen kabile ya da “Aşiret” olarak adlandırdığımız akraba toplulukları meydana gelmiştir. Göçebe toplulukların yerleşik hayatı tercih etmesi sonucunda tribülerin arasında oluşan etkileşim neticesinde meydana gelen birleşmelerin görülmesiyle devletin ortaya çıktığı savunulmaktadır. Aile teorisi, temelde ataerkil aileden beslenmektedir. Ataerkil ailede baba her anlamda ailenin reisi konumundadır. Aynı durum aile teorisinde devlet içerisinde kral için geçerlidir. Kral her anlamda tıpkı ataerkil ailede babanın olduğu gibi devletin reisi konumundadır. Ailelerin birleşerek

gens, ardından tribü yani aşiret olması ardından da tribülerin birleşerek devleti oluşturması sonucunda aile reisi olan babanın gücü ile otoritesi, zamanla kralın gücü ve otoritesi halini almıştır (Düvenci, 2018: 68). Felsefe alanının öncü isimlerinden olan Konfüçyüs de devletin oluşumunu aileye benzetmiş, aile içerisinde bulunan en yaşlı erkeğin aile reisi olduğunu, ailenin devletin küçük bir örneği olduğunu, devletin de ailenin büyük bir örneği olduğunu, devletin aile ile bağı olduğunu ve devletin aile örnek alınarak kurulduğunu belirtmektedir (Eberhard, 1944: 268). Aile teorisinin önemli diğer düşünürleri de Woodrow Wilson ve Aristoteles'tir. Wilson'a göre tarihi kaynaklar incelendiğinde, kurulan ulus devletlerin aile yapısından geldiği, kuruluşunda soydaşlık ilişkisi olduğu söylenebilmektedir. Aileler ise ilkel devlet görünümündedir. Günümüz devletleri de genişletilmiş ailelerden olduğu gibi devletler de aslında büyük birer ailedir (Düvenci, 2018: 68). Aristoteles'e göre aile erkekler kadınlar ve köleler olmak üzere üç unsurdan meydana gelmektedir. Aileler temeli oluşturur ve temel ihtiyaçları gidermektedir. Aileler birleşerek köyleri oluşturur. Zaman içerisinde altsoylarla beraber nüfus artar ve diğer köylerle de birleşmeler sağlanır, böylece devlet yapılanması oluşturulmuş olur. Temelde devletin yapısını aile oluşturmaktadır (Aristoteles, 2017: 25-27).

Devletin kökenleri teorilerinden bir diğeri de biyolojik teoridir. Belirtilen bu teoride devlet bir canlı organizmaya benzetilmektedir. Devletlerin de canlılar gibi doğduğu büyüdüğü ve zamanı geldiğinde öldüğü savını ortaya koyan bu teori, devletin zaman içerisinde insan doğasının büyüüp gelişmesi sonucu ortaya çıktığını belirtmektedir (Gözler, 2007: 31). Biyolojik teori, insanın beslenmesiyle devletin üretim tüketimi arasında, devlet içinde dolaşan mal ve ürünler ile insanın damarlarında dolaşan kan arasında, insan vücudunda biriken yağ ile devlette biriken mal ve sermaye arasında bir bağ olduğunu belirtmiştir (Düvenci, 2018: 69). İnsan vücudu temelinde yapılan bir başka benzetme ise vücutta kararları alan organ ve yöneten, yönlendiren olan beyin ile devletin egemen iktidarı arasındaki benzerliktir (L. Şahin, 2016: 14). Bu teoriye Platon'un da düşüncesi ile katıldığı söylenebilmektedir. Nitekim Platon, içimizde de üç bölüm olduğunu bu bölümlerin ise toplumdaki gibi savaşımlar, para kazananlar ve yönetenlerden oluştuğunu belirtmektedir. Platon'a göre devlet, çeşitli organlardan oluşan canlı organizma gibidir ve bu şekilde işleyişini devam ettirmektedir. İngiliz düşünür Herbert Spencer ve Fransız düşünür Victor-Alfred Espinas da düşüncelerini

biyolojik teoriyle açıklamışlardır. Spencer'e göre toplum insanların kendi istekleriyle veya insanüstü güçlerin oluşturduğu bir yapı olmamakla birlikte, toplum canlı bir organizmadır. Spencer toplumun ayakta kalabilmesi için çevresel etmenlere ayak uydurması gerekliliğini belirtir ve bunun için bir adaptasyon süreci öngörmektedir (Slattery, 2011: 94). Espinas ise Spencer'in kuramından yola çıkarak bir grup çalışma yapmış, yaptığı çalışmalar neticesinde devlet kurumunun ortaya çıkışını biyolojik unsurlar üzerinde temellendirmiştir (Düvenci, 2018: 70).

Bir diğer devletin köken teorisi olan kuvvet ve mücadele teorisi, güçlü olanlarla zayıf olanlar arasında yaşanan mücadele sonucu devletin ortaya çıktığını öngörmektedir. Bu teori, devletin kuruluşunu insan grupları arasında çıkan anlaşmazlıkların neticesinde meydana gelen mücadelelerin sonucuna bağlamaktadır. Dolayısıyla devleti mücadeleler sonucu kazanan tarafın kaybeden taraf üzerinde baskı ve cebir ile kurduğu teşkilatlanma olarak tanımlamak mümkündür (Gözler, 2013: 45). Bu teori, devlet teşkilatının kurulmasındaki amacın güçlü olanların yani mücadelenin kazanan tarafının çıkarlarını korumaya hizmet olduğunu savunmaktadır. Kuvvet ve mücadele teorisinin başlıca savunuları arasında Franz Oppenheimer ve İbn-i Haldun gelmektedir. Oppenheimer devleti, yaşanan mücadele sonucu kazanan tarafın kaybeden tarafı bir düzene bağlayarak iç egemenliği sağlayıp ayaklanmaların önüne geçme ve olası dışarıdan gelecek saldırılara karşı kendini güvenceye alma amacıyla kabul etmeye zorladığı, ayrıca kaybedeni kazananların sömürmesini amaçlayan kurum olarak tanımlamaktadır (Oppenheimer 1997: 43). İbn-i Haldun ise devletin, güçlü tarafın güçsüz taraf ile yaptığı mücadele sonucu kurulabilecek bir kurum olduğunu belirttiği gibi güçlü olmayı insanları birleştirecek fikir birliğine ve seçtiği tarafa sıkı sıkıya sarılmasına bağlamaktadır. İnsanların niceliğinin değil niteliğinin önemine vurgu yapan İbn-i Haldun, niteliğin birlikte yaşayabilmek, iyi geçinebilmek olduğunu belirtmektedir (Aktan, 2003: 7).

Bir sonraki devlet köken teorisi ise sosyal sözleşme teorisidir. Sosyal sözleşme teorisine göre devlet oluşmadan önce insanlar kendi akıl ve hür iradeleri ile bir sözleşme yapma kararı alırlar. Sosyal sözleşme teorisini savunanlar devletin temelini bu sözleşmenin attığını belirtmektedirler (Gözler, 2011: 393). Devlet öncesi dönemin doğal hal olarak adlandırıldığı bu teoriye göre insanlar, belirtilen bu dönemde hür olmakla

birlikte her an savaş halindedir. Dolayısıyla ölüm korkusu ile yaşamaktadırlar. Sosyal sözleşme teorisini savunan Thomas Hobbes'a göre "insan insanın kurdudur" yani belirtilen doğal hal döneminde herkes birbiri ile savaş halindedir. İnsanlar savaş halinden kurtulup daha rahat bir yaşam sürmeyi hedefler. Bu hedef insanlara bir kişi veya gruba tabi olarak güvenli bir ortam sağlanmasını beraberinde getiren sözleşmenin yapılmasına yol açmıştır. Söz konusu durum gerçekleştiğinde ortaya çıkan topluluk devlet olarak adlandırılabilir (Hobbes, 2017: 136). John Locke ve Jean-Jacques Rousseau da sosyal sözleşme teorisini savunan ünlü düşünürlerdendir. Lock'a göre iktidarın temelinde karşılıklı sözleşme bulunmaktadır. Lock, birlikte yaşayan insanların bazı hak ve özgürlükleri güvence altına alarak aykırı hareket edenlerin birtakım cezalarla cezalandırılması isteğini ve insanların mülkiyetlerinin güvende olduğundan emin olmak istemesini doğal toplumdan siyasal topluma geçişin temeli olarak nitelendirmektedir (Düvenci, 2018: 72). Sosyal sözleşme teorisi düşünürlerinden olan Rousseau'ya göre ise insanlar yaradılış itibarıyla iyidir ancak zamanla kötüye evrilmiştir. Rousseau insanların doğal yaşam halindeyken artık korunamayacak duruma gelmesi neticesinde arayış içine girdiklerini, sonunda herkesin birbirini korumak için güçlerini birleştirerek ancak hayatta kalabileceklerini düşünmesinin ardından toplum sözleşmesine yani sosyal sözleşmeye ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Böylece herkes bir bütünün bölünmez parçası olmak üzere genel sistemin emri altına girmiştir (Rousseau, 2017: 15).

Beşinci ve son olarak ele alınacak devlet kökeni teorisi ise ekonomik teoridir. Karl Marx bu teorinin en önemli düşünürüdür ve bundan dolayı bu teori Marksizm olarak da adlandırılmaktadır. Ekonomik teoriye göre devlet, ekonomik gelişmelerin sosyal ve siyasi yaşamı etkilemesi sonucu oluşmuş bir kurumdur (Okandan, 1976: 63). Bu teori, insanların hareketlerini ekonomik gelişmelere bağlayarak insanların ekonomik hareketlere göre davranışlarına şekil verdiğini belirtmektedir. Marx'a göre içinde bulunduğumuz gezegen ekonomik çıkarlar doğrultusunda şekillenmektedir ve sosyal kurumlar alt ve üst yapı olarak ikiye ayrılmaktadır. Alt yapı kurumları üst yapı kurumlarını belirlemektedir. Alt yapı kurumları üretim biçimlerini, üst yapı kurumları ise hukuk, din, ahlak vb. ideolojileri barındırmaktadır. Devletten de bir üst yapı kurumu olarak, halktan ise bir alt yapı kurumu olarak bahsetmek mümkündür. Bu teoriye göre her ne kadar devletin amacı alt yapı olan halka hizmet olsa da Marx'a göre gelmiş

geçmiş tüm toplumların sınıf mücadelesi verdiği, ezen ile ezilenin birbirleriyle gizlice veya açıktan sürekli mücadele halinde oldukları bilinmektedir. Bu teoriye göre tarih boyunca sürekli birbiriyle çatışma halinde olan iki sınıfın varlığından söz edebilmek mümkündür. Bu çatışma üretim araçlarını elde tutmayı amaçlamaktadır. Üretim araçlarını elinde tutmayı başarabilen yönetimi elinde tutmayı başarabilir, böylece sömüren ya da diğer ismiyle egemen sınıf olabilmektedir. Egemen olmaya devam edebilmek için zor kullanmaya ihtiyacı vardır ki burada zor kullanma devlet kanalıyla gerçekleştirilmektedir. Bir başka şekilde belirtmek gerekirse devlet sömüren sınıfın sömürülen sınıf üzerinde baskı sonucu kurduğu teşkilattır (Düvenci, 2018: 72-73).

1.3.2.Devlet Kurumunun Doğuşu

İlkel toplumlar halinde yaşayan insanlar, devlet kurumu oluşturulmadan önce yeryüzünde bulunan ve grupları halinde yaşayan insanlardan oluşmaktadır. Bu toplulukların beslenme şekli doğada mevcut bulunanı avlamak veya toplamak üzerine kuruludur. İlkel insanlar, barınma ihtiyacını ağaç kovukları vb. yerlerde gidermekte, deneme yanılma yöntemiyle bilgi edinmekte ve korunmak yani güvenlik için doğada mevcut bulunan birtakım araç gereçleri kullanmakta olan devlet öncesi insan grupları olarak bilinmektedir (Fındıkçı, 1996: 41). İlkel insanların, küçük insan grupları halinde yaşamını devam ettirdiği düşünülmektedir. Genel olarak ilkel insanları, avcılık ve toplayıcılık yaparak yaşamının idame ettiren, insana dayalı bir enerji sistemi bulunan, temel güvenceleri birlikte yaşadıkları küçük gruplar olan, konuşarak anlaşabilen ve deneme yanılma yöntemiyle bilgi edinen insan grupları olarak tanımlamak mümkündür (Düvenci, 2018: 73-74). İlkel toplum insanının rekabetten uzak olduğu ve saldırganlık odaklı olmadığı, doğal kaynakları serbestçe bölüştüğü ve işbirliğiyle eşitliğe önem verdiği düşünülen bir yaşam biçimi benimsediği düşünülmektedir. Birtakım araştırmacılar, ilkel toplumların eşitlikçi yapısını ön plana çıkartmak için ilkel topluluklardan ilkel komünal toplum olarak da söz etmektedir (Şenel, 2014: 137). İlkel insan gruplarında eşitliğin önemli bir değer olduğu düşünüldüğünden ekonomik ve siyasi anlamda eşitsizliğe bugüne kadar elde edilen bulgular neticesinde rastlanmamıştır. İlkel topluluklar günlük ihtiyaçlarını karşılayacak kadar avlandıkları veya topladıkları için ihtiyaç fazlası ürün söz konusu olmamaktadır bu durum da ortada

m¼cadele edecek bir etmen bırakmadığından ilkel toplumda eşitliğin böylece korunduğundan söz etmek yanlış olmayacaktır (Harman, 2010: 20).

Günümüzden yaklaşık olarak 10.000 yıl kadar önce avcı olarak nitelendirdiğimiz ilkel topluluklar yabani sürüler ile karşılaştıklarında onları takip edip himayelerine alarak sürekli kontrol altında tutmuşlar bu gelişme neticesinde çobanlığa başlamışlar, böylece daha hızlı bir şekilde yiyeceğe ulaşma fırsatı yakalamışlardır. Toplayıcı olan ilkel gruplar ise belli bir süre sonra tahıl tanelerinin tohum olduğunu fark etmesi neticesinde bu tohumları kazdıkları toprağa dikerek tekrar mahsul elde etmişlerdir. Böylelikle tarımla tanışmışlar ve yerleşik hayata geçmişlerdir. Geçilen yerleşik hayatı da kulübeler, çitler, duvarlar örerek pekiştirmişlerdir (Davis, 2016: 11-12). Tarım devrimi, yerleşik hayata geçilmesi sebebiyle ailelerin daha fazla çocuk sahibi olmasına sebebiyet vermiş, dolayısıyla dünya nüfusunun hızlı artışını da beraberinde getirmiştir (Şenel, 2014: 267).

Devlet kurumunun ortaya çıkışı, yani devletin oluşumundaki tetikleyici unsurlar nüfusun artması, insanların çobanlık yapması veya yerleşik hayata geçerek tarım yapmaya başlaması olmuştur. Nüfus artışı beraberinde daha fazla üretim yapmayı getirmiş, fazla üretimi elde etmek isteyen gruplar diğer gruplarla mücadele etmiş neticesinde kazanmış veya kaybetmiş, kazanan taraf diğer taraf üzerinde üstünlük kurmuş ve devlet oluşumunun temelleri atılmıştır. Kuvvet ve mücadele etmeni teorisinin belirttiği gibi yaşanan mücadele sonucu devlet ortaya çıkmıştır. Kuvvet ve mücadele teorisinde genellikle çobanlarla çiftçilerin mücadele ettiği ve çoğunlukla çobanların galip geldiği düşünölmekle birlikte kimi bölgelerde de çiftçi topluluklar arasında da mücadeleler yaşandığı neticesinde devlet kurulduğu da bilinmektedir. Devletin kuvvet ve mücadele etmeni neticesinde ortaya çıkmasına Mısır, Sümer ve İnka Uygarlıkları örnek gösterilebilmektedir (Düvenci, 2018: 77-78). Kimi devletlerin kuruluşu da ekonomik etmenlerle temellendirilmektedir (Okandan, 1976: 63-65). Artan nüfus insanların ihtiyaç fazlası üretim yapması sonucunu doğurmuş, ihtiyaç fazlası üretim yapıp muhtaç durumda olan insanlara dağıtanlar toplumun nazarında yücelmiş ve itibar sahibi olmuşlardır. İlk başlarda topluma hizmet eden bu itibar sahibi kesim zamanla gittikçe yücelmiş ve diğer insanlar etrafında toplanmaya başlamış, böylece bulundukları toplum içerisinde egemen sınıf olmuşlardır. Toplumun efendisi haline

gelen bu egemen sınıfa büyük adam ismi verilmiş, büyük adamlar iktidar sahibi krallar pozisyonuna gelmiştir. Devletin bu gibi ekonomik etmenlerle ortaya çıkışına Solomon Adaları, Trobriand Adaları ve Bunyoro Topluluğu örnek gösterilebilmektedir. Sosyal sözleşme teorisi, aile teorisi ve biyolojik teori bilim dünyasında kabul gören teoriler olmakla birlikte teori olarak kalmış, yapılan araştırmalar neticesinde belirtilen bu üç teori temelli kurulan bir devlete henüz rastlanılmamıştır (Düvenci, 2018: 83-91). İlkel toplumdan devlete geçiş yukarıda anlatıldığı gibi başlamış, böylece modern devletin temelleri atılmıştır.

1.4. Siyasi İdeolojilere Göre Devlet

İdeoloji, siyaset literatürüne 18. Yüzyılın son demlerinde Destutt de Tracy isimli Fransız düşünür ile girmiştir (Öntaş, 2016: 161). İnsan düşüncesi ile ilah düşüncesini birbirinden ayırmak için kullanılan “idea” kelimesi ile pozitif bilimleri anlatan “logy” kelimesinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. İdea ve logy kelimeleri birleştirilerek oluşturulan ideoloji kavramı, bilimsel anlamda insanların oluşturduğu düşünce bilimi ve fikir bütünlüğünü anlatmaktadır. Dolayısıyla yeni bir bilim dalı, insanın ilahi düşünceden ayrı fikir üretebilme yöntemi, bilimlerin bütünsel tutarlılığı gibi olumlu anlamlar içeren tanımlamalarla tanımlanmıştır. İdeoloji kavramı ortaya ilk çıktığı yıllarda olumlu tanımlamalar ile tanımlansa da genel olarak tek yanlı yanlış düşünce düzeni ya da belirli dünya görüşü olarak tanımlanmaktadır (Ertugay, 2012: 31-32).

Günümüzde kabul gören ideolojiler, sanayileşmenin oldukça hızlı şekilde toplumu değişime ittiği 19.yüzyılda ortaya çıkmaya başlamıştır. Sanayileşme beraberinde işgücü talebini getirmiş, işgücü talebi olunca köylü halk kentlere göç etmiştir. Köyden kente yaşanan göçün neticesinde şehirlerde birden bire nüfus yoğunluğu oluşmuş ve dolayısıyla şehirler, birbirine yabancı olan insan topluluğu haline gelmiştir. Köylerden şehre göç eden insanlar köyde buldukları sosyalleşme imkanlarını kentlerde bulamamış, kendilerini yalnız, kimsesiz ve boşlukta hissetmişlerdir. Bu boşluğa düşme ve yalnızlaşma durumu insanları yeni arkadaş toplulukları oluşturma ve yeni amaçlar edinme ilkesini benimsetmiştir. Böylelikle, yaşanan köklü değişiklikleri açıklamak ve insanların hayatlarına yeni yön verebilme çabaları ideolojileri

oluşturmuştur. Özetleyecek olursak ideoloji, çağın getirdiği değişikliklerden rahatsız olan insan gruplarına öncülük eden düşünürlerin, oluşturduğu ve belli bir zemine oturtarak sistematikleştirdiği düşünceleridir (Ertugay, 2012: 32-34).

Her siyasal ideolojinin devlet tanımı farklılaşmaktadır. Kaleme alınan bu çalışmanın konusu vatandaşların emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısını belirlemek olduğundan Türkiye'deki siyasal ideolojileri etkileyen veya yeryüzünde önemli etkileri olan Liberalizm, Sosyalizm, Muhafazakarlık, Faşizm, Milliyetçilik, Sosyal Demokrasi ve Siyasal İslam açıklanarak her bir ideolojiye göre devlet tanımlaması yapılmış ve Türkiye'deki yansımalarına değinilmiştir.

1.4.1. Liberalizmde Devlet

Batı toplumlarında Ortaçağ düzeninin çökmesi sonucu ortaya çıkan liberalizm, siyaset ve ekonomi odaklı bir teoridir (Parlak ve Doğan: 2016: 114). Temelinin 17.yüzyılda Locke, Smith ve Hume tarafından atıldığı liberalizm akımının yükselişi iki asır sonrası yani 19.yüzyıla rastlamaktadır (Kaboğlu, 2017: 97). Locke'un amacı din ile devleti birbirinden ayırmak olarak değerlendirilmektedir. Belirtilen bu akım temeline bireyi alır toplumu ise hak sahibi bireyler olarak tanımlamaktadır (Ertugay, 2012: 40). Sanayi devrimi döneminde belirli bir sistematik temele oturtulan liberalizm, serbest piyasa ekonomisini yani piyasaya müdahale olmaksızın rekabet edilmesi gerekliliğini savunmakla birlikte, bireyi temel alırken özgürlüğe de oldukça önem vermiş ve temel unsurları arasında eşitlik, hoşgörü, akıl, rıza ile anayasacılığı barındırmaktadır (Parlak ve Doğan, 2016: 114). Bireyler liberalizme göre, kimseye zarar vermediği takdirde istediği gibi davranabilecektir. Birey ve bireyin özgürlüğü üzerine kurulan bu anlayış, erkler ayrılığı, mülkiyet edinme, ticari dolaşım, devlet ve sivil toplum ayrımı gibi kavramları da ön plana çıkartmıştır (Kaboğlu, 2017: 97).

Liberal düşünürlere göre sosyal toplum sözleşmesi neticesinde devlet kavramı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle birey devletten önde gelir. Devlet, bireylerin doğanın bir kısmını kendi mülkü ilan etmesi neticesinde, bu mülkü ve her türlü güvenliği başka bireylerin saldırısından koruyabilmek için doğal durumdan vazgeçerek oluşturduğu bir kurumdur. Liberalizmin öncüsü olan Lock, sosyal sözleşme neticesinde meydana gelen

iktidara bireyin hiçbir zaman ayrıcalıklarını tamamen devretmediğini belirtmektedir. Bu kurumun amacı bireylerin doğa halindeyken sahip oldukları hakları korumaktır. Yani devlet birey için kurulmuştur (Kaboğlu, 2017: 97). Bireylerin özgürlüğünün oldukça önemsendiği liberalizm akımına göre, bireyler özgürce hareket etmekle birlikte kendi yaşam biçimini belirleyebilecektir (İşçi, 2011: 292). Devletin önemli görevlerinden birisi de birbirinden farklı olan her bir bireyin kendi belirlediği yaşam biçimini suç teşkil etmediği takdirde diğer insanlarla barış içinde sürdürebileceği güvenli ortamı oluşturmaktır (Ertugay, 2012: 40).

Liberalizm, otoriteye yani devlete karşı sürekli olarak şüphe ve korku ile yaklaşmaktadır (Yayla, 1992: 184). Belirtilen bu şüphe ve korkular altında bireylerin sahip olduğu özgürlüklerin ve çeşitli hakların ihlal edilebilme durumu yatmaktadır. Bu özgürlükleri ihlal edebilecek en tehlikeli varlık devlettir. Devletin elinde bulundurduğu gücün kişisel menfaatler için kullanılma ihtimali çok yüksek olduğundan sürekli denetim altında tutulması gerekmektedir. Devletin elinde bulunan yani iktidara verilen sürekli denetlenmesi gereken ve suistimale açık olan bu yetki, bireylerin hak ve özgürlüklerine koruma amacıyla bir süreliğine iktidara verilmiştir, dolayısıyla bireylerin kötüye kullanılma durumunda bu yetkileri geri alma hakkı ve ödevi bulunmaktadır. Locke, bu durumu vatandaşların başkaldırı ya da direnme hakkı olarak tanımlamaktadır (Kaboğlu, 2017: 98). Liberalleri korkutan bir diğer varlık ise diğer bireylerdir. Toplum sözleşmesinin yapılmasının gerekli olduğu andan yapıldığı ana kadar doğa durumunda insanlar birbirleriyle sürekli olarak savaş halinde olmuşlardır. Bu durum özgürlüğün bir sınırının olması gerektiğinin bariz göstergesidir. Özgürlüğün sınırının olmaması durumunda insanlar birbirinin mal ve canına kast edebilecektir ve böylece saldırıya uğrayan bireyin hak ve özgürlüğü kısıtlanacaktır. Bu durumun oluşmaması için tüm bireyleri kısıtlayabilecek egemen bir gücün varlığı gereklidir. Bu egemen güç ise devlettir (Heywood, 2007b: 48).

Toplum sözleşmesi teorisi liberal öğretinin otoriteye yani devlete olan bakış açısını somutlaştırmıştır. Bu teori devletin bireyler tarafından bireyler için oluşturulduğunu dolayısıyla bireylere hizmet etmek için var olduğunu belirtmektedir (Heywood, 2007b: 49-50). Belirtilen bu teoriye göre, amaçları dışına çıkan devlet meşruluğunu yitirmiştir ve bireylerin devlet otoritesine itaat etmesini gerektirecek bir

sebeup kalmamıştır (Çaha, 2004: 44). Liberalizmde devlet zorunludur ancak potansiyel bir zorba olduğundan sürekli denetlenmesi gerekir, bir nevi devlet kuralları uygulayarak düzen içerisinde zaman geçirilmesini sağlayacak ancak elindeki yetki ile şike yapmaması için denetlenebilecek bir hakeme benzetilmiştir. Böylece hakem kabul edilen devlet tarafından, bireylerce oluşturulmuş kurallar bütününe karşı gelen insanlara gerekli yaptırımlar uygulanarak, insanların birbirinin hak ve özgürlüklerine saygı çerçevesinde yaşayabilmesi hedeflenmiştir (Heywood, 2007b: 51).

Liberal öğretiyeye göre devlet, iktisadi ve sosyal alana karışmamalıdır. Devletin iç güvenlik yani kamu düzeni ve adaletin sağlanması konusu ile sınırlandırılması gerekmektedir. Belirtilen bu görevler devletin asgari düzeye indirgenmesinin bir göstergesidir. Asgari düzeye indirgenmiş devlet anlayışı, 19. Yüzyıl Jandarma Devlet anlayışını akla getirmektedir. Belirtilen bu anlayışa göre jandarma devleti, kamu düzenini, adaleti sağlamalı, dış ilişkilerle ve orduyla ilgilenmelidir Jandarma devleti anlayışıyla da örtüşen liberalizm, sosyal yaşamda dezavantajlı grup olarak da nitelendirilen yoksul kesimin korunmasına dahi sıcak bakmamakla birlikte bu durumu bireysel özgürlüklere müdahale olarak yorumlamakta ve devleti Jandarma devlet anlayışındaki gibi kamu düzeni yani iç güvenlik, adalet ve savunma ile sınırlandırmak istemektedir (Kaboğlu, 2017: 99). 20. Yüzyıl başlarında hayata geçirilen, devlete belirtilen bu sınırlı görevler dışında farklı görevler de yükleyen liberal yaklaşımlar, dünya üzerinde yaşanan önemli gelişmelerden olan sosyalizmin çökmesi ve refah devleti anlayışın tutunamaması gibi olaylar neticesinde gerilemiştir. Yaşanan bu gelişmelerden sonra tekrar devletin olabildiğince asgari olması gerektiğinin savunulduğu liberal anlayış ön plana çıkmıştır (Ertugay, 2012: 44). Sınırlandırılmış devlet anlayışından da anlaşılacağı üzere Liberal düşünürler, devletin sosyal adaleti sağlama yönündeki girişimlerine sıcak bakmamaktadır. Liberallere göre devletin serbest piyasaya bu şekilde yapacağı müdahale bireylerin haklarına ve yaşam biçimlerine müdahale anlamına gelmektedir. Ayrıca bu şekilde etki alanı genişletilen devlet, hantallaşacaktır ve kamu gücünü eline alan bireylere, diğer bireylerin hak ve özgürlüklerini kamu gücünü kullanarak ihlal edebilme yolunun açılacağı düşünülmektedir (Çetin, 2007: 61).

1.4.2. Sosyalizmde Devlet

Sosyalizm, sanayileşmiş toplumlardaki işçi sınıfının belli başlı problemlerini liberal sisteme karşı dile getirebilmek adına 19.yüzyılın ortalarında Fransa, İngiltere, Almanya başta olmak üzere sanayileşmiş batı topluluklarında yaygınlaşmaya başlamıştır (Parlak ve Doğan, 2016: 114). Sosyalizme göre devlet, liberalizmin tersine bireylerin ortak çıkarlarını ve özgürlüklerini korumakla görevli değildir. Devletin sadece egemen sınıfın çıkarlarını korumak için var olduğunu belirtmektedir (Ertugay, 2012: 45-46). Belirtilen bu siyasal düşünce, bireyi ve onun özgürlüğünü ön planda tutmamış onun yerine toplumu ve eşitliği ön plana almıştır. Dolayısıyla liberal devlet anlayışıyla sosyalist devlet anlayışı tamamen farklılık göstermektedir. Belirtilen bu siyasi akımın öncüsü Karl Marx'tır ve bununla birlikte ilk uygulayan da Lenin olduğundan sosyalist sisteme Marksist-Leninist sistem de denilmektedir (Kaboğlu, 2017: 99).

Toplunun ekonomisinin devlet tarafından sağlanması gerekliliğinin yanı sıra sosyal ve ekonomik anlamda belirli bir refaha ulaşmayı amaçlayan sosyalist sistem, birbirinden farklı yorumlara sahiptir. Bununla birlikte sosyalizm birçok düşünüre göre ütopyaadan ibarettir (Yıldırım, 2018: 884). Sosyalizm, devlet konusunda iki farklı görüş belirtmektedir. Bu görüşlerden ilki, devletin burjuvaya hizmet etmek için bir araç olduğunu, siyasi iktidarın ise burjuvanın işlerini halletmek üzere oluşturulmuş örgütlenme olduğunu ve yine aynı iktidarın burjuvanın işlerini halletmenin yanı sıra burjuva dışında kalanları ezmek amacıyla oluşturulduğunu savunan görüştür. Kısacası bu görüş, devleti elinde bulunan kudretle burjuvanın işlerini halledebilmek adına oluşturulmuş bir kurum olarak görmektedir(Marx ve Engels, 2009: 11). İkinci görüş ise devleti egemen olan burjuvanın işlerini yapan bir araçıdan ziyade bütün toplumsal sınıflardan farklı konumlandırmakta ve iktidarın herkese karşı baskın olduğu görüşünü dile getirmektedir. Devletin üretim araçlarını elinde bulunduran sınıfların menfaatleri doğrultusunda hareket eden bir kurum olduğunu belirten sosyalizm, insanların kendi seçimleri sonucunda devleti oluşturmadığını, devletin ekonomik alt yapının siyasal üst yapıyı belirleyerek geliştiğini aktarmaktadır ve devletin oluşumunu insanların değil ekonominin şekillendirdiğini belirtmektedir (Ertugay, 2012: 46). Sosyalizme göre, üretim araçlarını elinde bulunduran sınıf, kendisine rakip olabilecek potansiyele sahip

olan grupları sürekli olarak baskılamakta ve devleti kendi amaçları doğrultusunda şekillendirmektedir (Şenel, 2001: 137-140). Karl Marx'ın yaptığı yukarıda belirtilen bu iki Sosyalizm tanımından ilkinin yani devletin burjuvanın hizmet aracı olduğu ve iktidarın burjuvanın iş ve işlemlerini halletmek adına çalıştığını belirten görüşün sosyalizm akımı içerisinde daha kabul gördüğünü belirtmek yanlış olmayacaktır.

Sosyalist devlet sistemi dini inanışları reddetmektedir. Sosyalizm dini inanışların, burjuva kesimin sömürerek elde ettiği birtakım değerleri koruma görevi yerine getirdiğini aktarmaktadır (Kaboğlu, 2017: 100). Dinin fakir halka onları uyuşturmak üzere verilen afyon olduğunu, onları uyutmak için kapitalist sistemin bir gereği olduğunu savunur. Uyuşmuş olan toplumun kapitalist sistem tarafından daha kolay sömürüleceği düşünülmektedir (Yıldırım, 2018: 884).

Sosyalist sistemde insan hak ve özgürlükleri dokunulmaz değildir. Mevcut insan hakları süreklilik arz etmez ve gerektiğinde ihlal edilebilmektedir. Özgürlüğün devlet öncesi varlığının olmadığını sonradan sonraya elde edildiğini ve sürekli olarak kazanılması gereken bir olgu olduğunu iddia eden sosyalizm, devletin topluma müdahale ederek daha fazla özgürlük kazandırabileceğini belirtmektedir. Bu görüş özgürlüklerin kazanılmaya devam edilebilmesi için en büyük görevin iktidara düştüğünü belirtmektedir. Dolayısıyla devlet topluma müdahale ederken sınırlandırılmaz. Belirtilen bu durum neticesinde devletin topluma müdahalesi kaçınılmaz ve gereklidir. Aşamalı olarak kaldırılacak olan sömürü sistemi sonrasında burjuva gibi toplumsal sınıf ayrımlarının kaldırılacağını insanların da aşamalı olarak özgürleşeceğini belirten bu ideoloji, bahse konu sınıfların kaldırılması ve sosyalist bir devletin oluşturulması için belirli aşamaların zorunlu olduğunu belirtmektedir (Kaboğlu, 2017: 100).

Devrimci bir grup insanın bilinçli bir şekilde yapacağı sınıf mücadelesi bu aşamaları başlatacaktır. Sosyalist bir devletin tam olarak kurulabilmesi için ilk olarak proletarya diktatörlüğünün kurulması gerekmektedir. Proletarya diktatörlüğü olarak adlandırılan bu yönetim biçimi, yönetilen sınıfta bulunan insanların örgütlenerek iktidarı ele geçirmesi sonrasında eski sömüren sınıfın yani devrim öncesi burjuvayı ezdiği geçiş dönemi olarak tanımlanabilmektedir. Şiddetin kaçınılmaz olduğu bu geçiş sürecinde bir grup insanın sürekli ezilmesi gerektiğinden özgürlüğü de olmayacaktır.

Proletarya diktatörlüğü bu dönemde iktidarı tekeline tutacaktır. Aksi takdirde, mülkiyet eski burjuvadan alındığından ve eski burjuva kesimi ezildiğinden bu kesim tekrar örgütlenerek devlet yönetimini almak isteyecektir. Bunula birlikte, devletin varlığının dış düşmanlara karşı da korunması gerekmektedir. İçeriden ve dışarıdan gelebilecek tüm bu tehditlere karşı proletarya diktatörlüğü belirtilen dönemin bir zorunluluğu olmuştur (Göze, 2009: 302-303). Lenin'e göre devlet, burjuva sınıfını baskı altında tutabilmek için oluşturulmuş proletaryadır. Emekçi yani işçi sınıfı sömürenlerin baskı altına alınması amacı dışında devlete ihtiyaç duymamaktadır. Kapitalist düzenden sosyalist sisteme geçilebilmesi için proletarya zorunlu bir süreçtir ve proletarya olmaksızın geçiş imkansızdır (Ertugay, 2012: 48). Proletarya diktatörlüğü, halkı özgürleştirmek üzere oluşturulmakla birlikte bir sınıfa değil toplumun tamamına hizmet etmek için vardır (Kaboğlu, 2017: 100). Proletarya diktatörlüğü döneminin bir sonraki aşaması yani ikinci aşama komünizmin alt aşaması olarak değerlendirilmektedir. Belirtilen bu ikinci aşama, insanların birbirini sömürmesi olayının ortadan kaldırıldığı dönemdir. Bu dönemde henüz tam ulaşılmak istenen devlet sistemine ulaşamamıştır. Hala eski toplum düzeninin bir grup yansımaları devlet içinde varlığını devam ettirmektedir. Herkesin yaptığı işe göre pay alması, yeteneğine göre kazanç elde etmesi gibi durumlar bu yansılardan bazılarıdır. Bahse konu bu durum neticesinde bir grup eşitsizliğin hala devam ettiğinin göstergesidir. İkinci aşama olan bu dönemde insanların birbirini sömürmesi ve sınıfsal ayrımın ortadan kaldırılması önemli bir yol kat edildiğinin göstergesidir ancak her türlü eşitsizlik ortadan kaldırılamadığından devletin bir önceki döneme göre daha az da olsa baskı yapması gerekmektedir, dolayısıyla belirtilen bu dönemde de devletin varlığı söz konusudur. İkinci dönem sonrası üçüncü ve son döneme geçiş yapılacaktır. Son dönem olarak değerlendirilen üçüncü dönem komünizmin üst aşaması olarak isimlendirilmektedir. Bu dönemde üretimin güçlü olması ve kimin hangi işle ilgilendiğine bakılmaksızın herkesin ihtiyacına göre gelir elde etmesi sağlanacaktır. Elde edilen her türlü değer dağılımı cebir ve şiddete ihtiyaç duyulmadan sağlanacağından devlete olan ihtiyaç ortadan kalkmış olacaktır (Göze, 2009: 302-303). Son aşama olan bu aşamada devrim tamamlanmış, böylece sınıf çatışmaları ortadan kaldırılmış, ezilen kesim ve burjuva eşitlenerek tek bir sınıf oluşturulmuş, baskı ve şiddette gerek kalmamış dolayısıyla da devlete olan ihtiyaç ortadan kalkmıştır. Bu süreç sonunda devletin kendi kendini lağvetmesi yani devletin

kendiliğinden yok olması gerekmektedir. Böylece devletsiz ve özgürlüğünü kazanmış, tekrar eski haline dönüştürülemeyecek şekilde tek sınıf insan topluluğu oluşturulmuş olacaktır (Hyppolite, 2010: 154). Sosyalizmde temel olarak hedef, belirtilen bu aşamaların ardından uzak gelecekte sınıfsız ve devletsiz bir topluluk oluşturmaktır (Kaboğlu, 2017: 101).

1.4.3. Sosyal Demokraside Devlet

Sosyal demokrasi kavramı, 19. yüzyılda ezildiği düşünülen işçi sınıfı tarafından birtakım hak ve çıkarlarını savunabilmek adına oluşturulmuş işçi birlikleri tarafından kullanılmıştır. Bununla birlikte bu kavram sanayileşmiş topluluklarda görülmektedir (Parlak ve Doğan, 2016: 115-116). Zaman içerisinde farklılaşma eğilimi yaşayan Sosyal Demokrasi modeli, Marksizm'i kendisine temel edinmesine rağmen Sosyalizme ve Kapitalizme eleştiri getirmektedir (Sabancılar Eren, 2019: 402).

Sosyal Demokrasi, Bernstein'in 20. yüzyılda yaptığı eleştiriler neticesinde önem kazanmıştır (Parlak ve Doğan, 2016: 120). Revizyonizmin ve Sosyal Demokrasi'nin kurucularından olduğu düşünülen Bernstein'e göre, Marksizm'in iddia ettiği gibi Kapitalizm'in yoksullaşmaya sebep olmadığını, çiftçilerin ve küçük ve orta sınıfta yer alan işçilerin bu düzende boy gösterebildiklerini, dolayısıyla ekonomik anlamda daha kötüye gitmediklerini belirtmiştir. Bernstein'in bu sözleri Marksizm'e eleştiri mahiyeti taşıdığından revizyonist olarak adlandırılmasına sebebiyet vermiştir. İçinde bulunulan durum Marx'ın yaptığı proletarya ve burjuva sınıflandırmasının o dönemi gerçek manada yansıtmamaktadır. Dolayısıyla şiddete dayalı sosyalist devrim gereksizdir. Bir başka yönden değerlendirmek gerekirse Sosyal Demokrasiye göre, kapitalist yönetimlerin oluşturmuş olduğu eşitsizlik barizdir, ancak Sosyalizm'de belirtildiği gibi fakir ile zengin arasında uçurum oluşturarak fakiri daha da fakir haline getirmemiştir. Bu durumun sebebi ise kapitalist yönetimlerin de ekonomik anlamda meydana gelen sübvansiyonlar ve revizyonlar neticesinde bir nebze daha yumuşamasıdır. Söz konusu bu durum, Sosyal Demokrasilerin refah devleti anlayışına oldukça yaklaştığının bir göstergesi olarak gösterilebilmektedir (Sabancılar Eren, 2019: 403).

Nitekim Sosyal Demokrasi, birey ile toplum arasındaki dengeyi savunduğu gibi devlet ile piyasa arasındaki dengeyi de savunmaktadır. Sosyal Demokrasi kavramı, siyasi bir kavram olan demokrasi kavramının sosyal alana uzatılmasını da bünyesinde barındırmaktadır. Bu durum, Sosyal Demokrasi kavramının müdahaleci devleti benimsediğinin göstergesi olmuştur. Sosyal Demokrasi Sosyalizm kadar yoğun olmamakla birlikte üretim ile dağıtım unsurlarının birbirinden ayrılarak aynı ilkelere istinaden tanzim edilmesi gerektiğini belirtmektedir (Parlak ve Doğan, 2016: 116).

Talas'a göre Sosyal Demokrasi kavramı, ekonomik haklar, sosyal haklar ve özgürlükler ile siyasal haklar ve özgürlüklerin sentezidir. Sosyal Demokrasi kavramının birtakım özellikleri vardır. Bunlar;

- ✓ Fakirlik ile mücadele edilerek adil gelir dağılımını sağlamak
- ✓ Paranın büyük bir çoğunluğunun zenginlerin elinde bulunmasına karşı çıkmak ve sermayeyi halka yaymak
- ✓ İnsan hak ve özgürlüklerini egemen kılmak ve buna önem vermek
- ✓ Devletçi bir şekilde planlı olarak kalkınmayı sağlamak
- ✓ Reformlar yapmayı hedeflemek ve ücretlendirmelere sosyal bir nitelik kazandırmak
- ✓ İstihdam düzeyini tam istihdam seviyesine taşımak

Sosyal Demokrasi kavramının özellikleri olarak belirtilebilmektedir (Talas, 1987: 287).

1.4.4. Muhafazakarlıkta Devlet

Muhafazakar düşünce sistemi, mevcut ekonomik siyasal ve sosyal sistemin değerliliğini belirtir ve maksimum düzeyde korunması gerektiğini öngörmektedir. Siyasi bir felsefi akım olan Muhafazakarlığın ortaya çıkışı 18. yüzyıl sonları ve 19. yüzyıl başlarına rastlamaktadır (Parlak ve Doğan, 2016:115). Fransız devrimi ile gerçekleşen büyük çaplı birçok siyasi ve ekonomik değişimin neticesinde, bu değişimlere tepki olarak ortaya çıkan Muhafazakar düşünce, genel anlamda güçlü devletten yana olarak bilinse de muhafazakarlar bazı alanlarda devletin güçlü olmasını istememektedir. Muhafazakar düşünce sisteminde devletin hem güçlü hem de sınırlı

olabilmesi mümkündür. Dolayısıyla Muhafazakar düşünce sisteminde devletin gücüne belli noktalarda sınır getirilmek istenmektedir (Ertugay, 2012: 50). Muhafazakar düşünce sisteminin en önemli kuramcısı olarak kabul edilen Edmund Burke (Parlak ve Doğan, 2016: 115), Fransız devriminde ara kurumların tasfiye edilerek bireyin birebir olarak devletle muhatap olması neticesinde bireylerin haklarını devlete karşı savunabilecek olan ara kurumların ortadan kaldırılmasına tepki göstermekle ve devletin gücünün, bireyleri bünyesinde birleştirmek şartıyla güçlenen aracı kurumların sınırına ulaştığında durdurulması gerektiğini belirtmektedir (Özipek, 2006: 5-9). Belirtilen bu hususlardan da anlaşılacağı üzere, Muhafazakar düşünce sistemi bahse konu sınırları tanımayan veya bu sınırlara tabi olmayan devlet sistemini eleştirmektedir.

Muhafazakarlar, devletten; aile kurumunu korumasını, din kurumlarını koruması ile uygulama alanlarının muhafaza edilmesini ve geleneklerin olabildiğine muhafaza edilerek hayatın genelinde uygulamasını beklemektedir. Buna karşın Muhafazakar düşünürler toplumun devlet tarafından dönüştürülmesi fikrine de tamamıyla karşı çıkmaktadır. Muhafazakarlar devletin hızlı büyümesini istememekle birlikte, devletin hızlı büyümesi neticesinde adalet ve refah gibi sosyal yaşam alanlarına müdahalede bulunabilme ihtimalini değerlendirerek bu büyümeye karşı temkinli davranır. Ayrıca Muhafazakarlar, demokratik devletin büyümesinin bile kaygı verici olduğunu beyan etmektedirler (Ertugay, 2012: 50). Belirtilen ailevi, dini ve geleneksel beklentiler kimi zaman Muhafazakar düşünce sistemini benimsemiş olan düşünürlerin otoriteye sınırsız itaat etmesi durumunu akla getirirse de, muhafazakar düşünürlerin devletin sınırlılığının ısrarla üzerine durması (Özipek, 2004: 136-137) ve Otoriteriyenizm'e mutlak surette karşı çıkması, otoriteye sınırsız itaat savını çürütmektedir.

Muhafazakarlara göre insan yetkin bir varlık değildir. Yani insanın birçok eksik yönü vardır. Yetkin olmayan insan doğası devlet kurumunu gerekli kılmaktadır. Yetkin olmayışla birlikte otorite aynı zamanda doğaldır. Muhafazakar düşünürlere göre otorite bir sözleşme ile değil doğal olarak gelişmiştir. Bir çocuğun üzerinde anne babanın otoritesi bir sözleşme neticesinde gerçekleşmemiştir. Tamamen doğal yollarla gelişen bu ebeveyn otoritesi alttan yukarı oluşturulmuş bir otorite çeşidi değil, tepeden inme bir otoritedir (Ertugay, 2012: 51). Otorite tüm toplumun doğasında var olduğundan toplumda bulunan tüm sosyal kurumlarda da vardır. İşyerinde işveren, okulda öğretmen

nasıl otorite sahibi ise devlet de tüm toplum üzerinde otorite sahibidir (Heywood, 2007a: 100). Her ne kadar aile benzetmesi yapılsa da Muhafazakarlar aile ile devletin benzetilmesine karşı çıkmaktadır. Özellikle Liberal-Muhafazakar düşünürler aile ile toplum ve devlet arasındaki farklılığın üzerine durmaktadırlar. Aile ile farklı kurumların birbirine benzetilmesi durumunda aile kurumunun zarar göreceğini ileri sürmektedirler (Özipek, 2004: 138).

Bir başka liberal Muhafazakar olan Michael Oakeshott, devletin bir tek kuralının olduğunu, bunun da kural koymak olduğunu belirtmektedir. Bu sebeple hayat ve siyasetin maksimum düzeyde karmaşık oluşu da Muhafazakarlığın temel ilkelerinden biridir. Dolayısıyla devletin toplumu şekillendirmek gibi uçuk fikirlerle yönetilmemesi, kural koymakla yetinmesi gerektiği savunulmaktadır (Ertugay, 2012: 52). Muhafazakarların ısrarla üzerine durduğu bir başka konu olan devlet ile vatandaş arasında bulunan ara kurumların, devletin denetim gücü kullanılarak tahrip edildiği ve böylece özgürlüklerin sınırlandırıldığı konusudur. Bu şekilde özgürlüklerin kullanılamaz duruma getirildiği belirtilmektedir. Siyasal otorite Muhafazakarlara göre saygındır. Buna karşın sınırları olmalıdır. Sınırlarının din, gelenek ve aracı kurumların sınırlarına eriştiğinde durması gerektiği belirtilmektedir. Muhafazakarlara göre otoritenin meşrutiyeti din gelenek ve aracı kurumlara olan saygısından geçmektedir (Özipek, 2004: 139).

Muhafazakar düşünürler, tepeden inme sosyal ve siyasal projeler ile devrimci değişimlere olumlu bakmamaktadır. Siyasal iktidarın tekelci olmaması gerektiğini düşünmektedirler. İktidar sınırlı olmalı ve olabildiğince tabana yayılmalıdır. Bu sınırlılık ve tabana yayılma, toplum ve siyasal düzen için gereklidir. Belirtilen bu düzen sürekli olarak korunmalıdır. Bu yapının sürekliliğinin sağlanabilmesi için güçlü merkezi idare gereklidir. Bunun için dayatma yapmayarak kural koymakla yetinen bir devlete sürekli surette ihtiyaç olacaktır (Ertugay, 2012: 53).

Muhafazakar siyaset, mevcut düzenin yani alışlagelmiş yaşam biçiminin kökten ve aniden değiştirilmesini doğru bulmamaktadır. Muhafazakarlara göre insan kötülüğe meyilli bir canlıdır. Ancak tüm bunlara rağmen, geleneklerin sürdürülmesi şartıyla daha iyinin aranmasına karşı çıkmamaktadır. Ne var ki en iyiye ulaşmanın yolunun kesin bir biçimde öğrenilemeyeceğinin savunucusu olan Muhafazakarlar, siyasal sistemin

belirtilen bu ekseninde bir ideoloji peşinde sürüklenmesinin de doğru olmadığı konusunda kesin bir duruş sergilemektedirler (Vural, 2007: 82).

1.4.5. Milliyetçilikte Devlet

Milliyetçilik, ideoloji olarak 19. yüzyılda sanayi devrimi sonrasında Batı Avrupa’da ortaya çıkmıştır. Sanayi devrimi sürecinde yaşanan hızlı değişimler Milliyetçiliği önemli bir ideoloji konumuna getirmiştir (K. Şahin, 2007: 3). Belirtilen bu sanayileşme sürecinde toplumda çok hızlı değişimler olmuş, köylerden kentlere göçler yaşanmış, bilgi ve ticaret eskisinden daha önemli hal almış, böylelikle tarımsal faaliyetlerde, sosyal yapıda, ekonomik anlayışta ve toplumsal yapıda köklü değişimler meydana gelmiştir (Oppenheimer, 1997:138-140). Bu köklü değişimlerle birlikte kırsal kesimlerde yaşayan insan grupları kentlere göç etmiş, toplumların köyden kente göç etmeden önceki değerleri göç sonrasında yavaş yavaş yok olmuş, neticesinde insanlar boşluğa düşmüştür. Yaşanan bu çıkmazda bireyler kendini bir yerlere veya bir şeylere ait hissetmek istemiştir. Bahse konu bu aidiyet ihtiyacıyla birlikte, toplumsal bütünleşme sorunu yaşanmış ve asıl çözümün toplumsal bütünleşmede olduğu öngörülmüştür. Belirtilen bu bütünleşmenin sağlanabilmesi için mevcut yetersiz iktidarın yerini otoritesi tartışılmayan bir iktidara bırakması gerekliliği söz konusu olmuştur (Hekimoğlu, 1989: 133-137). Tüm bu değişiklikler siyasal alanda da birtakım değişikliklerin sinyallerini vermiş ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek anlamda siyasal ve ideolojik gelişmeler meydana gelmeye başlamıştır. Yaşanan bu dönüşümle birlikte toplumda ortaya çıkan kurumsal problemlere Milliyetçi çözümlerle cevap verilebilmiştir (K. Şahin, 2007: 4). Tarihsel ve sosyolojik anlamda insanları birleştirerek, ortak geçmiş, birlikte yaşam ve ortak gelecek konuları ile insanlar arasında bir bağ oluşturulmuş, böylece toplumsal bütünleşme ve insanların kendisini yaşadıkları vatana ve üzerinde bulunan millete ait hissetmesi sağlanmıştır. Belirtilen bu fikirlerin Milliyetçiliğin temel taşları olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır (Heywood, 2007b: 196).

Devlet anlayışı, milleti siyasi örgütlenmenin ana unsuru olarak ele almaktadır. Milliyetçilik, devlet ve milletin birbirine bağımlı iki unsur olduğu belirtmektedir.

Bundan dolayı milli devlet kurma fikri milliyetçiliğin en önemli hedeflerinden birisidir. Milliyetçi düşünürler, milli devletin oluşturulmasında oldukça isteklidir. Onlara göre kültürel birliğin yanı sıra siyasal bütünlüğün de aynı anda sağlanmasının başarılabilmesi, milli devletin en büyük gücü olacaktır. Objektif veya sübjektif şekilde meydana gelen bir milletin kendi kendini yönetebilmesi millilik ile vatandaşlığın aynı anda yaşanabildiğinin bir göstergesidir. Başka bir anlatımla halk veya millet, siyasi egemenliğin dolayısıyla meşruiyetin kaynağıdır. Bu ideolojiyi benimseyen düşünürlere göre ulus sağduyu ve hukuki birikimleri bünyesinde barındırmaktadır. Belirtilen bu durum da devletin refahını yakından etkilemektedir (K. Şahin, 2007: 6). Bu yüzden Milliyetçilik, halk adına, halk tarafından ve halka dayalı bir devlet yönetimini benimsemektedir (Ertugay, 2012: 54). Kısaca izah etmek gerekirse Milliyetçilik, temeline ulusu alarak ulusun üzerine devlet yapılanmasını inşa eder yani ulus devlet anlayışını gündeme getirir. Devletin tek bir ulustan meydana gelmesi gerektiğini belirten bu ideoloji, aynı zamanda egemenliğin gücünü kullanan, ulus adına görev yapan siyasi yapının, tartışılmaz ve tek başına otorite olması gerekliliğini savunur (Öğün, 2000: 18-20).

Milliyetçilik ideolojisi ülke genelinde homojen bir millet oluşturmak istemektedir. Bu homojenliğin de millet unsurunu oluşturan insanların ortak değerleriyle sağlanabileceğini öngörülmektedir. Milletın ortak unsurları olarak ırk birliğı, din birliğı ve dil birliğı gibi objektif olan unsurlar sayılabilecekken, ortak geçmiş, ortak amaç, ortak acı, istikbal ve ülkü birliğı gibi sübjektif unsurlarda sayılmaktadır. Sayılan bu unsurlardan bir veya birkaçından yararlanılarak milli bir kimliğe ulaşma amacı güdülmektedir. Milliyetçilik bu bağlamda bölgesel olan küçük gruplaşmaların önüne geçerek ülke genelinde oluşturduğu üst kimlik olarak değerlendirilebilecek olan milli kimlikle homojen bir toplum oluşturmayı hedeflemektedir. Böylelikle tüm toplum ortak bir kimlikle birleştirilmiş, kültürel ve siyasi anlamda türdeş bir millet oluşturulmuş olunacaktır (İzzet, 1969: 30). Devlet ise bu durumda genelleşmiş olan milli iradenin somut temsilcisi olacaktır. Dolayısıyla devlet, direk kontrol etmese de neredeyse her alanda söz sahibi olacaktır.

Ekonomik anlamda milli ekonominin gelişmesi gerektiğini savunulmaktadır. Milli ekonominin gelişebilmesi için ise ülkenin kendi kaynaklarını kontrol edebilmesi

gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Böylece bu ideoloji ulusun kendi kaynaklarını kullanarak refah anlamında gelişmesini ve pazara yön verebilmesini hedefler. Bu durum da devletin güçlü olmasını dolayısıyla da ulusal egemenliğin daha da güçlenmesini beraberinde getirecektir. Milliyetçi ideoloji ekonomide devletin önemli rolü olduğunu belirtse de serbest ekonomiye düşman değildir. Belirtilen bu ideolojiye göre, devletin milli rekabeti artırma, ulusal kaynakları en iyi şekilde değerlendirme, ülke genelindeki milli değerlere sahip çıkma gibi önemli konularda politika geliştirmesi gerekmektedir (K. Şahin, 2007: 6-7).

1.4.6. Faşizmde Devlet

Faşizmde devlet anlayışı Milliyetçilikle kısmen benzeşmektedir. Faşizm aşırı Milliyetçi, baskıcı, aşırılaştırmış derecede otoriter ve ırkçı oluşuyla ön plana çıkmaktadır (Kaboğlu, 2017: 101). Yayılmacı ve Şovenist Milliyetçi geleneğin uç noktası olan Faşizm, farklı milletlere mensup olan insanların eşit olmadığını savunmakla birlikte her milleti hakimiyet için birbiri ile mücadele içinde olan insan toplulukları olarak değerlendirmektedir (Ertugay, 2012: 56). Yani Faşizm kendinden olmayanları düşman olarak değerlendirir ve onların kültürlerine, gelenek göreneklerine saygı göstermenin doğru olmadığını değerlendirir. Faşizmi benimseyen milletin diğer milletlerden üstün olduğu düşüncesini savunmaktadır (Heywood, 2007b: 273). Belirtilen bu ideoloji 20. yüzyılda ortaya çıkmıştır ve bununla birlikte Fransız devrimi sonrasında ortaya çıkan fikirlere karşı çıkmasıyla da bilinmektedir (Parlak ve Doğan, 2016: 115). 1930'lu yıllarda Avrupa'da ortaya çıkan ve yine burada uygulama alanı bulan Faşizmin devlete tapıcılık olarak değerlendirilmesi yanlış olmayacaktır. Çünkü bu ideoloji bireye, devletine karşı görev ve sorumluluklar yüklemekle birlikte onun sadece itaat etmesi ve sürekli surette devletine bağlı olmasını istemektedir. İnsan haklarından bahsedilmeyen bu ideolojide bireylere görevlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca birey Faşizm için önemsizdir ve devlete hizmet etmesi gerekir. Birey değerini, devlet içinde yerine getirebildiği görevlerden almaktadır. Dolayısıyla her şey devlet için yapılmalı ve hiçbir şey devletin karşısında olmamalı görüşü hakimdir (Ertugay, 2012: 56). Devletin insan ırkı kadar eski bir varlık olduğunu belirten bu ideoloji, devleti her şeyin üstünde görmekte ve devletin hiçbir şeye bağlı olamayacağını aktarmaktadır (Şenel, 2001: 188).

Faşizm belli bir süre sonra özel ve kamu ayrımını yok etmeyi amaçlamaktadır. Çünkü Faşizm ideolojisinin temel taşlarından biri olan kolektif yapı devletine sadık olmaktan da öte devlete her anlamda tam itaat eden bireyler oluşturmayı amaçlar. Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışmalar neticesinde bu yapının çıkarları bireylerin çıkarlarını absorbe etmektedir. Bu durum sonucunda birey kişiliğini devletin varlığı içinde kaybetmektedir. Belirtilen bu ideolojide lider sınırsız otorite sahibidir. Bireylerin sorgulamadan lidere tabi olması beklenmektedir. Bu da özel ve kamu ayrımının yok edilmesine farklı bir kanattan katkıda bulunmaktadır (Heywood, 2007b: 275). Ekonomik anlamda değerlendirilecek olursa faşizm, devlet organı olmuş olan korporasyonlar aracılığıyla bu alana da hakimdir (Ertugay, 2012: 57-58).

Lawrence Britt'e göre faşist devletin belirgin özellikleri olarak sayılabilecek birtakım unsurlar vardır. Bunlar;

- Kişi hak ve özgürlüklerine saygısızlık, hor görülmesi ve aşağılanması
- Silahlı kuvvetlere önem verme ve silahlı kuvvetleri sürekli olarak geliştirme çabası
- Cinsel ayrımcılık yapılması
- Sansür uygulanarak iletişim araçlarının sıkı denetim altında tutulması
- Faşist yönetimi destekleyen özel sermaye sahiplerinin korunup kollanması
- Aydın ve sanatçı kesimin hor görülmesi yanı sıra bilim insanlarının toplum nezdinde itibarsızlaştırılması
- Seçim yapıyorsa seçimlerde hileye başvurulması
- Adam kayırmacı tutumlar sergilenmesi
- Sürekli manada düşman oluşturma çabası
- Yozlaşmanın hat safhaya ulaşması

Faşizmin belirgin özellikleri arasında değerlendirilmektedir (Kaboğlu, 2017: 101).

1.4.7. Siyasal İslam'da Devlet

Siyasal İslam, batılı toplulukların Müslüman coğrafyayı sömürgeleştirmesi neticesinde ortaya çıkmıştır. Batılı sömürge zihniyetinin Müslüman olan ülkelerde

uyguladığı değişik rejimler neticesinde bölgede bulunan diğer Müslüman devletlere göre sömürülen devletler farklılıklar göstermeye başlamıştır. Siyasal İslam'ın ortaya çıkmasında, Hristiyan yönetimde Müslüman olarak yaşayamama kaygısı en önemli unsur olmuştur (Dönmez, 2004: 93).

Kendisini Siyasal İslamcı olarak tanımlayan kesim içinde iki temel gruba ayrılmıştır. Bu iki temel gruptan ilki Asr-ı Saadet dönemine dönülmesi gerektiğini beyan etmektedir. İkinci grup ise gelişen ve değişen şartlara ayak uydurmak gerektiğini, içinde bulunulan döneme göre İslam'ın yeniden yorumlanarak hayata geçirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Siyasal İslam'ın içinde bölünme yaşanması dinin tek olduğu, neden bölünmelerin olduğu sorusunun sorulmasına neden olmaktadır. Semavi ve tek olan İslam'ın verdiği mesajın tek olmasına karşın uygulamaya geçiren ve beşer olan Müslümanların çeşitli oluşu uygulamadaki farklılıkların oluşmasına neden olmaktadır (R. Türk, 2015: 102-105).

Siyasal İslamcılığı, her kesimden aydının İslamiyet'in temel bilgi ve kurallarına riayet edilerek oluşturulan dünya hayatı sisteminin geliştirilmesi ve bu geliştirilen dünya hayatı sistemine göre yaşanması için sarf edilen çabaların sonucu olarak tanımlayabilmek mümkündür. Siyasal İslamcılar, birtakım modern kavramlarla ilgilenip üzerine düşünmüşlerdir. İlgi duyup üzerine düşündükleri bu kavramları, Milliyetçilik, Liberalizm, Demokrasi, Sekülerizm olarak sıralamak mümkündür. Siyasal İslamcılık özünde batıya karşı gelişmiştir, ancak bir süre sonra yani Siyasal İslam kavramı şekillenmeye başladıktan sonra eleştirdikleri batı dünyasının fikirleri üzerinde düşünmeye başlamışlardır (R. Türk, 2015: 105-106).

Altuntaş'a göre, İslam coğrafyasının batı topluluklarından bilim teknoloji vb. anlamda geri kalması, sonrasında batı zihniyetinin İslam coğrafyasında sömürgecilik hareketi benimsemesi neticesinde, sömürgecilikle mücadele edebilmek ve İslami değerlere göre geri kalmışlığı yorumlayabilmek adına düşünce akımı olarak Selefiye Hareketi ortaya çıkmıştır. Selefiye Hareketi ümmet devleti oluşturma fikrini benimsemiştir. 19. yüzyılda ortaya çıkan bu hareketten dönemin Osmanlı Padişahı II. Abdülhamid'de etkilenmiş, neticesinde İslam milliyetçiliği kimliğini ön plana çıkartmayı ve devleti ayrıştıran unsurlardan koruyarak güçlendirmeyi planlamıştır. Ancak Selefiyeler sahada Arap milliyetçiliği yaptığından Türk hilafetini meşru

görmemektedir. Onlara göre hilafet Araplara ait olmalıdır. Sonuç olarak Siyasal İslam'ın temelleri olarak değerlendirilen bu Selefiye anlayışı iki farklı şekilde nitelenmiş, hem makro hem de mikro anlayışa sahip bir hareket olmuştur (Altuntaş, 2007: 271).

20. yüzyıl başlarında siyasi ideoloji olarak İslam yorumlanarak somutlaştırılmış, neticesinde iki farklı grup ortaya çıkmıştır. Bunlar Müslüman Kardeşler ve Cemaat'ı İslami örgütüdür (Roy, 1995: 55). Bu iki gruptan oldukça fazla örgüt ve grup türemiştir. Türeyen gruplardan kimileri aşırılık göstermiş ve sömürgeci batı zihniyetinin terör ile İslam'ı aynı cümle içerisinde kullanmasına sebebiyet vermiştir (Altuntaş, 2007: 271-274). Bu tip aşırı grupların Müslüman olmadığı, İslam dinini benimsemediği alenen ortadadır. İslamiyet bir insanı öldürmenin cezasının bütün insanlığı öldürmek gibi olduğu bilincini insanlara öğütlemektedir. Terörist saldırıların kesinlikle İslam ile bağdaştırılması doğru kabul edilmemelidir.

Buraya kadar anlatılandan da anlaşılacağı üzere, İslam, sünnetlerin, Kuran-ı Kerim'in, Hadis-i Şeriflerin ışığında, bir yaşam biçimi dolayısıyla bu kurallar doğrultusunda bir devlet yönetimi öngörmektedir (R. Türk, 2015: 102). Dolayısıyla Siyasal İslam kavramı da belirtilen bu kurallara tabi olunarak devletin yönetilmesi fikrini savunmaktadır.

Cumhuriyet döneminden itibaren ülkemizde Siyasal İslam hareketlerine kısaca bakılması gerekirse, tek partili dönemde siyasal İslam kendisine pek alan bulamamıştır. Tek partili dönem sonrasında Milli Görüş olarak nitelendirilen hareket ortaya çıkana kadarki söylemler Türkiye'deki siyasal İslam hareketinin geçiş süreci olarak değerlendirilebilir. Milli Görüş hareketi, Necmettin Erbakan önderliğinde Milli Nizam Partisi (MNP) adı altında 1970'li yıllardan itibaren yapılanarak siyasi anlamda İslami bir devlet oluşturmak için kolları sıvamıştır. Belli bir süre sonra MNP yerini Milli Selamet Partisine (MSP) ye bırakmıştır. 1974 yılında CHP ile koalisyon oluşturarak iktidara gelen MSP, Türkiye'de iktidara gelen ilk İslamcı parti olarak nitelendirilmektedir. Ancak solcuların affı olarak nitelendirilen af kanunu çıkartılırken MSP içinde anlaşmazlık yaşanmış ve MSP'den 20 Milletvekili Necmettin Erbakan'a muhalefet ederek hayır oyu vermiştir. 1980 darbesi sonrası siyaset yasağı getirilmesinin ardından uzun bir süre siyaset arenasında yer alamayan Milli Görüş'ün lideri Necmettin

Erbakan, 1987 yılında Refah Partisi (RP) lideri olarak tekrar siyaset arenasına katılmıştır. RP 1995 seçimlerinde Doğru Yol Partisi (DYP) ile koalisyon yaparak iktidara gelmiştir. Bu koalisyon döneminde Erbakan bir yıl başbakan olarak görev yapmıştır (biyografiya.com, 2020). 1997 yılına kadar varlığını gösteren Refah Partisi kapatılmış, Necmettin Erbakan, Recep Tayyip Erdoğan ve aktif bazı siyasilere siyaset yasağı getirilmiştir. Refah Partisi Milletvekilleri de yeni kurulan Fazilet Partisi (FP) saflarına geçmiştir. FP, RP'nin devamı niteliğinde olmadığını iddia etse de, açılan dava neticesinde 2001 yılında kapatılmıştır. FP içinde gelenekçiler ile yenilikçiler arasında birtakım çekişmeler olmuştur. Gelenekçiler Saadet Partisini (SP) kurarak yoluna devam etmişler, yenilikçiler ise R. Tayyip Erdoğan önderliğinde bir süre sonra Adalet ve Kalkınma Partisini kurmuşlardır. Değiştiklerini ifade eden yenilikçiler, liberal demokrasinin normatif değerlerine ve kurallarına bağlı olduklarını bildirmişlerdir (R. Türk, 2015: 118-125).

1.5. Türkiye'nin Siyasi Kimliği

Türkiye'nin siyasi kimliğini doğru tanıyabilmek için, içinde bulunduğumuz mevcut siyasi durumun belirlenmesi gerekmektedir. Siyasi kimliklerin belirlenmesi günümüz siyasetinin açıklanmasında önemli bir yere sahiptir. Bu durumu açıklayabilmek için önce kimliğin tanımı yapılacak ardından ülkemizde bulunan siyasal kimliğin oluşumuna değinilecek sonrasında da günümüz parlamentoda bulunan ve temsil ettiği kesim bakımından büyük çoğunluğu oluşturan partilerin ideolojileri üzerinde durulacaktır.

Yaratılmış her canlının birbirinden farklı oluşu yadsınamaz bir gerçektir. Dolayısıyla kimlik, farklılıkları ifade edebilmek için ortaya çıkarılmıştır. Bu durum da her insanın kimliğe olan ihtiyacını ortaya koymaktadır (Sezen, 2002: 66). TDK kimliği, insanı tanımlayan özelliklerin, belirtilerin ve niteliklerin toplamı olarak tanımlamaktadır (sozluk.gov.tr., 2020). Bir başka tanıma göre kimlik, kişinin kendisini farklı kişilere karşı tanımlayabilmesi, diğer insanlar arasında yer edinebilmesi, onlarla olan benzerlik ve farklılıklarını ortaya koyabilmesi olarak ifade edilmektedir. Yani kimlik olgusu bazı zamanlarda kişinin farklılıklarını ifade ederken bazı zamanlarda ise kişinin diğer kişilere

benzemesini anlatmaktadır. Kimlik kavramı benzerlik ve farklılık konularını yapılan tanımlamalara göre içinde barındırabilmektedir (Göksu, 2013: 72-73). Tarihte yaşanan bazı sosyal ve kültürel değişimin sonucunda insanlar gibi toplumlar da kimlik arayışı içine girmiştir. Bazı sosyal gelişmeler sonucunda toplumsal kimlik olgusu iyice yaygınlaşmıştır. Bu gelişmelere, komünizmin başarısızlığı, globalleşme, modernleşmenin başarısız oluşu örnek olarak gösterilebilmektedir (Güvenç, 1993: 5). Kimlik kavramı, kişiyi diğer kişilerle aynı çatı altında toplama iddiası ortaya attığında, belli bir topluluğu veya siyasal gruba dahil olan bireyleri ifade etmesi durumu ortaya çıkmaktadır. Bu durum belli bir gruba dahil olmayla ilişkilendirilir, dolayısıyla belirtilen bu gruba birtakım duygusal bağlar ile bağlanma hali ortaya çıkmaktadır. Yani siyasi veya toplumsal kimlik, bir bireyi diğerleriyle aynı çatı altında toplayarak belli duygulara ve düşüncelere atıflar yaparak bir gruba dahil olmayı anlattığından, toplumsal kimliğin diğer insanlarla olan benzerliğin anlatıldığı kimlik türü olarak değerlendirilmesi mümkün olmaktadır.

Siyasi kimlik kavramını aydınlar sınıfının ortaya attığı düşünülmektedir. Oluşturulan bu siyasi kimlik kavramı zamanla Avrupa'da hem devleti, hükümeti ve çevresindekileri etkilemiş hem de toplumu etkilemiştir. Bu etkileşim çerçevesinde devletin yapısı ve kimliği yenilenmiştir. Bu durum ise beraberinde insanların (devletin de oluşumunda yardımıyla) yeni siyasi kimlikler edinmesine neden olmuştur. İçinde bulunduğumuz dönemde yapılan kimlik tartışmaları aslında siyasi kimlik tartışmaları olmakla birlikte bu kavram ulus-devletin ortaya çıkışıyla birlikte ivme kazanmıştır (Göksu, 2013: 74-75). Siyasi kimliklerin ortaya çıkışı Avrupa ile Türkiye arasında oldukça farklı gelişmiştir. Avrupa'da siyasi kimliklerin oluşumu, merkez ile çevre arasında yaşanan çatışmalar, devlet ile kilise arasında yaşanan eğitim sistemi ve laiklik konulu çatışmalar, köylü ile kentli arasında yaşanan ekonomik temelli çatışmalar, işçi ile işveren arasında yaşanan emek gücü ve üretimle alakalı çatışmalar sonucu belirginleşmiştir. Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında siyasi kimlikler oluşmuştur. Bu dönemde belirginleşen siyasi kimliğin merkez çevre arasında yaşanan çatışmalar şeklinde ortaya çıktığı belirtilmektedir. Türkiye tarihi de göz önüne alınırsa tek partili döneme kadar merkez çevre çatışması şeklinde siyasi kimlikler belirlenmiştir. Türk siyasal yapısında oldukça önemli olan merkez çevre çatışması şeklinde ortaya çıkan siyasal kimliklerin belirlenmesi, uzun yıllar boyunca geçerliliğini koruduğundan

Türkiye'nin en önemli toplumsal kimlik belirleme konularından birini oluşturmaktadır (Mardin, 1990: 36-37).

Türkiye'de tek parti döneminde Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), merkez ile çevre arasında yaşanan siyasal bölünmede merkezi oluşturmuştur. Kendilerinin ilerlemeciliği, modernliği, inkılapçılığı vb. unsurları savunduğunu beyan etmiş, dolayısıyla kendi siyasal kimliğini bu doğrultuda belirlemiştir. Çevreyi oluşturan, kesim ise gericilik, irtica gibi unsurlarla özdeşleştirilmiş, bunun sonucunda da kültürsüz veya kültür bakımından eksik olan bir konumlandırma yapılmıştır. Çevre, merkezin tepeden inme reformlarına karşı çıkmış, daha Muhafazakar olan bir tutum sergileyerek muhalefet yapmıştır. Çevrenin bu Muhafazakarlığı gerici olarak isimlendirilmesinin en önemli sebebi olduğu düşünülmektedir. Dünya üzerinde yaşanan bazı değişimler ülkemizde de birtakım değişiklikleri beraberinde getirmiş, böylece sağ ve sol öğeleri siyasal konjonktüre eklenmiştir. Yaşanan bu değişim neticesinde sol olarak nitelendirilen kesimi devlete hakim olan merkez grup kendine yakın bulurken, sağ olarak nitelendirilen kesimi ise muhafazakar olan devlet yönetimini ele geçirmek isteyen çevre grup benimsemiştir (Göksu, 2013: 78).

Tek partili dönemde, cumhuriyetin yeni ilan edildiği bu yıllarda Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) elitlerin kendi fikirlerini temsil adresi olmuştur. Halktan kopuk olan CHP yöneten kesimin partisi olarak değerlendirilmektedir. Belirtilen bu dönemde bürokrasi ile CHP içli dışlıdır (Gökçe vd., 2002: 46-47). Cumhuriyetin ilk yıllarının egemen siyasi kimliği olan CHP, tepeden inmecili reformlar yapmış, halka hiç alışık olmadığı yeni ve farklı bir kimliği dayatmış, halkın lehine olan reformları halka rağmen yaptıkları iddiasıyla hareket etmiş, bu durum da halk ile bürokrasi arasında zıtlıklara sebebiyet vermiştir. Belli başlı dayatmalar neticesinde CHP toplumla arasında mesafe olan, daha çok toplumla ilgisi olmayan aydınların partisi olarak zihinlerde yer etmiştir. Toplumla bu parti arasındaki kopuşun neticesinde 1950 yılında yapılan seçimlerde CHP muhalefete düşmüş, çevrenin temsilcisi profiliyle sahneye çıkan Demokrat Parti (DP) iktidara gelmiştir. Bu yıllarda merkez çevre çatışması devam etmiş, çevrenin savunucusu profiliyle ortaya çıkan DP iktidarı CHP'nin elinden almayı başarmıştır. CHP ise muhalefete düştükten sonra halk ile barışmanın yollarını aramıştır. 1960'lı yıllarda ülkemizde meydana gelen öğrenci hareketleri toplum üzerinde etkili olmuş,

CHP bu ve bunun gibi birçok nedenin birleşmesi sonucunda sol grupta kendisine yer edinmiştir. Halk ile irtibat kurmak isteyen bu parti tekrar iktidarı kazanmanın yolunun sol kimliğe sahip çıkarak olabileceğini düşünmüştür. 1965 yılı seçimlerinde İsmet İnönü genel başkan olarak ortanın solu tabiriyle partinin sol düşüncesini devletçilikle ilişkilendirmiş, seçim çalışmalarında bu tabiri kullanmıştır (Göksu, 2013: 79). Çok partili hayata geçildikten sonra bir süre daha merkez-çevre çatışması devam etmiş, 1960'lı yıllarda meydana gelen öğrenci hareketleri gibi toplumsal olaylarla birlikte siyasi partiler ideolojik olarak taraf belirlemeye başlayınca merkez-çevre çatışması yerini yavaş yavaş sağ-sol çatışmasına bırakmaya başlamıştır. Ortanın solu tabiri 1980'li yıllara kadar geçerliğini korumuş, bu şekilde halk ile irtibat sağlanmasının kapıları aralanmıştır. 1980 yılında gerçekleşen darbe neticesinde sol söylemlerin çoğundan vazgeçilmiş, darbe ortamında kabul edilebilir sol siyaset yapıma kararı alındığından laiklik ilkesinin üzerinde durulduğu ve merkeze eskisinden daha yakın bir sol görüşün benimsendiği değerlendirilmektedir. Bu yıllardan sonra da CHP halkta kendi tabanını oluşturma çabası içinde olduğundan farklı platformlarda çok fazla varlık gösterememiştir. 1980'li yıllardan günümüze kadar olan süreçte sol kimliğin en önemli temsilcisi konumunda olan CHP'nin sürekli olarak muhalefette kalmasının yani tekrar iktidara gelememesinin nedeni olarak ideolojik bağlamda yeniliğe gidememesi gösterilmektedir (Göksu, 2013: 80-81).

Cumhuriyetin kurulması ile halk büyük bir değişime tabi tutulmak istenmiş, toplum nezdinde radikal birtakım değişikliğe gidilmiştir. Yalnız bu değişime şehirlerde bulunan ayak uydurabilmişken köylerde yaşayan nüfus belirtilen bu değişimlerden oldukça uzak kalmış, uzak kalmaktan ziyade sıcak bakmamıştır (Mert, 2007: 19). Dolayısıyla merkezde kalan kesimin kültürü ile köylü kesimin kültürü arasında büyük farklılıklar oluşmuş, ideolojik anlamda merkez-çevre çatışmasında köylü çevreyi oluşturmuştur. Bunlara ilaveten tek parti dönemi boyunca Liberalizm, Muhafazakarlık ve Sosyalizm gibi ideolojiler belirtilen isimleri çatısı altında siyaset sahnesinde yer bulamamıştır. Tek parti yönetimi sürecinde Muhafazakarlar ancak inkılapların olması gerektiğinden hızlı ilerlediği ile ilgili birtakım edebi eserler yazabilmişlerdir (Özipek, 2010: 113-114). Çok partili hayata geçildikten kısa bir süre sonra merkez-çevre yerini sağ-sol ayrımına bıraktığında çevreyi oluşturan kesim sağ gruhu kendisine yakın görerek merkez sağ görüş temelinde siyasete dahil olmuştur. Merkez sağ siyaset,

sanayileşmenin getirdiği değişimlerin geleneksel ve kültürel değerlerle yoğrulması durumunda kabul görebileceğini belirtmiştir (Mert, 2007: 10). Merkez sağ siyaseti en çok besleyen düşünce Muhafazakarlıktır. Muhafazakarlara göre insanın geçmişle bağlarını sıkı tutması gerekir. Geleneklerin insanın kimliğini oluşturduğunu düşünmektedirler (Yılmaz, 2001: 93). Türk insanı özelinde Muhafazakar düşünce önemlidir. Çünkü Türk insanı dünya görüşünü daha çok inanç ve değerler üzerine bina etmektedir (Erkan, 200: 132).

1950 yılında yapılan seçimle iş başına gelen DP, liberal birtakım politikalar izlemiş dini ve siyasi kimliklerin üzerinde oluşan baskıyı hafifletmeye çalışmış ve belli oranda başarılı olmuştur. Bu tarihlerde merkezi oluşturan CHP'ye karşı Muhafazakar-Liberaller çevrede DP saflarında boy göstermişlerdir (Özipek, 2010: 114). 1980 yılında gerçekleştirilen darbe sonrasında ülkemizde siyasi dengelerin önemli ölçüde değişiklik gösterdiği aşikardır. Belirtilen bu darbe sonrasında sağ görüşlerin önünün açıldığı, dolayısıyla Muhafazakarlığın popülerliğinin arttığı düşünülmektedir. Merkez sağ ekonomik anlamda Liberalizmi benimsemiş, böylece ideolojik olarak devletçilik, Muhafazakarlık ve Liberalizm düşüncelerinin sentezi ortaya çıkartılmıştır (Göksu, 2013: 82).

Ülkemize Muhafazakarlık anlayışının içeriği İslam değerleriyle de doldurulmuştur. Bu yüzden Avrupa'daki Muhafazakarlıkla ülkemizdeki Muhafazakarlık kavramları bazı noktalarda önemli farklılıklar içermektedir (Özipek, 2010: 118). Ülkemizde İslamcı hareket içinde yer alan vakıflar, örgütlenmeler, cemaatler, kendi aralarında görüş ayrılıkları yaşasalar bile Muhafazakar olarak bilinen sağ grup partilerini desteklemişlerdir (Göksu, 2013: 83-84). Dolayısıyla sağ partilerin bu İslami değerlerle yoğrulmuş Muhafazakarlığa ve bir takım değerlere sahip çıkması ve bunu sürekli hale getirmesi, uzun yıllar boyunca sürecek hakimiyete kapı aralayacak oy potansiyelini elinde tutmasını sağlamıştır. 28 Şubat ile Siyasal İslamcı olarak tanımlanan partilerin kapatılması ve partinin kapatılması sonucu mensuplarının dağıtılmasıyla sonuçlanan bu süreç Muhafazakar ve ekonomik anlamda Liberalizmi benimsemiş olan genç siyasetçilerin önünü açmıştır (Mert, 2007: 38). Söz konusu bu genç kadro, Adalet ve Kalkınma Partisi'ni (AK Parti) 2002 yılında kurmuş ve girdiği ilk seçimden iktidar olarak çıkmayı başarmıştır. 2002 yılından beri ülke yönetimini elinde

bulunduran AK Parti, tartışılmaz biçimde merkez sağı en güçlü partisidir. İktidara gelen AK Parti yurt dışı politikasında da 2002 yılına kadar yaşanan yol kat edememe problemini yapmış olduğu vizyon değişikliği ile önemli ölçüde değiştirmiş, bu yıllardan itibaren dış politikada somut gelişmeler ortaya çıkartılmıştır.

Sağ ideolojinin bir diğer önemli unsuru ise Milliyetçilik anlayışıdır. Cumhuriyetin kuruluşunda itibaren ulus-devlet anlayışının da gereği olan Milliyetçilik, milli bir kimlik oluşturulması sürecinde önemli yol gösterici olmuştur. Ancak çok partili hayata geçilmesinden kısa bir süre sonra merkez-çevre çatışması yerini sağ-sol çatışmasına bırakınca Milliyetçilikte sağ güruhta kendisine yer edinmiştir (Göksu, 2013: 85). Genellikle köylü ve gençlerin oluşturduğu Milliyetçi grubun asli unsurunu öğretmenler ve öğrenciler oluşturmaktadır. Bu yıllarda ortaya çıkan komünizme karşı birleşmeleri milliyetçilerin bu yıllarda en önemli özellikleri arasında sayılmaktadır. Milli ve İslami unsurların hakim olduğu bir düzen oluşturmak gerektiğine inanan Milliyetçiler, bunun ancak Milliyetçi genleri barındıran bir siyasi parti ile oluşturulabileceğini düşünmüşlerdir. Bununla birlikte içinde bulundukları oluşumun liderlerine son derece sadakatle bağlanmışlardır (Çalık, 1995: 127-150).

Milliyetçilikle Muhafazakar kesim ideolojik ve organik anlamda birbirine çok yakın olduğundan aralarındaki sınırlar belirsiz kalmıştır. 1969 yılında Milliyetçi Hareket Partisi'nin kurucusu Alpaslan Türkeş, Sağ Milliyetçiliği kuramlaştırarak koyu Milliyetçi bir siyaset yapma yolu izlemiştir. Buna karşın kısa bir süre sonra İslami değerlerin öneminin parti içinde vurgulanması ve ırkçı Türkçülerle yolların ayrılması kitleleri kısa sürede etkilemesine olanak sağlamıştır. Belli bir süre sonra, 1980 yılında yapılan darbe MHP içinde birtakım ayrılıklara neden olmuştur. İçinde bulunulan vaziyetin etkisiyle İslami açıdan daha samimi ve daha tutarlı olunması gerektiğini belirterek, parti tabanına “Nizam-ı Alem” söylemini yaymak isteyen bir grup ortaya çıkmıştır. Bu grup ile birtakım sorunlar yaşanmış, yaşanan sorunların büyümesi ve farklı sorunlarında ortaya çıkması neticesinde belirtilen grup partiden ayrılarak 1993 yılında Muhsin Yazıcıoğlu liderliğinde Büyük Birlik Partisini (BBP) kurmuştur (Sarıbay, 2001: 78). Bu ayrılık neticesinde 1995 yılında yapılan seçimlerde MHP meclise giremezken BBP 7 milletvekili ile ANAP ile yaptığı ittifak dolayısıyla meclise girebilmiştir. 1996 yılında MHP genel başkanı Alpaslan Türkeş'in vefat etmesi sonrası

parti genel başkanlığına seçilen Devlet Bahçeli önderliğinde tekrar partinin eski günlerine dönebilmesi için çalışmalar yapılmış, neticesinde bir sonraki seçim olan 1999 yılında yapılan genel seçimlerde ise MHP meclise iktidar ortağı olarak girmeyi başarmıştır. 2001 yılında yaşanan krizin de etkisiyle MHP iktidardaki diğer partilerle birlikte seçimde barajın altında kalmış, 2007 yılında tekrar meclise girmeyi başarmış günümüzde halen tabanını mecliste temsil etmektedir. MHP merkez sağın önemli bir partisi konumundadır ve Muhafazakar değerlere önem veren bir partidir (Göksu, 2013: 87-88).

Türkiye siyasi tarihi değerlendirildiğinde çevrenin merkez sağ partilere merkezci elitlerin ise sol partilere yöneldiği görülmektedir. Çevrenin merkez sağ partilere yönelmesinin nedeni olarak merkez sağın benimsediği değerler gösterilebilmektedir. Değişen sistem ile gelen Cumhurbaşkanlığı sistemi neticesinde AK Parti ile MHP'nin Cumhur İttifakı kurarak halkın karşısına çıkması ve sonrasında ittifakın tekrar ülke yönetimini alması Türk halkının Muhafazakar, Liberal, Milliyetçi ideolojiyi benimsediğini gözler önüne sermiştir. Ayrıca her iki partinin de ittifak yapabilmesi benimsedikleri ideolojinin birbirine yakın olduğunun göstergesidir. Bu durum da her iki partinin merkez sağda konumlandığı ve çevreyi temsil ettiği düşüncesini ziyadesiyle güçlendirmektedir. Nitekim çevrenin temsilcisi olduğu iddiasıyla ortaya çıkan ve merkez sağda konumlandırılan AK Parti 2023 yılında yapılacak olan seçime kadar ülkeyi yöneteceğinden neredeyse yirmi yıllık tecrübe sahibi konumundadır. 2002 yılından beri ülke yönetimini elinde bulunduran ve yukarda da bahsedildiği gibi bir sonraki seçim olan 2023 yılına kadar ülkeyi yönetecek olan AK Parti, yurt içinde birçok önemli gelişmelere imza attığı gibi yurt dışı politikasında da 2002 yılına kadar yaşanan yol kat edememe problemini yapmış olduğu vizyon değişikliği ile önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu yıllardan itibaren dış politikada somut gelişmeler ortaya çıkartılmıştır (Sancak ve Yılmaz, 2018: 123). 2002, 2007, 2011, 2015 ve 2018 yıllarında yapılan seçimlerde yani partinin kurulduğu günden itibaren yapılan tüm genel seçimlerde iktidara gelen AK Partinin bu şekilde beş kez arka arkaya iktidara gelebilmesinde, iç ve dış politikadaki bu gelişmelerin katkısının olduğu düşüncesi akla gelmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAMU HİZMETİ

2.1. Kamu Hizmeti Tanımı

Kamu hizmeti kavramında birbirinden farklı birçok tanım bulunduğundan görüş birliği sağlanamamıştır. Dolayısıyla tanımlamak epeyce güçtür (Göküş, 2010: 195-196). Yine de yapılan tanımlardan bahsetmek gerekirse, devlet eliyle ya da devlet kontrolü altındaki kamu tüzel kişileri aracılığıyla kamuya sunulan genel gereksinimlerin karşılanması ve kamu yararı sağlanmasını amaçlayan ve bu doğrultuda uygulanan süreklilik arz eden aynı zamanda düzenli olan faaliyetlere kamu hizmeti denir (Onar, 1966: 13). Bir başka tanıma göre, devletin direk kendisinin veya yakından gözettiği kamu tüzel kişileri aracılığıyla halkın geneline sunulan devamlı ve derli toplu olan, kolektif ihtiyaçları karşılama amacı güden hizmete verilen isimdir (Toprak, 1990: 157).

İnsanların toplu olarak yaşaması neticesinde birtakım ihtiyaçlar ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik olarak devlet birtakım hizmetler sunmaktadır. Sunulacak olan bu hizmetler içinde bulunulan dönemin koşullarından sürekli olarak etkilenmektedir. Dolayısıyla dönem dönem değişecek olan bu hizmetlerini devlet sürekli surette sunmalıdır. Devletin sürekli surette kamu hizmeti sunmaması yani temel ihtiyaçlarının karşılanmaması toplumun geri kalmasına veya kamusal düzenin bozulmasına sebebiyet verebilecektir (Altın, 2013: 102). Yukarıda da anlatıldığı üzere kamu hizmetlerinin sürekli surette sunulması gerekmektedir. Sunulmaması durumunda verebileceği en küçük zarar kamusal yaşantının zora sokulmasıdır. Kamunun değişen yapıya ayak uydurması gerekmektedir. Toplumsal olan temel ihtiyaçların bir şekilde devlet tarafından karşılanması durumunda oluşacak hizmete kamu hizmeti denilmektedir.

Bir başka görüşe göre kamu hizmeti kavramı organik, maddi ve biçimsel olarak üç şekilde ele alınmaktadır (Giritli vd., 2001: 772). Organik anlamda kamu hizmeti, belirlenmiş olan bir görevin ifa edilebilmesi için kamu tüzel kişisince görevlendirilmiş olan kamu malı ve/veya kamu personelidir. Böylelikle kamu hizmeti bir kamu örgütünü ifade etmekle birlikte kamu idaresini de tanımlamaktadır (Giritli vd., 2001: 772). Doktrinde yer alan, devletin kamu hizmetlerinin tamamını kapsadığı yönündeki söylemin günümüzde geçerliliğini yitirdiği söylenmektedir. Nitekim kamu hizmetleri artık sadece devlet eliyle değil çeşitli özel kişi veya teşebbüslerle de verilebilmektedir (Altın, 2013: 103). Maddi anlamda kamu hizmeti, neticesinde toplumsal yarar sağlanan faaliyetlerdir. Anayasamızın çeşitli yerlerinde (md. 47 ve md.128) maddi açıdan kamu hizmeti anlayışına atıfta bulunularak bir faaliyet, uğraş vb. olarak nitelendirilmiştir. Buna karşın günümüzde maddi anlamda kamu hizmeti, organik anlamdaki kamu hizmeti gibi geçerliliğini yitirmiştir. Nitekim maddi anlamda kamu hizmeti kavramı artık bu kavramı açıklamaya yetmemektedir. Günümüzde bir faaliyetin kamu yararına yönelik olup olmadığı konusunun takdiri siyasi organların yetkisindedir. Siyasal organların bir faaliyeti kamu hizmeti olarak değerlendirmeleri durumunda o faaliyet kamu hizmeti kapsamında değerlendirilmektedir (Günday, 2004: 295). Şekli anlamda kamu hizmeti hukuksal zemini ve düzenliliği ifade etmektedir. Bir faaliyetin kamu hizmeti sayılabilmesi için içinde bulunulan ülkenin hukuki rejimine ve hukuk düzenine bağlı olması gerekmektedir (Giritli vd., 2001: 772).

Belirtildiği gibi birçok tanımı bulunan kamu hizmetinin olmazsa olmaz üç temel unsuru olması gerektiği belirtilmektedir. İlk olarak kamu hizmeti bizzat devlet eliyle veya devlet tarafından kontrol edilen özel kişiye yaptırılmalıdır, ikinci olarak ise kamuya yönelik olarak yapılmalı, yapılan işte kamu yararı olmakla birlikte genele arz edilmelidir. Son olarak kamu hizmeti sunulurken dönemsel etkilere kulak asılmaksızın kesintisiz ve sürekli surette yürütülmelidir. Belirtilen bu durumların gerçekleştiği hizmet sunumu kamu hizmeti olarak değerlendirilmektedir (Ökmen ve Dönmez, 2004: 41).

2.2. Kamu Hizmetlerinin Temel İlkeleri

Kamu hizmetleri her devlette farklılık gösterebilmektedir. Çünkü içinde bulunulan durumlar farklı kamu hizmeti vermeye devleti mecbur edebilmektedir. Ancak evrensel olan kamu hizmeti temel ilkeleri de vardır. Bunların dünyanın her yerinde aynı olması beklenmektedir. Belirtilen bu unsurları süreklilik, değişkenlik, eşitlik, tarafsızlık ve bedelsizlik olarak sıralayabilmek mümkündür (Altın, 2013: 104).

2.2.1. Süreklilik ve Düzenlilik

Kamu hizmetleri yerine getirilirken toplumun genel ihtiyaçlarının karşılanması durumu söz konusu olduğundan belirtilen bu ihtiyaçların düzenli bir şekilde, kanunda öngörülenler dışında kesintisiz verilmesi gerekmektedir (Gözler ve Kaplan, 2013: 232). Verilecek bu hizmetin kamuya yarar sağladığı gibi kesintiye uğraması durumunda birçok zarara yol açabilme ihtimalini de barındırmaktadır. Süreklilik ilkesi her hizmetin yedi gün yirmi dört saat verilebileceği anlamına gelmez. Bazı hizmetlerin hiç kesintisiz yirmi dört saat boyunca verilmesi gerekirken bazı hizmetlerin bağlı bulunduğu mevzuatın belirlediği tarihlerde hizmet verilmesi beklenir (Yayla, 1990: 63). Hiç kesintisiz olan emniyet hizmetleri gibi hizmetlerin de sürekliliği mevzuata bağlanmıştır. Belirli dönemlerde tatile giren eğitim hizmetlerinin de sürekliliği mevzuata bağlanmıştır. Eğer emniyet hizmetleri günün herhangi bir saatinde aksaklık gösterirse kamu hizmetinin sürekliliği bozulmuş olur. Eğitim hizmetlerinde ise durum biraz daha farklıdır. Eğitim hizmetlerinde sürekliliğin bozulması için mevzuatça belirlenmiş olan eğitime devam edilmesi gereken zamanlarda eğitime devam edilmezse süreklilik bozulmuş olacaktır. Verilen bu örnekten de anlaşılacağı üzere kamu hizmetlerinin sürekliliği konusu aslında mevzuatça belirlenen zaman dilimlerinde aksama olmamasını kapsamaktadır. Süreklilik ilkesi gereği kamu görevlisine grev yasağı getirilmiştir. Grev yasağı kadar önemli olan bir diğer unsur ise öngöremezlik kuramıdır. Görevi sona eren veya görevden istifa eden kamu görevlisinin yerine yenisi gelene kadar görevinden ayrılamaması durumuna öngöremezlik kuramı denilmektedir (Altın, 2013: 104).

Düzenlilik unsuru, kamu hizmetinde süreklilik yani devamlılık unsurunun bir parçasıdır. Sürekli surette verilen kamu hizmetinin düzenli olması gerekmektedir.

Sürekli olarak verilen ancak belirli bir düzene sahip olmayan kamu hizmeti de belirli noktalarda hizmet aksamasına sebebiyet verebilecektir. Belirtilen bu durumun neticesinde belirli bir kamu hizmetinin sürekli olarak verilmesinin yanında bir standarda da sahip olması ve bu standardı koruması gerekmektedir. Bunun için de sürekli düzenli olması ve bu düzenin aksamaması gerekmektedir.

2.2.2. Değişebilirlik ve Uyarlama

Kamu hizmetleri dönem dönem değişikliğe uğramaktadır. Bu değişikliklerin nedeni ekonomik, siyasi ve teknik nedenler olabilmektedir. Belirli dönemlerde devletler nitelik bakımından değişikliğe uğramış, neticesinde kamu hizmetlerinin de nitelik ve yapı bakımından değişikliğe uğraması durumu söz konusu olmuştur (Göküş, 2010: 196). Kamu hizmetlerinin değişimi, mevcut değişikliklerle birlikte toplumun geneline hizmet veremeyip kamu yararı sağlayamaması durumuna karşın gerekli görülmektedir. Bir noktada kamu yararı için değişim ve değiştikten sonra değişime zorlayan sebeplere uyulanması durumu söz konusu olmaktadır.

Kamu hizmetlerinin sürekli ve düzenli bir biçimde işleyişine devam edebilmesi için değişim dolayısıyla gelişim ve uyarlanma bir zorunluluktur. Mevcut kamu hizmetlerinde değişim ve uyarlanmaya gidilmezse süreklilik ve düzenlilik unsuru da aksayacaktır. Teknoloji ve diğer sosyal şartlarla gelişen ve değişen şartlara süreklilik ilkesinin ayak uydurabilmesi için birtakım değişikliklerin ve uyarlamaların yapılmasına ihtiyacı vardır. Belirtilen bu değişiklikler ve uyarlamalar ise yasama organı tarafından veya idarenin takdir yetkisine bırakılmak suretiyle de yapılabilmektedir (Giritli vd., 2001: 784).

2.2.3. Eşitlik ve Tarafsızlık

Bilindiği üzere kamu hizmetleri topluma yönelik temel ihtiyaçların karşılanmasını amaçlamaktadır. Bu sebeple kamu hizmetlerinin nesnel ve tarafsız olması gerekmektedir. Nitekim her birey kamu hizmetlerinin yükümlülükleri konusunda birbirine eşittir (Günday, 2004: 299). Kamu hizmetlerinden faydalanma konusu iki

farklı anlama gelmektedir. Bunlardan ilki her bireyin kamu hizmetlerinden yararlanması, diğeri ise koşulları eşit olan bireylerin eşit şartlarda hizmet alınmasıdır (Göküş, 2010: 197). Kanun önünde eşitlik ilkesinin bir gerekliliği olarak karşımıza çıkan kamu hizmetlerindeki eşitlik ve tarafsızlık ilkesi, tüzel kişilerle gerçek kişilerin kamu hizmeti alımı konusunda eşit ve tarafsız değerlendirilmesi gerekliliğini belirtmektedir (Gözler ve Kaplan, 2013: 233). Giritli, Bilgen ve Akgüner'e göre üniversite sınavları ve elektrik dağıtımındaki ev ile sanayi tipi elektriğin birbirinden farklı tarifelenmesi, kamu hizmetlerinin eşitlik ilkesini zedelemektedir (Giritli vd., 2001: 785). Ancak farklı bir görüşe göre, belirtilen bu eşitlik ve tarafsızlık kavramı mutlak bir eşitlik ve tarafsızlık olarak algılanmamalıdır. Bahse konu eşitlik kavramı, kanunlar çerçevesinde belirlenen objektif koşulları taşıyanlar arasındaki eşitliği belirtmektedir. Dolayısıyla aynı şartlar altında, aynı nitelikleri taşıyanlar, aynı kamu hizmetlerinden eşitlik ve tarafsızlık çerçevesinde faydalanabilmektedir (Göküş, 2010: 197).

Kamu hizmetleri bireye özel değil toplumun geneline hizmet verdiğinden taraf tutmamakla ve objektif olmakla mükelleftir (Demir, 2013: 235). Kamu hizmetleri sunumunda eşitlik ve tarafsızlık ilkesi vatandaşlara hak vermemekle birlikte kamu personeline birtakım görevler ve sorumluluklar yüklemektedir. Bahsedilen bu görev ve sorumluluklar ise anayasamızda (md. 10) da belirtildiği üzere, inanış, cinsiyet, ırk vb. ayrımlar gözetilmeksizin herkese eşit ve tarafsızca hizmet verilmesi görev ve ödevidir (Gözler ve Kaplan, 2013: 233).

2.2.4. Bedelsizlik

Kamu hizmetlerinin hiçbir karşılık talep edilmeksizin toplumun faydalanması hususuna bedelsizlik unsuru denilmektedir. Kamu hizmetlerinin sınırlı olduğu dönemlerde ücret talep edilmeksizin sunulabilmiştir. Ancak zamanla artan toplum ihtiyaçları ve buna ayak uydurarak değişmek ve gelişmek zorunda olan kamu hizmetleri birçok alana yayılmıştır. Kamu hizmetlerinin sayısının artması neticesinde halkın ödeme gücüne göre hizmetten yararlanılması durumunda belli bir ücret talep edilmesi durumu söz konusu olmuştur (Altın, 2013: 105).

Kimilerine göre ücret talep etme hususu ortaya çıktıktan sonra, bedelsizlik unsuru geçerliliğini yitirmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki kamu hizmetinde talep edilen ücret bu hizmetin fiyatı olarak kabul edilemez. Çünkü fiyat kavramı maliyet ile karın birleşiminden ortaya çıkmaktadır. Oysa kamu hizmetlerinde kar durumu söz konusu olmadığı gibi kimi hizmetlerde alınan ücret maliyeti bile karşılamamaktadır (Demir, 2013: 236). Talep edilen ücret, hizmeti almayanlardan vergi vb. yollarla maddi bedel tahsil edilmesinin önüne geçilmesini amaçlamaktadır. Bu durumda yine toplumun genelinin yararının düşünülerek hareket edildiği anlaşılmaktadır (Günday, 2004: 300). Kar amacı güdülmediği gibi maliyetin de karşılanmadığı durumları içinde barındıran kamu hizmetlerinde meydana gelen zarar kamu tarafından karşılanmaktadır. Bu durumun sebebi olarak ise amacın verimlilik olmadığı, kamu yararı için kamu hizmeti verildiği dolayısıyla tüm topluma fayda sağlanmasının amaçlandığı belirtilmektedir (Altın, 2013: 105).

2.3. Kamu Hizmetlerinin Türleri ve Görülme Usulleri

2.3.1. Kamu Hizmetlerinin Türleri

Kamu hizmetleri toplumun çeşitli ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik faaliyetler olduğundan birden fazla ayrıma tabi tutulmuştur. Konularına göre bir ayrıma tutmak gerekirse iktisadi, idari, sosyal ve bilimsel-teknik-kültürel kamu hizmetleri olarak sınıflandırmak mümkün olacaktır (Günday, 2004: 301). İktisadi kamu hizmetleri, toplumun içinde bulunduğu duruma göre ekonomik anlamda ihtiyaçları özel hukuk kuralları çerçevesinde, kamu iktisadi teşebbüsleri (KİT) gibi kuruluşlar aracılığıyla devletin vermiş olduğu kamu hizmetleridir (Giritli vd, 2001: 794). İdari kamu hizmetleri, idare tarafından kamu hukuku çerçevesinde verilen hizmetler olarak tanımlanabilmektedir (Altın, 2013: 106). Bayındırlık, Emniyet hizmetleri, Tapu Kadastro idari kamu hizmetler sınıfına örnek gösterilebilir. Sosyal kamu hizmetleri, sosyal yardımlar, emeklilik ve benzeri konuları içine alan kamu hizmetleri sınıfını kapsamaktadır. Konularına göre yapılan sınıflandırmanın son maddesi olan bilimsel-kültürel-teknik kamu hizmetleri ise devletin bilim, sanat, müzik ve benzeri alanlarda yaptığı çalışmaları kapsamaktadır. Ancak bilimsel-kültürel-teknik kamu hizmetlerini

devlet diğerk kamu hizmetlerini yürüttüğü gibi klasik kalıplar dahilinde yürütmemektedir. Bu kamu hizmeti için daha geniş çaplı olanaklar sunarak dışarıdan personel temini yoluyla kamusal-özel bir yapı oluşturularak bu hizmet verilmektedir (Günday, 2004: 303-304).

Kamu hizmetleri konusunda yapılan bir başka ayırım ise devlet tekelinde bulunması veya özel kesime de bu hizmeti verebilmesi yolu açılması açısından yapılmaktadır. Devlet kimi hizmetleri özel kesime bırakmamakta, yalnızca devlet bünyesinde barındırdığı kurum veya kuruluşlarca vermektedir. Bu hizmetler devletin tekelinde olan hizmetlerdir. Milli savunma hizmetleri devletin tekeliyle verildiğinden bu hizmet devlet tekelinde bulunan kamu hizmetleri statüsünde değerlendirilmektedir. Eğitim ve sağlık alanında ise devlet okulları ve devlet hastaneleri yanı sıra özel okullar ve özel hastaneler de bu hizmetleri vermektedir. Bu durum ise bu gibi hizmetlerin devletin tekelinde olmadığını, devletin özel kesime de bu hizmeti yürütmek için fırsat verdiğini göstermektedir. Dolayısıyla yukarıda belirtilen bu durum devletin tekelsiz kamu hizmeti verdiği durumları örneklendirmektedir (Günday, 2004: 301).

Bir başka ayırım ise etkinlik düzeyine göre yapılmaktadır. Bu kamu hizmetleri ise ulusal ve yerel kamu hizmetleri olarak iki sınıfta incelemeye tabi tutulmaktadır. Ulusal kamu hizmetleri, tüm ülke dahilinde verilen kamu hizmetlerini kapsamaktayken yerel kamu hizmetleri sadece belirli bir bölgede yaşayanların faydalanabildiği kamu hizmetlerini kapsamaktadır. Bunlara örnek vermek gerekirse ulusal kamu hizmetlerine bayındırlık hizmeti örnek verilebilecekken, İ.E.T.T. hizmetlerinden sadece İstanbul ilinde bulunan vatandaşlar faydalanabilmektedir (Giritli vd, 2001: 794).

Bir diğerk ayırım ise kamu hizmetlerinden yararlanma açısından ele alınmak suretiyle yapılan ayırımdır. Bu ayırımda ise doğrudan yani kişisel yararlanma ile dolaylı yani toplumsal yararlanma olarak iki farklı açıdan ele alınmaktadır. Doğrudan ve kişisel olarak yapılan kamu hizmetlerine örnek vermek gerekirse bireyin aldığı eğitimden bahsedilebilmektedir (Altın, 2013: 106). Dolaylı yoldan ve toplumsal olan hizmetlere örnek vermek gerekirse savunma sistemlerinden bahsetmek mümkün olacaktır.

2.3.2. Kamu Hizmetlerinin Görülme Usulleri

Kamu hizmetlerinin görülmesinde çeşitli yöntemler vardır. Bu yöntemler içinde devlet kimi zaman kendisi direk hizmet veren birim olurken kimi zaman özel kişiler veya özel teşebbüsler aracılığıyla hizmetler vermektedir. Bu hizmetler emanet usulü, müşterek emanet usulü, iltizam usulü, ruhsat usulü, imtiyaz usulü, yap-işlet-devret usulü şeklinde gruplandırılmaktadır (Altın, 2013: 106-107).

Emanet usulü kamu hizmeti, devletin aracı kullanmadan kendisinin kamu hizmeti verme usulüdür. Emanet usulü kamu hizmetinde hizmetin verilmesinden sorumlu olan kamu kurumunun kendi personelini ve parasını kullanarak kamu hizmetini ifa etme usulüdür. Devlet, kamu hizmetlerinin büyük bir çoğunluğunu emanet usulü yöntemiyle vatandaşlarına ulaştırmaktadır (Gözler ve Kaplan, 2013: 236). Devletin bizzat kendisinin bu kamu hizmetini vermesi diğer kamu hizmeti görülme usullerinden emanet usulünü ayırmaktadır (Göküş, 2010: 199). Emanet usulünün birtakım ayırt edici özellikleri olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Bu özelliklerinden bahsetmek gerekirse; emanet usulü kamu hizmeti sadece devlet eliyle verilebilen bir kamu hizmeti görülme çeşididir, bununla birlikte bu hizmeti veren kurumun personeli bu işlemleri yürütmektedir ve genelde hizmeti verenler de devlet memurudur. Son olarak hizmeti sunan kamu biriminin kendi personeli ve kendi parası dışında kendi araç-gereçlerini de emanet usulüyle kamu hizmetini yürütürken kullanmaktadır (Gözler ve Kaplan, 2013: 236).

Başka bir kamu hizmeti çeşidi ise müşterek emanet kamu hizmeti yöntemidir. Bu şekilde verilen hizmetler özel kişi veya teşebbüsler tarafından verilen kamu hizmetleridir. Bu kamu hizmeti çeşidinde özel teşebbüs veya özel kişi vermiş olduğu hizmetin karşılığında hizmeti alan vatandaştan ücret almakta ve aldığı ücreti idare ile paylaşmaktadır. Bu yolla kazanç elde edilmektedir. Ancak müşterek emanet kamu hizmeti olarak bilinen bu kamu hizmeti çeşidi günümüzde uygulanmamaktadır (Altın, 2013: 107).

Bir diğer kamu hizmeti çeşidi ise iltizam usulüdür. İltizam usulü, bir özel kişinin idare ile yaptığı sözleşme neticesinde işletmesini aldığı bir kamu hizmetinden gelir elde etmesi şeklinde verilen bir kamu hizmeti çeşididir. Bu kamu hizmetinin işletilmesiyle

elde edilen kazanç veya oluşan zarar işletme sahibi olan özel kişisindir. Burada sözleşmenin tarafı olan kamu idaresine iltizamı veren, sözleşme neticesinde kamu hizmeti verecek olan kişiye ise mültezim adı verilmektedir. İltizam yöntemi Osmanlı Devleti döneminde öşür vergisi toplandığı dönemde kullanılan bir kamu hizmeti çeşidi olarak bilinmektedir (Gözler ve Kaplan, 2013: 241). Ancak bu kamu hizmeti çeşidi de müşterek emanet kamu hizmeti çeşidi gibi günümüzde uygulanmamaktadır (Altın, 2013: 107).

Ruhsat usulü kamu hizmeti de özel kişiler tarafından yürütülen kamu hizmetidir. Bu kamu hizmeti usulü izin yöntemi olarak da bilinmektedir. Bu kamu hizmeti yönteminde sözleşme yoktur. Kamu kurumu tekel niteliğinde olamayan bir kamu hizmetini bir özel kişiye tek taraflı olarak izin vererek bu hizmeti gördürtebilmektedir (Kalabalık, 2004: 267). Ortada bir sözleşme olmadığından bu kamu hizmetinde yaşanan herhangi bir aksaklıkta idare tek taraflı olarak ruhsatı iptal edebilir, böylece bu hizmetin belirtilen özel kişi tarafından verilmesini engelleyebilir. Hizmetin verilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar ruhsat ile birlikte hizmeti verecek olan kişiye tebliğ edilmektedir (Göküş, 2010: 200).

Bir başka kamu hizmeti şekli ise imtiyaz usulü ile verilen kamu hizmetidir. İmtiyaz usulünde devlet sözleşme ile tüm kazanç ve kapıları da kapsayacak şekilde kamu hizmetini bir özel hukuk tüzel kişisine devrederek kamu hizmetini devam ettirmektedir. Belirtilen bu kamu hizmeti sunum yöntemi, kamu hizmetinin bir süre özel hukuk tüzel kişisi tarafından işletilmesini öngörmektedir (Giritli vd., 2001: 788) . Bu kamu hizmeti usulünde devlet ya da idare imtiyaz veren kamu hizmetini sunan özel hukuk tüzel kişisi ise imtiyazcı ya da imtiyaz sahibi olarak isimlendirilmektedir. İmtiyazcı, sözleşme hükümleri ile sınırlı kalmak şartıyla imtiyaz aldığı idarenin hüküm ve sorumluluğu altına girmiştir (Tan, 1998: 309).

Yap-işlet-devret yöntemi de kamu hizmeti sunum şekillerinden bir tanesidir. Bu yöntem 1980'li yıllardan sonra ortaya çıkan bir kamu hizmeti gördürme şeklidir (Gözler ve Kaplan, 2013: 241). Bu kamu hizmeti çeşidi özel hukuk kişisi ile sözleşme neticesinde en çok 49 yıllığına özel hukuk kişinin kamu hizmeti vermesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Belirtilen bu kamu hizmeti çeşidinde özel kişi veya sermaye şirketi, yapım aşamasından süre tamamlanana kadar her türlü kazancı, zararı ve masrafı

üstlenmek suretiyle belirtilen hizmeti vermektedir. Yap-işlet-devret usulü kamu hizmeti sunma şekli genellikle köprü, baraj, maden ve işletmeleri, tünel ve benzeri yatırım gerektiren kamu hizmeti çeşidinde kullanılmaktadır (Altın, 2013: 107).

Kamu hizmetleri belirli noktalarda özelleştirme yapılmak suretiyle de verilebilmektedir. Bu durumda devlet ticari olan bu faaliyetlerden bütünüyle el etmek çekmekte ve özel kişiye devretmek suretiyle belirtilen hizmetin devam etmesini sağlamaktadır (Göküş, 2010: 200). Özelleştirmenin birçok nedeni olmakla birlikte kaynaklılık ve kaliteli hizmetin aksamaması nedenlerden en önemlileri arasında gösterilebilmektedir (Altın, 2013: 107).

2.4. Küreselleşme Süreci ve Kamu Hizmeti

Küreselleşmenin tüm dünyanın etkileşiminin sağlanmasını ve tek bir pazarda birleşmesini ifade ettiği belirtilmektedir (Kutlu, 1998: 366). Tüm dünyanın etkileşimi her alanda bir değişimi beraberinde getirmiştir. Bu değişimlerden kamu hizmetleri de nasibini almış, işleyiş geleneksel yöntemlerin dışına çıkmıştır. Yaşanan bu değişikliklerin neticesinde devlet anlayışında da önemli değişimler olmuştur. Değişimlerle beraber insanların devletten beklentisinde de farklılıklar oluşmuştur. Bu süreçte yaşanan ekonomik sosyal ve teknolojik gelişmeler ve değişimler devlet algısının eskiye nazaran değişimine önemli ölçüde etki etmiştir (Altın, 2013: 108). Küreselleşme kavramı ile Neo-liberalizm kavramı ve Yeni Kamu Yönetimi kavramı sıkı ilişki içindedir. Bu ilişki neticesinde belirtilen bu kavramlar birbirini tamamlamaktadır. Yeni kamu yönetimi anlayışı geleneksel kamu yönetimi anlayışının eleştirisi temelinde doğmuştur (Doğan, 2016: 1797). Bu sebeple küreselleşme süreci geleneksel kamu yönetimi anlayışından itibaren ele alınmalıdır.

Yukarıda da anlatıldığı üzere küreselleşme süreci, küreselleşmenin kamu hizmetine yansımaları ve kamu hizmeti kalitesi konusunun birbirini tamamlayan etmenler olduğu düşünüldüğünde, bu bölümde küreselleşme sürecinde dünyada yaşananlarla beraber kamu hizmetlerindeki değişiklikler üzerinde durulmuş ve kamu hizmetlerinde kalite konusuna değinilmiştir.

2.4.1. Küreselleşme Süreci

Küreselleşme süreci tüm dünyanın birleşmesi, dünya ülkesi, tüm dünya pazarının birleşmesi gibi kavramlar temelinde tanımlanmaktadır (Kutlu, 1998: 365-366). Temelden ele alınacak olursa küreselleşmenin başlangıcı olan klasik (geleneksel) kamu yönetiminden başlamak doğru olacaktır. Klasik kamu yönetimi, modernizmin kamu yönetimindeki yansıması olarak tanımlanabilmektedir. Klasik kamu yönetimi, siyaset ve kamu yönetimin ayrılığı ile bürokrasi teorisi üzerine bina edilmiştir. Siyaset ile yönetim unsurlarının birbirinden ayrılması, hiyerarşik örgütsel yapı, devletin ekonomide söz sahibi olması ve merkezden koordine sağlanması geleneksel kamu yönetiminin ilke ve özellikleridir (Doğan, 2016: 1796).

Geleneksel kamu yönetiminin iktisadi boyutuna bakıldığında, piyasanın görünmez bir el olarak pazarı düzenleyebileceğini, kaynakların etkin ve verimli olarak kullanılabileceğini, devletin ekonomiye müdahale etmemesi gerektiğini beyan etse de 1929 yılında yaşanan ekonomik buhrandan sonra insanların aklında devletin müdahale etmesi, düzenlemesi ve yönetmesi gerektiği fikri oluşmuştur. Bu düşünce neticesinde Keynesyen iktisadi politikalar yani refah devleti uygulaması hayata geçirilmiştir. Refah devleti anlayışı, iktisadi anlamda toplumsal dengesizliğin düzenlenmesi gerektiğini belirtmektedir. Dolayısıyla aktif olarak iktisadi hayatta yer almayı hedeflemektedir. Belirtilen bu refah devleti anlayışı devletin neredeyse her alana yayılmasının ve geniş fonlar kullanmaya başlamasının nedeni olmuştur. Henry Ford isimli otomobil üreticisinin 1914 yılından sonra benimsediği otomobil üretim tarzı olan Fordizm ile refah devleti anlayışı arasında ikinci dünya savaşı sonrasında etkileşim artmıştır. Fordizme göre devlet ekonomik düzenleyici olarak Keynesyen tarzda müdahalelerde bulunmalıdır (Doğan, 2016: 1798). İkinci dünya savaşı sonrası refah devletinin altın çağı şeklinde betimlenebilecek kadar yaygınlaştığı dönem olmuştur. Bu yaygınlaşma neticesinde devletten beklenti yükselmiş, devlet eğitim, sağlık gibi hizmetlerin yanı sıra tarım alanından sigortacılık alanına kadar çok geniş bir yelpazede çeşitli yöntemlerle faaliyetlerde bulunmuştur. Ancak bu şekilde çeşitli alanlarda kamu hizmeti verilmesi neticesinde yapılan harcamaların bütçe aracılığıyla karşılanamamasına neden olunmuştur. Sonrasında kamunun bu denli büyük olmasından kaynaklı kamunun

verimsiz ve pahalı olduğu görüşü halk arasında kabul görmüştür. 1970’li yıllarda yaşanan petrol krizleri de ekonomik anlamda ülkeleri zor duruma sokmaya başlayınca refah devletinin daha yüksek sesle sorgulanmasına neden olmuştur (Altın, 2013: 108). Bu dönemde refah devletinin ekonomik büyümenin önüne geçtiğini belirten Neo-liberaller yaygın bir şekilde devletin müdahalesinin azalması gerektiğini ve piyasanın kendi haline bırakılması gerektiğini savunmaya başlamışlardır (Eryılmaz, 2002: 26).

Refah devleti 1970’li yıllarda meydana gelen ekonomik krizler ve içinde bulunduğu bu durumun etkisiyle eski etkinliğini kaybetmiştir. Refah devletinin bu denli güç kaybetmesi, kapitalizmin yeniden güçlenmesine zemin hazırlamıştır. Kapitalizmin güçlenmesi devletin yapısında değişiklikleri de beraberinde getirmiştir (Şaylan, 2003: 131-132). Neticesinde 1970 sonrası kamu sektöründeki ekonomik kriz, yeni sağ akımın ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Ortaya çıkan yeni sağ, devletin küçültülmesi gerektiğini, piyasanın serbestleşmesi gerektiği ve kamu sektöründe daralmaya gidilmesi gerekliliği fikirlerini savunmuştur (Doğan, 2016: 1799). Yirminci yüzyılın son dönemlerinde kamu yönetimi anlayışı konusu küreselleşme ve neo-liberalizmin de etkisiyle akademik ve siyasi camia tarafından tartışılır bir konu haline almıştır. Neo-liberal politikaların etkisini göstermesi, kamuda küçülmeye gitmeyi başlatmış, kamuda işletmeyi andıran yönetim biçimleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Neo-liberalizm, devletin müdahaleciliğinin toplumun sosyal ve ekonomik yönden gelişimini olumsuz yönde etkilediğini belirtmektedir (Tuncer ve Köseoğlu, 2015: 87). Neo-liberal düşünceye göre devlet, serbest piyasa düzeni, hukukun üstünlüğünün sağlanması, bireysel mülkiyetin önemi gibi konularda çalışmalar yaparak bu unsurları hayata entegre etmelidir. Nitekim bu düşünceler birçok ülkede kabul görmüş ve birçok devlet bu yönde reformlar yapma eğiliminde bulunmuştur. Neo-liberal düşünceler ile değişen devlet yapısı, belirtilen fikirler çerçevesinde değişen kamu yönetimi yeni kamu yönetimi anlayışını ortaya çıkartmıştır (Doğan, 2016: 1799).

Yeni kamu yönetimi, 1980 li yıllardan itibaren geleneksel kamu yönetimine tepki olarak kamu yönetimine yeni bir çehre kazandırmıştır. Belirtilen bu yeni kamu yönetimi anlayışı, geleneksel anlayışın bürokratik, hiyerarşik ve katı yönetiminin yerine esnek, piyasa ekonomisi öngören bir kamu yönetimi anlayışını benimsemiştir (Altın, 2013: 109). Yapılan değişiklikler ufak çaplı reformlar olmamış, tam aksine kamu

yönetiminde paradigma değişikliği olarak nitelendirilebilecek düzeyde değişiklikler olmuştur (Doğan, 2016: 1795). Yeni kamu yönetimi anlayışı, devletin değişimini içine alan bir süreci aktarmakla birlikte devleti yeniden tanımlamıştır. Yeni anlayışa göre devlet, iktisadi piyasadan çekilerek özelleştirmeler yapmalı ve minimal ama etkin bir devlet olmalıdır. Yukarıda da bahsedildiği üzere bu süreçte ortaya çıkan yeni sağ akım devletin minimize edilmesine büyük oranda etki etmiştir. Bahse konu yeni sağ akım özelleştirme konusunu küreselleşme ile desteklemiştir. Devletin minimize edilmesi talebiyle özelleştirme ve küreselleşme konularının birlikte gündeme geldiği belirtilmektedir (Altın, 2013: 109).

Küreselleşme, tüm dünya genelinde birçok değişikliğe sebebiyet vermiştir. Küreselleşme kavramı, birçok yönüyle gündeme gelmiştir. Bu yönleri ise iktisadi, siyasi, kültürel ve idari olarak sıralayabilmek mümkündür. Ancak belirtmek gerekirse küreselleşme en çok iktisadi yönüyle gündeme gelmiştir ve kapitalist olduğu söylenebilecek olan gelişmenin yansıması olduğu değerlendirilmektedir (Göküş, 2010: 203). Küreselleşme kavramı tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Bu etkileşim teknolojik, siyasi, toplumsal, iktisadi, kültürel ve yönetim alanlarını kapsamaktadır. Belirtilen bu etkileşim akabinde birçok değerde köklü değişim ve dönüşüm meydana gelmiştir. Ekonomik ve toplumsal alanda kullanılan bilgi teknolojileri neredeyse her sektörde kullanılmaya başlanmıştır (Saran, 2001: 37). Daha önce de belirtildiği üzere bu dönemde katı, bürokratik, merkezîyetçi olan yapı rahatsızlık oluşturmuş, yerine daha esnek, ademi merkezîyetçi, inisiyatife açık yönetim şekli oldukça hızlı bir şekilde benimsenmiştir. Bu değişim ve dönüşümler neticesinde ulus devlet anlayışı temelinden sarsılmış, bu sarsıntı ulus devlet modeli ülkelerin egemenlik ilkesine de zarar vermiştir. Bahse konu durumun sonucunda, ulus devlet anlayışına sahip devletlerin kendi ulusu ve toprağı üzerinde sahip oldukları keskin şekilde bariz olan hukuki ve siyasi otoritelerinde önemli ölçüde kayıplar yaşamışlardır (Saran, 2001: 40). Kimi devletler yapmakta olduğu programlardan küreselleşme sebebiyle vazgeçerek uluslararası şirketlerle politikalar belirleme yoluna gitmiştir (Göküş, 2010: 204).

2.4.2. Küreselleşmenin Kamu Hizmetine Yansımaları

Küreselleşme devletin küçülmesi hususunu beraberinde getirmekle kalmamış, vatandaşların da kamu hizmetlerinden beklenti düzeyini yükseltmiştir. Çünkü günümüz dünyasında küreselleşme ile birlikte insanların kültürel düzeyi daha üst seviyelere taşınmış, dolayısıyla vatandaşlar eskiye nazaran daha bilinçli bireyler olmuşlardır. Bilinçlenen ve kültürel anlamda seviyesi yükselen insanlar, özelleştirme ve yerelleşmenin de etkisiyle devletin kamu hizmeti sunumunda özel sektörden aldığı hizmet kalitesini beklemektedirler (Ö.Sezer, 2008: 150). Küreselleşme ekonomide ve sosyal politikalarda da önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Belirtilen değişiklikler insanların birçok alanda daha fazlasını istediği gibi kamu hizmetlerinde de daha fazlasını istemesine olanak tanımıştır. Bu durumun da etkisiyle küreselleşmeyle birlikte kamu hizmetleri sayısı artmış ve yeni bir kamu hizmeti anlayışının gelişmesine zemin hazırlamıştır. Küreselleşmeyle birlikte değişen kamu hizmetleri şekli maddi ve organik açıdan oldukça farklı yöntemler benimsemiştir. Bazı kamu hizmetlerinin özel hukuk kurallarına entegre olması, kamu hizmetlerinin özel kişilere işletilmesi usullerince özel sektöre kamu hizmeti sunma fırsatı verilmesi, küreselleşmenin beraberinde getirdiği birçok değişikliğe örnek gösterilmesi yanlış olmayacaktır (Göküş, 2010: 205).

Küreselleşme beraberinde şeffaflık unsurunu da getirmiştir. Yönetimin şeffaf olması, vatandaşa hesap verebilirlik kavramını da içinde barındırmaktadır. Halka yönetimin hesap vermesi durumu sonrasında gerçekleştireceği iş ve eylemlerden sorumlu olduğunu bilmesi yönetimin eylemlerine yansımıştır. Devlet sırrı olarak nitelendirilen birçok kavramın halkın beklentileriyle alakası olmayan konular olduğu anlaşılmış, bunun yerine küreselleşme neticesinde ortaya çıkan şeffaflık kavramı ile birlikte vatandaşların daha fazla faydalanabileceği politikalar yürütülmüş, böylece yapılan eylemlerin daha kolay açıklanabilmesi sağlanmıştır. Neticesinde halkı bilgilendirmek ve açıkça hesap verebilmek yönetim politikası olmuş, halkın belgeler ile bilgilere ulaşması hususuna özen gösterilmiştir (Göküş, 2010: 206). Küreselleşme kamu hizmetlerinde yerleşmeyi de beraberinde getirmiştir (Doğan, 2016: 1798). Kamu hizmetlerinde yerleşme hizmetlerin daha hızlı ve daha verimli bir hal almasını sağlamıştır. Ayrıca yerleşme hususu vatandaşa bürokrasiyi minimize ederek hizmet

verebildiğinden halkın ihtiyaçlarına ciddi manada nokta atışı yapabilme fırsatı sağlamaktadır. Bürokrasi ile uğraşmak zorunda kalmayan bireyler zamandan da tasarruf yaparak hızlı ve kaliteli hizmet alabilme olanağı bulmaktadır (Altın, 2013: 113).

Yeni kamu yönetimi anlayışı daha önce de belirtildiği üzere küreselleşme ile birlikte ortaya çıkmıştır ve küreselleşmeyi beslemektedir. Bu iki unsur arasındaki etkileşim oldukça fazladır. Yeni kamu yönetimi anlayışı da küreselleşme sürecinde kamunun hizmet sunumuna etki eden etmenler arasında gösterilebilmektedir. Yeni kamu yönetimi, özel sektörün de kamu hizmeti sunabilmesiyle özel sektörde mevcut olan esnek işletmenin kamu hizmetinde de kullanılabilmesi hususunu benimsemiştir. Özel sektörcü verilen kamu hizmetleri bir noktada daha verimli, etkin ve kaliteli hizmet verilmesini sağlamıştır. Yeni kamu yönetimi anlayışıyla verim alınamayan kamu hizmetlerinin özel sektörcü verilmesiyle verim artırılabilmiştir. Bu durum aynı zamanda kamunun küçülmesine olanak sağlamıştır. Kamunun küçülmesi ise kamudaki israfı önlemiştir. Diğer yandan özel sektörün vermiş olduğu kamu hizmeti özel sektör anlayışıyla verileceğinden düşük maliyet yüksek kalite anlayışı bilincinde hizmet verilmiş olunacaktır (Göküş, 2010: 206).

Yeni kamu yönetimi anlayışının küreselleşme sürecindeki kamu hizmetleri anlayışına göre, etkinlik, verimlilik, vatandaş odağına alan hizmet şekli, hizmetin sonucu gibi unsurlar oldukça önemlidir. Ayrıca bu yaklaşım kamu yöneticilerine otoriteye karşı sorumluluğun yanı sıra halka karşı da sorumluluk yüklemektedir. Böylece sadece kurallara uymak yeterli olmamakla birlikte sonuçlardan da mesul olunacaktır. Bu mesuliyet ise halka karşı sorumluluk bilincini bir nebze daha yukarı taşımaktadır. Tüm bunlar vatandaşın taleplerine odaklanma, belirli bir hizmet kalitesi yakalama, vatandaşın memnun olabileceği çözüm önerileri arama gibi sonuçları beraberinde getirmiştir (Göküş, 2010: 207).

Küreselleşme süreci içerisinde ortaya çıkan bir diğer kavram ise yönetişimdir. Yönetişim kavramı, geleneksel kamu yönetimindeki tek taraflı ilişkilerin yerine yönetimde karşılıklı ilişki içinde birlikte yönetme ve birlikte düzenleme gibi unsurları içinde barındıran kamu ile özel sektörün ortaklığını içinde bulunduran yönetim sürecine verilen isimdir (Doğan, 2016: 1800). İlk olarak Dünya Bankası'nın 1989 yılında Afrika'da bulunan ülkeler için hazırladığı raporla adını duyuran yönetişim kavramı,

“bir ülkenin ekonomik ve sosyal kaynaklarını, kalkınma amaçlı bir bakış açısıyla yönetmede iktidarın kullanılma biçimi” olarak Dünya Bankası'na tanımlanmıştır (Çulha Zabçı, 2002: 160).

Yönetişim birey üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Bireyi yönetime dahil eden yönetim, pasif pozisyondaki bireyi yönetimde etkin hale getirmiştir. Bireye böylece eylemlerde bulunabilmesine ve sorumluluğunun bilincine varabilmesine olanak tanıyan yönetim, vatandaşları doğrudan etkileyen kamu hizmetlerinin oluşturulma aşamasında bireyin bir rol üstlenmesini sağlamıştır. Vatandaşın pasif tüketici olması durumu yönetim ile değişmiş, böylece yönetime aktif olarak katılan vatandaşların bulunduğu yönetim biçimine geçilmiştir. Yönetişim kamu birimleri dışında yönetime özel teşebbüsleri, sivil toplum kuruluşlarını, kar amacı gütmeyen kuruluşları da katarak çok aktörlü yönetim biçimini hayata geçirmektedir. Bu durum da bize yönetimin sivil bireylere doğru kaydığını göstermektedir (Eryılmaz, 2002: 80).

Yönetişim kavramı hesap verebilirlik kavramı ile de ilişkilidir. Nitekim vatandaş, karar alma ve yönetim sürecinde bulunmaktadır. Bu durum vatandaşın karşı daha açık ve daha şeffaf olunması, hesap verebilirliğin artması anlamına gelmektedir. Hesap verebilirlik, şeffaflık ve halkın yönetimde bulunması daha etkin ve daha verimli hizmeti beraberinde getirmektedir (Altın, 2013: 112).

Küreselleşmeyle birlikte hayatımıza giren bir başka kavram da yeni kamu hizmetleri kavramıdır. 2000'li yılların başlarında Denhardt'ın yapmış olduğu çalışmalarla hayatımıza giren bu kavram, daha önceki kamu hizmeti yaklaşımlarının eksik ve güçlü yönlerinden hareketle birtakım kurallar temel alarak kavramsal bir model üretme çabası gütmektedir. Geleneksel kamu yönetiminde idare tek başına yönetimi üstlenmiştir ancak içinde bulunduğumuz durumda bu mümkün olmamaktadır. İnsanların artan kültürel düzeyi ve bilinci yönetimle birlikte devlet yönetiminde bireyleri etkin bir konuma taşımıştır. Buna karşın idare pasifize olmamıştır, sadece üstlendiği rolde birtakım değişiklikler olmuştur. Değişen bu rol ile birlikte idare müzakere, arabuluculuk ve benzeri birtakım sorumluluklar üstlenmiştir (Genç, 2010: 147-154).

Belirtilen bu yeni kamu hizmeti anlayışına göre, kamu yararını bir ürün olarak nitelendirmek doğru değildir. Kamu yararı yönetimin amacıdır. İdare tek başına karar

almayıp vatandaş ile görüş alışverişi yaparak hareket etmelidir. Yapılan müzakere sonucunda ortaya çıkan ve maksimum kamu yararı sağlayan görüş benimsenerek hareket edilmesi yeni kamu hizmeti anlayışının önemli ilkelerindendir. İdare belirtilen bu ortamı oluşturup en üst düzeyde kamu yararı sağlayacak müzakereler yapılmasının sağlanacağı ortamı temin etmelidir. İdare tüm bunların yanı sıra stratejik bir şekilde hareket etmeli ve halkın ihtiyacını demokratik bir şekilde karşılamalıdır. Bu şekilde hareket edilmesi vatandaşın kamu yararı için daha fazla çalışma isteği duymasını sağlayacaktır. Dolayısıyla burada idare halkı isteklendirerek kamu yararını artırmalı ve bireyler devletin şeffaf, açık, anlaşılır, kendisine fırsat vermekten geri durmayan bir kurum olduğunu hissettirmelidir. Öte yandan yeni kamu hizmeti anlayışına göre vatandaşa bir müşteri gözüyle değil hizmet götürülmesi gereken bir birey gözüyle bakılmalıdır. Çünkü vatandaş sadece hizmet almaz. Birtakım ödev, hak ve sorumlulukları olan, içinde bulunduğumuz siyasal sistemi değiştirecek etkiye sahiptir. Yeni kamu hizmeti anlayışına göre sadece verimlilik üzerinde durulmamalı, insanların değerli varlıklar olduğunun da bilincine varılmalıdır. Neticede insanlar, insanlar aracılığıyla yönetildiğinden yeni kamu hizmeti sunumunda herkesin birbirine saygıyla davranması gerektiği vurgulanmakta, saygı zincirinin kırılması durumunda birçok değer kaybedilebileceği düşünülmektedir. Ayrıca yeni kamu hizmeti kavramında yöneticiler halkın hizmetindedir. Devletin gerçek sahibi o ülkede yaşayan vatandaşlardır. Bu sebeple yönetimde kararlar ortak alınır (Genç, 2010: 154-158). Yeni kamu hizmeti kavramının belirtilen bu özellikleri göz önünde bulundurulursa, birçok kavramla olduğu gibi yönetim kavramı ile belirli noktalarda iç içe geçtiği görülmektedir.

Küreselleşmenin beraberinde getirdiği bir diğer kavram ise E-devlet kavramıdır. E-devlet, gelişen teknoloji neticesinde bilişim teknolojilerinin kamu yönetimi ve kamu hizmetlerinde kullanılarak vatandaşa elektronik ortamda kamu hizmeti verebilme olanağı tanımıştır. E-devlet kamu hizmetlerini daha hızlı, daha şeffaf ve daha etkin bir biçimde sunmaktadır (Göküş, 2010: 209-210). Kamu hizmetlerini vatandaş geleneksel yöntemlerle yüz yüze aldığı anda kamu kurumu vatandaştan birtakım bilgi ve belge isteyebilmekte, kırtasiyeciliğin çoğalmasına sebebiyet vermekte ayrıca zaman kaybı yaşanmakla birlikte maddi anlamda da yapılan harcamalarla yükümlülük doğmaktadır. Aynı işlemin e-devlet üzerinden yapılabilme imkanına sahip olunması durumunda tüm

bu külfet ortadan kalkarak hızlı, kısa zamanda yüksek fayda sağlayacak şekilde hizmet alınabilmektedir. E-devlet kamudaki birtakım açıkları kapatmak ve kayıpları önlemek amacıyla, gelişen bilgi teknolojileri kullanılarak oluşturulmuş bir devlet modelidir. E-devlet, devlet yönetiminin bir alternatifi değildir, kamunun eksikliklerini tamamlamak üzere geliştirilmiştir (Doğan ve Ustakara, 2013: 4). Kamu hizmetlerinin internet üzerinden sunulması olanağı tanıyan E-devlet sistemi, internet üzerinden devletin sunmuş olduğu bilgi alma hizmetinden elektronik ortamda oy verebilme hizmetine kadar birçok alanda kamu hizmeti vermektedir. E-devlet aracılığıyla verilen birçok kamu hizmetinde en az maliyet oranı, en üst düzeyde verimlilik, en kaliteli hizmet anlayışı ve en hızlı hizmet hedeflenmektedir. Böylece bireyler E-devlet hizmetlerini kullanarak iş ve işlemlerini en kısa sürede halledebilmektedir (Doğan ve Ustakara, 2013: 5). Devletin bu şekilde hızlı, kaliteli ve verimli bir biçimde hizmet vermesi vatandaş nezdinde devletin olumlu algısını yukarıya çıkartacak, bununla birlikte kamu hizmetini sağlamak için yapacağı harcamaların önemli bir kısmından tasarruf sağlamış olacaktır.

Devletin sunmuş olduğu geleneksel kamu hizmetinde, her kurumun ayrı ayrı binası, birbirinden farklı birimi, farklı hiyerarşik yapısı ve farklı ilkeleri vardır. Buna karşın E-devlet sistemi, tek bir portal üzerinden birden çok kurumun kamu hizmetini vatandaşla buluşturabilme fırsatına erişmiştir. Belirtilen bu tek portal üzerinden birden çok kamu hizmeti verebilme fırsatı devletin bir veri tabanı oluşturabilmesi olanağı da sağlamasına fırsat tanımaktadır. Böylece hizmet alan vatandaşın erişmek istediği bilgiye hızlı bir şekilde erişmesi sağlanmış olacaktır. Böylece E-devlet üzerinden verilen kamu hizmetlerinde her türlü sürecin kısılması, belirtilen bu hizmetlerle kamu hizmetlerinin, küreselleşme ile gelen değişimlere ayak uydurabilmesi, vatandaşın hizmet alımıyla kalmayıp sunum sürecine katılım sağlaması ve neticesinde kamu hizmetlerinde kalitenin artması sağlanmıştır (Göküş, 2010: 210).

E-devlet uygulamaları vatandaşların yönetime katılmalarını kolaylaştırmıştır. Bu durum vatandaşın devletle ilişkisini daha sağlam temellere oturtabilmesinin önünü açmaktadır. Ayrıca devlet hizmet sunumunda maliyeti düşürmüş, verimliliği artırmış, zamandan kazanmış ve memurların farklı alanda istihdam edilebilmesinin önünü

açmıştır. Devletin küreselleşmeye ayak uydurarak hizmeti elektronik ortama taşınması içinde bulunduğumuz dönemin gereksinimlerinden birisi olmuştur.

Küreselleşmenin hayatımıza kattığı bir diğer gelişme özelleştirme konusudur. Kamu hizmetlerinin sunulması konusu değerlendirilen bölümde de değinildiği üzere özelleştirme, devletin kamu hizmetleri alanında verimsizleşmesi ve maliyet anlamında devlete yük olması neticesinde ortaya çıkmış bir kavramdır. Özelleştirme neticesinde kamu hizmetlerinin özel sektörler tarafından da verilebilmesinin önü açılmıştır. Böylece kamu hizmetlerinde bir rekabet ortamı oluşacağından verim ile kalitenin artacağı, maliyetin ise azalacağı fikri ortaya çıkmıştır.

Kamu hizmetlerinin yönetim tarafından verildiği dönemde yaşanan aksaklıklar, hizmetlerdeki kalite durumu, fonksiyonel olmayış ve bürokratik anlamda yaşanan sorunlar, hizmetin verimsiz oluşu, tüm bu sebeplere ilaveten küreselleşmenin getirdiği değişim ve gelişim, bu ve bunun gibi birçok nedenin birleşmesi özelleştirme sürecinin hızlanmasına sebebiyet vermiştir (Altın, 2013: 113).

Küreselleşmenin beraberinde getirdiği özelleştirme dört unsurdan beslenmektedir. Bu dört unsurdan ilki daha az maliyet istemidir. Maliyetlerin yüksek oluşu rahatsızlık verici olduğundan özelleştirme cazip bir yöntem olarak değerlendirilmiştir. Bir diğer beslendiği unsur ise devletin büyümesinin tehlike arz ettiğini düşünen ideoloji savunucularıdır. Bu ideolojiyi savunan düşünürler, devletin büyümesinin tehlike arz ettiğini, devletin küçülmesinin gerektiğini savunmuşlardır. Böylece özelleştirmenin ideolojik anlamda beslenmesine sebebiyet vermişlerdir. Üçüncü kaynağı ekonomik kaynaklardır. Devletin ekonomik kaynaklarının yüksek maliyetli olan kamu hizmetlerine harcanmasının doğru olmadığı, başka alanlarda daha gerekli harcanması görüşü de özelleştirmeyi desteklemektedir. Dördüncü ve son unsur halkın daha çok seçme hakkına sahip olması gerektiğinin belirtilmesidir. Bu düşünce halkın rekabet ortamından faydalanabilmesi gerektiğini savunmaktadır. Böylece özelleştirmenin olması rekabeti artıracığından bu unsur da özelleştirmenin daha hızlı biçimde hayatımıza girmesine neden olmuştur (B. Sezer, 1992: 5).

2.4.3. Kamu Hizmetlerinde Kalite

Kamu hizmetlerinde kalite kavramından önce kalite kavramının tanımlanması gerekmektedir. Kalite kavramının birden fazla tanımı bulunmaktadır. Bu tanımlardan bahsetmek gerekirse, kalitenin bir hayat felsefesi olduğu yönünde bir tanımlama yapılmıştır. Bir başka tanıma göre kalite, tüketecek bireyi tükettiği mal veya hizmet dolayısıyla mutlu etmektir (Öğüt, 2001: 194). Diğer bir tanıma göre kalite, bireyin almış olduğu mal veya hizmetten beklediğini alması hatta beklediğinden fazlasını alması olarak tanımlanmaktadır (Saran, 2004: 48). Genel bir tanım yapmak gerekirse kalite, vatandaşın almış olduğu hizmet neticesinde ulaştığı doyum olarak tanımlanabilmektedir.

Kamu hizmetlerinde kalite küreselleşme ile birlikte sıkça anılır bir kavram haline gelmiştir. Küreselleşme neticesinde devlet küçülmüş, hayatımıza giren yeni kavramlar ise halkın devletten beklentisini büyük ölçüde değiştirmiştir. Değişen beklentilerden bir tanesi de kamu hizmetlerindeki kalite olgusudur. Vatandaşlar kamu hizmetlerinde özel sektörün de boy göstermesi neticesinde kamu hizmetlerinde talep ettiği kalite düzeyi de değişmiştir. Nitekim devlet, gelişen bilgi teknolojilerinden de faydalanarak kamu hizmetlerinde kalite konusunda birtakım adımlar atmıştır (Ö. Sezer, 2008: 150). İçinde bulunduğumuz zaman diliminde eğitim düzeyinin eskiye nazaran oldukça yukarı çıkması, refah düzeyinin yükselmesi, özel sektördeki gelişmeler bireyleri kaliteli kamu hizmeti beklentisi içine sokmuştur. Bu durumu neticesinde artık kalite kavramı lüks bir kavram olmaktan çıkmış, bir yaşam biçimi halini almıştır (Altın, 2013: 113). Dolayısıyla bu durum kamu hizmetlerinde yapısal anlamda ve hizmet sunumunda değişikliği de beraberinde getirmiştir.

Küreselleşmenin boy göstermeye başladığı yıllara tekabül eden 1980’li yıllarda, kalite kavramı kendisinden söz ettirmeye başlamıştır. Bu yıllardan sonra yaygınlaşan kitle iletişim araçları, insanların haber edinme ve ortak fikir beyan edebilme fırsatı yakalamasını sağlamıştır. İnsanların fikir birliği sağladığı konulardan biri de kamu hizmeti kalitesi olmuştur. İnsanlar bu düşüncelerini kitle iletişim araçları aracılığıyla tüm dünyaya yaymış, kamu hizmetlerinde kalitenin artışının hızlanmasına olanak sağlamışlardır (Göküş, 2010: 196).

2.5. Emniyet Teşkilatı ve Emniyet Hizmetleri

2.5.1. Türk Emniyet Teşkilatının Kısaca Tarihçesi

İnsanoğlunun dünyaya gelişi ile birlikte güvenlik ihtiyacı hasıl olmuştur. İnsanlar yeryüzünde dağılıp kavimlere ayrıldıktan sonra gerek birbirlerinden gerekse diğer varlıklardan kendi mallarını, canlarını, ailelerini koruma ihtiyacı hissetmişlerdir. Nitekim Maslow'da ihtiyaçlar hiyerarşisinde bu duruma değinmiştir. Maslow ilk olarak hava, su, beslenme ihtiyacı gibi temel fiziksel gereksinimleri ihtiyaçlar piramidinin temeline yani ilk sırasına yerleştirmiştir. Ardından ise kişinin kendisini, ailesini her türlü tehlikeden uzak tutması gerektiğini, dolayısıyla güvenlik ihtiyacını ikinci sıraya yerleştirmiştir. Üçüncü sıraya sosyalleşme ihtiyacını, dördüncü sıraya değer ihtiyacını ve son basamağa yani beşinci sıraya ise kişisel tatmin yani kendini gerçekleştirme unsurunu yerleştirmiştir (Kula ve Çakar, 2015: 194).

Maslow'un ihtiyaçlar piramidinin ikinci sırasında bulunan güvenlik hizmetleri, insanlık tarihi ile birlikte varlığını göstermektedir. Güvenlik hizmetleri, günümüzde şehirlerde Kolluk birimleri, sınırda ise Silahlı Kuvvetler aracılığı ile verilmektedir. Ancak eski Türk devletleri göz önüne alındığında, ordu aracılığı ile polis teşkilatının hizmetleri verildiği karşımıza çıkmaktadır. Nitekim eski Türk tarihinde askeri teşkilat içinde polis teşkilatına yer verilmiş, dolayısıyla askeri özellikleri içinde barındırmıştır (Tatlılıoğlu, 2013: 91).

Türkler, devlet teşkilatı kurma konusunda tarih boyunca oldukça başarılı işler yapmıştır (Kalkışım ve Doğan, 2017: 159). Türk boylarından olan Osmanlı Devleti'nin Söğüt ve Domaniç civarlarında, oldukça küçük kara parçası üzerinde 1299 yılında kurulması akabinde, devletin dar bir alanda kurulmasının sonucu olarak devlet teşkilatı da sınırlı olmuştur. Dolayısıyla devlet yöneticisi olan Osman Bey askeri, mülki, idari gücü elinde bulundurmuş, atadığı birtakım yetkilere sahip sınırlı sayıdaki kişilerle ülkesini yönetmiştir. Bir süre sonra Osman Bey, Karahisar'ı topraklarına katmış, bunun sonucunda Orhan Bey'i Karahisar'a tayin etmiş, Gündüz Alp'i de savaş durumunda orduya komutanlık eden, savaş olmayan dönemlerde askeri eğitim veren ve ammenin düzenini ve dirliğini sağlayan makam olan Subaşı'ya tayin etmiştir. Dolayısıyla Osmanlı Devleti'nin ilk polis amiri olarak Gündüz Alp belirtilebilmektedir. Subaşı, eski

Türk sistemlerindeki gibi Osmanlı Devletinin ilk dönemlerinde de askeri sistem içinde yer alan polis teşkilatı ve askeri teşkilatın amiri konumundadır. İstanbul'un fethine yani 1453 yılına kadar Subaşı ünvanına sahip kişiler, polis teşkilatını da içinde barındıran askeri teşkilatın amiri konumundadır. Ancak İstanbul'un fethi sonrasında Yeniçeri Teşkilatı oluşturulmuş ve güvenlik hizmetleri başta Sadrazam olmak üzere Yeniçeri Ağası, Falakacılar, Cebecibaşı ve Cebeciler, Topçubaşı ve Topçular, Kaptanpaşa, Böcekçibaşı, Kadı ve Bostancıbaşılardan oluşmuştur. Subaşı ünvanı sadece şehirlerde dirlik ve düzen sağlayan kişilere dönüşmüştür. Hatta belli bir süre sonra Subaşı, imar işlerinden sorumlu kimselere verilen unvan olarak da karşımıza çıkmaktadır. Belirtilen bu dönemde başkentte Beylerbeyi yönetimindeki askerler, sancaklarda ise Sancak Beyi yönetiminde bulunan askerler tarafından ammenin asayişi ve istirahatı temin edilmiştir. Belirtilen bu dönemde taşrada Kapıkulu ve eyalet askerleri, şehir ve kasabalarda ise Bekçiler, Kollukçular ve Yasakçılar kamu düzenini sağlamakla görevlendirilmişlerdir. Ayrıca Halep ve çevresinde Çöl Beyleri, Edirne ve civarında ise Bostancı ocağı polislik görevini ifa etmişlerdir (egm.gov.tr/tarihce, 2020).

1800'lü yılların başlarında Yeniçeri Ocağında bozulmalar başlamış, asayişin temin etmesi gereken yeniçeriler asayişin bozar hale gelmiştir. Düzeni bozulan bu ocağın kapatılması elzem bir hal almış neticesinde 1826 yılında Yeniçeri Ocağı kaldırılmıştır. Yeniçeri Ocağının yerine Asakir-i Muntazam-i Hassa ismi verilen bir askeri teşkilat kurulmuş ve bu teşkilat 1826 yılından sonra polislik vazifesini yerine getirmeye başlamıştır. Serasker, Asakir-i Muntazam-i Hassa isimli teşkilatın komutanı olmuştur. Dolayısıyla Serasker, Yeniçeri Ağasının yetkilerini devralmıştır. Bu dönemde polislik hizmetleri tek elden yürütülememiş, İstanbul'un bazı kesimlerinde, taşralarda ve şehirlerde farklı farklı iradeler tarafından polislik hizmeti verilmiştir. Bu durum da karışıklığa neden olmuştur. Bu karışıklık 1845 yılına kadar devam etmiştir (Tatlılıoğlu, 2013: 92).

1845 yılında bugünkü Emniyet Teşkilatının temellerini oluşturan "Polis" adında bir teşkilat oluşturulmuştur. Böylece askeri güçten ayrılarak polis teşkilatı başlı başına bir teşkilat olarak karşımıza çıkmaktadır (C. Türk, 2014: 158). Paris Emniyet Müdürlüğünün kanunnamesi uyarlanarak yine bu tarihte Polis Nizamnamesi olarak yürürlüğe konulmuş ve yabancı elçiliklere bildirilmiştir. Ancak yine de karışıklık tam

olarak giderilememiş, 1846 yılında bir genelge yayımlanmıştır. Yayımlanan bu genelgede Seraskerin polislik hizmetlerini yürütmesinin askerlik hizmetlerini aksattığı gerekçe gösterilerek Seraskerden bağımsız olarak Zaptiye Müdürlüğü ve Müdür Yardımcılığı kurulmuş, buna ilaveten polislere kanun hazırlayabilmek maksadıyla Zaptiye Meclisi oluşturulmuştur. Çok geçmeden bu meclis kaldırılmış, yerine Divan-ı Zaptiye ve Meclis-i Tahkik adında iki meclis kurulmuştur. Bu kurum ve kuruluşların kurulmasından sonra hem İstanbul'da hem de diğer şehirlerde polislik hizmetleri Zaptiye Müşiriyeti tarafından ifa edilmiştir. Kurulan bu düzen 1879 yılına kadar devam etmiştir. 1879 yılına gelindiğinde ise Zaptiye Müşiriyeti kaldırılmış, bunun yerine Tanzimat ve Islahat hareketleri çerçevesi içinde, Avrupai nitelikte sadece polislik işleri içine alan Zaptiye Nezareti kurulmuştur. Bundan sonra Polis ve Jandarma Teşkilatları birbirinden ayrılmıştır. Zaptiye Nezareti başlangıçta İstanbul civarını kontrol etse de sonradan tüm ülkedeki polis teşkilatını kontrol etmiştir. Bu da bugünkü Emniyet Genel Müdürlüğünün görevini ifa ettiği anlamına gelmektedir. 1907 yılında ilk polis nizamnamesi yayınlanmıştır. Bu yayınlanan polis nizamnamesi dönemin şartlarına göre gerekli ihtiyaçları karşılayabilecek düzeydedir ve 167 maddeden oluşturulmuştur. Belirtilen bu nizamnamede 5 farklı rütbe bulunmaktadır. Bu rütbe Serkomiser, İkinci Komiser, Üçüncü Komiser, Komiser Muavini, Polis Memuru sıralamasındadır. Ayrıca belirtilen bu nizamname polisin görevlerini ve yetkilerini, merkez ve taşra kuruluşlarını ve hiyerarşisini, jandarma ile ilişkisini, izinli gününde görev ve yetkilerini, polis meclisinin görevlerini ve polis müfettişlerinin görevlerini, polisin cezalandırılmasını, yargılanmasını, ödeneklerini, polis olma ve tayin usullerini ve benzeri hükümleri kapsamaktadır (egm.gov.tr/tarihce, 2020).

İkinci meşrutiyet sonrasında 1908 yılında Fransız ve Alman polis teşkilatları örnek alınarak tekrardan polis teşkilatının oluşturulması kararı alınmıştır. Bu karar neticesinde 22 Temmuz 1909 yılında "İstanbul Vilayeti ve Emniyeti Umumiye Müdüriyeti Teşkilatına Dair Kanun" çıkartılmış, böylece Zaptiye Nezareti kaldırılmıştır. Zaptiye Nezareti yerini Dahiliye Nezaretine bağlı Emniyet Umum Müdürlüğü'ne bırakmıştır. Osmanlı Devleti yıkılana kadar bu kurum polislik görevini ifa etmiştir. Milli mücadele yılları sonrasında İstanbul'u kontrolü altına alan milli hükümet, İstanbul'da bulunan Emniyet Umum Müdürlüğü'nü İstanbul Polis Müdürlüğü'ne çevirmiş, neticesinde Mondros antlaşmasının getirmiş olduğu hem İstanbul'dan hem

Ankara'dan yönetimle birlikte iki polis teşkilatı varlığının getirdiği iki başlılık ortadan kaldırılmıştır. Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte yetersiz olan emniyet teşkilatı özverili çalışmalar neticesinde tüm ülke genelinde asayiş ve güvenlik bakımından hakimiyet kurarak başarı göstermiştir (Tatlılıoğlu, 2013: 93). Ardından çeşitli şekillerde düzenlemeler yapılan Emniyet Teşkilatında 1934 yılında Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, 1937 yılında Emniyet Teşkilatı Kanunu yürürlüğe girmiştir. Belirtilen bu iki kanun halen emniyet teşkilatı için önemli kanunlardır ve birtakım güncellemeler ile birlikte halen geçerliliğini korumaktadır.

2.5.2. Emniyet Teşkilatının Amacı

Cumhuriyetin ilanından sonra, İçişleri Bakanlığı bünyesinde Emniyet Genel Müdürlüğü ismiyle kurulan Türk polis teşkilatı toplumun huzurunu ve güvenliğini sağlamayı amaçlamaktadır. İçişleri Bakanlığı bünyesinde bulunan Emniyet Genel Müdürlüğü, bu bakanlık bünyesindeki iki genel kolluktan birisidir. Diğer genel kolluk birimi de Jandarma Teşkilatıdır. Çalışma konumuz “Emniyet Hizmetleri Üzerinden Devlet Algısı” olduğundan ve sadece Emniyet Teşkilatını ilgilendirdiğinden Jandarma üzerinde durulmayacak, yalnızca Emniyet Teşkilatı ele alınacaktır.

Emniyet birimleri, belediye sınırları içinde Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu ve Emniyet Teşkilatı Kanunu kapsamında görevli bulundukları alan içerisindeki vatandaşların huzurunu ve güvenliğini sağlamakla, kamu düzenini korumakla görevlendirilmişlerdir. Belirtilen bu görevleri yerine getirebilmesi için genel emniyetle ilgili polise iki farklı alanda görevlendirme yapılmaktadır. Yapılan bu görevlendirmelerden ilki önleme görevi, diğeri ise adli görevleridir. Belirtilen bu önleme görevi, polisin bir olay gerçekleşmeden oluşması muhtemel olan suçun önüne geçmesi yöntemiyle yerine getirilen görev çeşididir. Adli görevler ise önceden işlenmiş olan bir suçun gerekli yargılanmasının yapılabilmesi için faillerin yakalanarak yargıya teslim edilmesi şeklinde yerine getirilmektedir. Önleme hizmeti verilirken 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu hükümleri gereğince görev yapılmaktadır. Adli hizmet verilirken birçok kanun ve kararnameye göre görev yapılmaktadır. Görev alanı içerisindeki vatandaşların, can ve mal güvenliğini, kamu düzenini ve kanunların

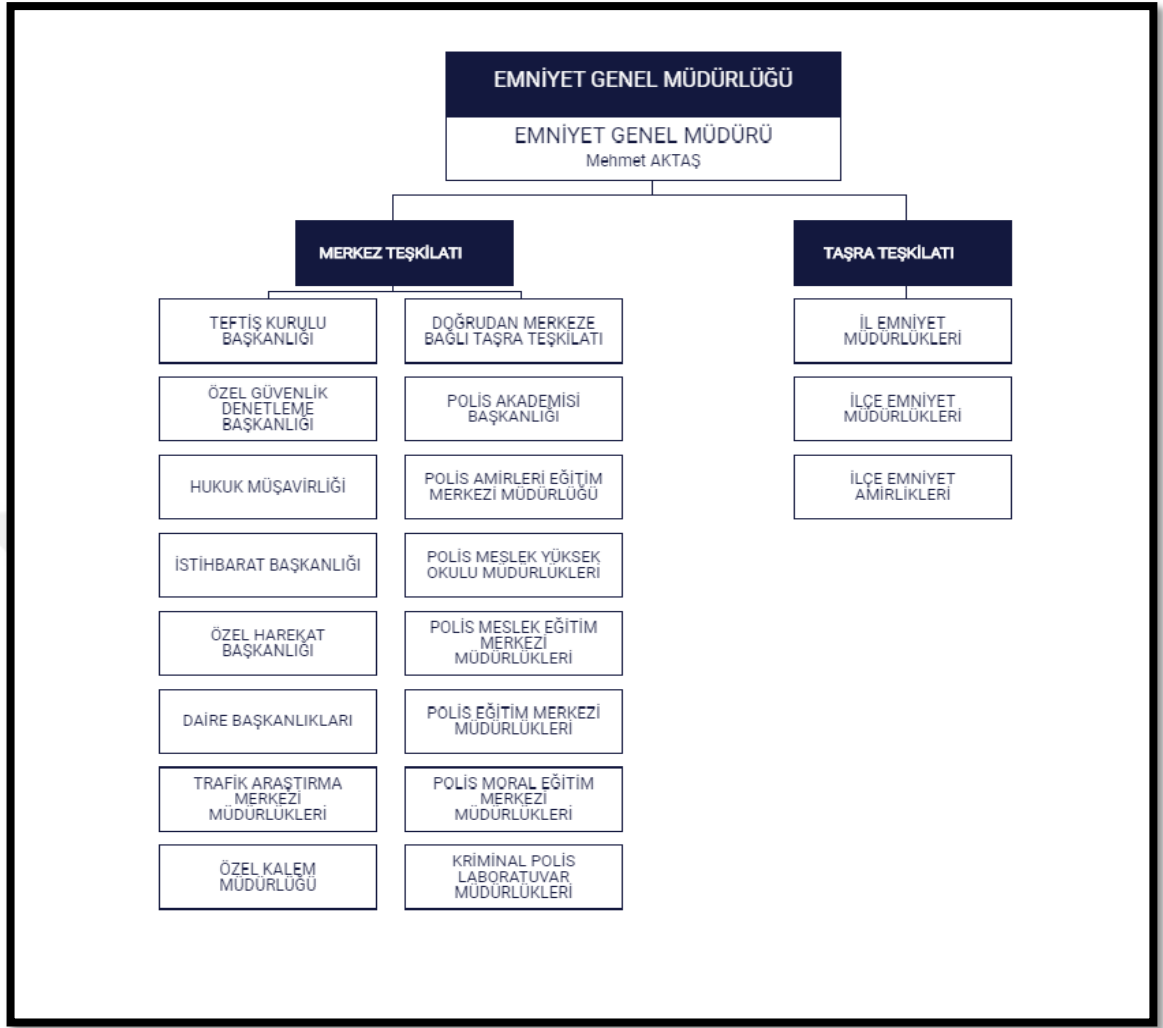
otoritesini korumak amacı güden Emniyet Teşkilatı, devletin belediye sınırları içerisindeki belirtilen amaçlara uygun güç kullanma birimidir. Yukarıda bahsedilen tüm bu görev ve sorumluluklar, Emniyet Teşkilatının yegane amacı olarak belirtilebilmektedir (Özütürker, 2010: 71-72).

2.5.3. Emniyet Teşkilatının Yapısı

Emniyet teşkilatı, her kamu kurumu gibi belli bir düzene ve teşkilatlanma yapısına sahiptir. Emniyet Teşkilatının en üst birim amiri Emniyet Genel Müdürü olarak kabul edilmektedir. Nitekim Emniyet teşkilatı bir genel müdürlük statüsüne sahip olmakla birlikte İçişleri Bakanlığı bünyesinde hizmet vermektedir.

Emniyet teşkilatı, merkez ve taşra teşkilatı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Merkez teşkilatında Teftiş Kurulu Başkanlığı, Özel Güvenlik Denetleme Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, İstihbarat Başkanlığı, Özel Harekat Başkanlığı, Daire Başkanlıkları, Trafik Araştırma Merkezi Müdürlükleri, Özel Kalem Müdürlüğü, Polis Akademisi Başkanlığı, Polis Amirleri Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Polis Meslek Yüksek Okulu Müdürlükleri, Polis Meslek Eğitim Merkezi Müdürlükleri, Polis Eğitim Merkezi Müdürlükleri, Polis Moral Eğitim Merkezi Müdürlükleri ve Kriminal Polis Laboratuvar Müdürlükleri bulunmaktadır. İl Emniyet Müdürlükleri, İlçe Emniyet Müdürlükleri ve İlçe Emniyet Amirlikleri taşra teşkilatını oluşturmaktadır (egm.gov.tr/teskilat-semasi., 2020).

Tablo 1. Emniyet Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması

Kaynak: <https://www.egm.gov.tr/teskilat-semasi>, Erişim Tarihi: 07.03.2020.

2.5.3.1. Merkez Teşkilatı

Emniyet Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığına bağlı olarak Ankara’da yani başkentte bulunmaktadır. Emniyet hizmetlerini belirtilen kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik gibi her türlü mevzuata uygun şekilde yerine getirebilmek için Emniyet Genel Müdürü idaresinde teşkilatlandırılmıştır. Emniyet Genel Müdürü, vali ya da sınıf üstü emniyet müdürü rütbesinde olmak zorundadır. Emniyet Genel Müdürü, kendisine doğrudan bağlı olan birimler ile birlikte beş adet Emniyet Genel Müdür Yardımcısı ile birlikte belirtilen bu Emniyet Genel Müdür Yardımcılarına bağlı Daire Başkanlıkları aracılığıyla görevini ifa etmektedir (Özütürker, 2010: 73).

Emniyet Genel Müdürüne bağlı Emniyet Genel Müdür Yardımcıları ve Daire Başkanlıklarının yanı sıra direk bağlı olan birimler de vardır. Bu birimler, Teftiş Kurulu başkanlığı, Sivil Savunma Uzmanlığı, Araştırma ve Planlama Kurulu, Hukuk Müşavirliği, Basın Protokol ve Halkla İlişkiler Şube Müdürlüğü, İstihbarat Dairesi Başkanlığı, Danışmanlık ve Destek Birimleri olarak belirtilebilmektedir (Kuyaksil, 2000: 20).

Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez teşkilatlanmasına bağlı olarak görevini ifa eden ancak müdürlükleri taşrada yani çeşitli illerde olan birimler de vardır. Bu birimler Polis Amirleri Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Polis Meslek Yüksek Okulu Müdürlükleri, Polis Meslek Eğitim Merkezi Müdürlükleri, Polis Eğitim Merkezi Müdürlükleri, Polis Moral Eğitim Merkezi Müdürlükleri ve Kriminal Polis Laboratuvar Müdürlükleridir.

2.5.3.2. Taşra Teşkilatı

Taşra teşkilatı yukarıda da belirtildiği üzere, İl Emniyet Müdürlükleri, İlçe Emniyet Müdürlükleri veya İlçe Emniyet Amirlikleri olarak teşkilatlanmıştır (Akçakanat, 2009: 82). İlde bulunan İl Emniyet Müdürlükleri, İl İdaresi Kanununa göre bulundukları ilin valisine bağlıdır. Dolayısıyla ilin valisi ildeki birincil düzeydeki amir konumundadır. İlçe Emniyet Müdürlükleri ve İlçe Emniyet Amirlikleri de bulundukları ilçenin kaymakamına bağlıdır. İlçe bazında yapılan değerlendirmede kaymakam en üst emniyet amiri konumundadır (Şenyayla, 2005: 47). İlde Emniyet birimleri İl Emniyet Müdürü, İl Emniyet Müdür Yardımcıları, Şube Müdürlükleri, Büro Amirlikleri, Bürolar şeklinde örgütlenmiştir. Nüfus bakımından yoğun olan ilçelerde ise genellikle İlçe Emniyet Müdürlükleri, Şube Müdürlükleri, Büro Amirlikleri ve Bürolar şeklinde örgütlenmektedir. Nüfus bakımından yoğun olmayan ilçelerde İlçe Emniyet Amiri, Büro Amirlikleri ve Bürolar şeklinde örgütlenmiştir. Yukarıda belirtilen, İl Emniyet Müdürlüğü, İlçe Emniyet Müdürlüğü ve İlçe Emniyet Amirliklerinin hepsinde en az birer tane Polis Merkezi Amirliği bulunmaktadır. Polis Merkezi Amirlikleri ilde Asayiş Şube Müdürlüğüne, Büyükşehirler de dahil olmak üzere ilçelerde İlçe Emniyet Müdürlüğüne veya İlçe Emniyet Amirliğine bağlı olarak görev yapmaktadır (Çomaklı ve Ayhan, 2018: 607).

İl Emniyet Müdürlükleri, ülkemizin bütün il merkezlerinde yani toplamda 81 ilde bulunmaktadır. Bulundukları ilin valisine bağlı olarak görev ifa etmektedir. İlin nüfus yoğunluğu, büyüklüğü, suç işleme oranları ve asayiş durumu gibi kriterler değerlendirilerek emniyet hizmetleri sağlanabilmesi için gerekli araç ve gereçleri temin edebilmek ve personeli planlayabilmek adına illere özel statü, A Tipi, B Tipi ve C Tipi olarak 4 farklı sınıfa ayrılmıştır. Özel statü en yoğun ve en fazla araç gereç ve personel ihtiyacı olan il olarak ilk sırada yer almakta, geri kalanı da sırasıyla A Tipi, B Tipi, C Tipi şeklinde devam etmektedir. İl Emniyet Müdürlüklerinde Daire Başkanlıklarının hizmet alanı gözetilerek şube müdürlükleri oluşturulmaktadır. İl Emniyet Müdürlüğüne atanma şartı Birinci Sınıf Emniyet Müdürü rütbesinde bulunmaktır. Dolayısıyla ilde bulunan emniyet birimi içinde en yüksek amiri Birinci Sınıf Emniyet Müdürü rütbesi ile İl Emniyet Müdürüdür (Yaşar, 2006: 105).

İlçelerde İlçe Emniyet Müdürlüğü veya İlçe Emniyet Amirliği adı altında emniyet hizmetleri verilmektedir. İlçe Emniyet Müdürlüğü veya İlçe Emniyet Amirliği olup olmamasına ilçenin nüfus yoğunluğu, suç sayısı gibi birtakım etmenler göz önünde bulundurularak karar verilir. 2020 yılı itibariyle ülkemiz 81 il genelinde toplamda 922 ilçe bulunmaktadır (e-icisleri.gov.tr., 2020) Tüm bu ilçelerde İlçe Emniyet Müdürlüğü veya İlçe Emniyet Amirliği adı altında emniyet hizmetleri verilmektedir. 1989 yılına kadar ilçe teşkilatlanma çeşidi olarak İlçe Emniyet Amirliği benimsenmiştir. Ancak bu tarihten sonra yaşanan birtakım değişiklikler ve gelişmeler neticesinde ilçe örgütlenme şekli bugünkü halini almıştır. İlçede emniyet teşkilatının idari amiri ilçe kaymakamıdır (Yaşar, 2006: 114). İlçe Emniyet birimi Müdürlük ise genellikle İlçe Emniyet Müdürü İkinci Sınıf Emniyet Müdürü, Üçüncü Sınıf Emniyet Müdürü veya Dördüncü Sınıf Emniyet Müdürü rütbesinde hizmet vermektedir. İlçe Emniyet birimi eğer Amirlik ise genellikle Emniyet Amiri, Başkomiser, Komiser veya Komiser Yardımcısı rütbesinde emniyet personeli İlçe Emniyet Amiri olarak görev yapabilmektedir.

2.5.4. Emniyet Hizmetleri Personeli Eğitimi

Emniyet Teşkilatı, hizmet içi ve hizmet öncesi eğitim isimleriyle iki farklı şekilde eğitim vermektedir. Hizmet öncesi eğitim, personelin emniyet hizmetleri sınıfı

personeli olmadan önce görev, yetki ve sorumluluklarının aktarıldığı, mesleki becerilerin kazanıldığı, teorik ve uygulamalı derslerin verildiği eğitimidir. Emniyet hizmetleri personelinin hizmet öncesi eğitimi Polis Meslek Yüksek Okulları (PMYO), Polis Mesleki Eğitimi Merkezi(POMEM), Polis Amirleri Eğitim Merkezi (PAEM) aracılığıyla Polis Akademisi bünyesinde verilmektedir (pa.edu.tr., 2020). Genel eğitiminden farklı olan polislik eğitiminde silah bilgisi ve silah kullanma, kanun uygulama, zor kullanma, mesleki anlamda teknik yazışma yapabilme, suç delillerini muhafaza etme, toplumsal olaylara müdahale, trafik, halkla ilişkiler ve insan hakları gibi birçok konuda eğitim verilmektedir. Belirtilen bu eğitimler her meslek öncesi polislik eğitiminde verilmektedir (Özütürker: 2010: 73).

Polislik eğitimi veren meslek öncesi okulların genel özelliklerinden bahsetmek gerekirse (pa.edu.tr., 2020);

- Polis Meslek Yüksek Okulları Polis Akademisine bağlı olmakla birlikte iki yıllık Meslek Yüksek Okulu konumundadır. En az lise ve dengi okuldan mezun olabilen ve üniversite sınavında belirtilen barajı aşabilenlerin sonradan yapılacak olan sınavına alındığı ve başarılı olması durumunda iki yıl süreyle eğitim gördüğü okullardır. Mevcut halde eğitim veren beş tane Polis Meslek Yüksek Okulu bulunmaktadır. Henüz eğitime başlamamış ve yakında başlaması planlanan Akyurt Polis Meslek Yüksek Okulu ile sayıları altıyı bulmaktadır. Mezunları Polis Memuru olarak göreve başlamaktadır.
- Bir diğer meslek öncesi polislik eğitimi veren birim de Polis Mesleki Eğitim Merkezleridir. Burada eğitim alabilmek için Ön Lisans veya Lisans mezunu olup KPSS sınavından belirtilen barajın geçilmesi neticesinde müracaat edilerek sınavına girilmeye hak kazanılmaktadır. Girilen sınavda başarılı olunması durumunda altı aylık eğitim neticesinde öğrencilerini mezun etmektedir. Polis Mesleki Eğitim Merkezinin sayısı Polis Meslek Yüksek Okulu sayısına göre oldukça fazladır. Türkiye'nin çeşitli illerinde ve çeşitli bölgelerinde toplamda otuz iki adet Polis Mesleki Eğitim Merkezi vardır. Mezun olanlar Polis Memuru olarak göreve başlamaktadır.
- Son olarak meslek öncesi eğitimi veren bir başka kurum da Polis Amirleri Eğitim Merkezidir. Belirtilen bu eğitim kuruluşu, emniyet teşkilatının rütbeli

personel ihtiyacını karşılamak üzere personel yetiştirmektedir. En az lisans ve dengi okuldan mezun olmak ve KPSS sınavı için belirlenen barajın geçilmesi durumunda müracaat edilebilen bu eğitim biriminde eğitim süresi mevcut haliyle on bir ay olarak planlanmaktadır. Polis Amirleri Eğitim Merkezinden mezun olanlar Komiser Yardımcısı rütbesi ile göreve başlamaktadır.

Emniyet teşkilatı meslek öncesi eğitimlerin yanı sıra meslek içi eğitimler de vermektedir. Meslek içi eğitimi tanımlamak gerekirse, belirli bir ücret karşılığı bir işi yapan kişinin mesleği ile ilgili birtakım bilgi, beceri ve davranışları kazanması veya geliştirmesi için verilen eğitim olarak tanımlanabilmektedir. Emniyet teşkilatı da mevcut çalışan personelinin daha verimli, ihtiyaca daha hızlı cevap verebilen, görev yerine hızlı adapte olabilen, değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurabilmiş, mesleki anlamda her türlü bilgi ve beceriye sahip olan bireyler olabilmesi için Emniyet Genel Müdürlüğü Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği ışığında hizmet içi eğitimler düzenlemektedir. Atış eğitimi ve ihtisas kursları gibi programlar düzenlenen hizmet içi eğitim kurlarına örnek gösterilebilmektedir (Özütürker, 2010: 79).

2.5.5. Emniyet Hizmetleri Personeli Görev Dağılımı

Emniyet hizmetleri sınıfında meslek icra etmekte olan emniyet mensuplarının görevleri Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu uyarınca iki bölüme ayrılmıştır. Bunlar (Çomaklı ve Ayhan, 2018: 441);

- Kanunlara, yönetmeliklere, tüzüklere, hükümet emirlerine ve kamu düzenini bozabilecek olan eylemlerin meydana gelmesinden evvel, belirtilen Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu hükümlerince önlenmesi,
- İşlenmiş olan bir suçla ilgili işlemleri Ceza Muhakemeleri Kanunu ve diğer yazılı kanunlar çerçevesinde gerekli işlemleri yapmaktır.

Polisin görevleri ile ilgili birçok tasnife rastlamak mümkündür. Bir başka ayrıma göre polisin görevi suç işlenmesinden öncesi ve sonrası olarak ikiye ayrılmıştır. Suç öncesi görevle anlatılmak istenen suç oluşmadan önce gerekli tedbirlerin alınıp suçun önlenmesidir. Suç sonrası görevle anlatılmak istenen ise suçun tespiti sonrasında

suçlunun tespit edilerek yakalanması, suçun maddi delillerinin tespiti sonrasında toplanması ve gerekli yaptırım için adli mercilere intikal ettirilmesi anlatılmak istenmektedir (Gülten, 2014: 42).

Emniyet Teşkilatı Kanunu, yapılan görev ve verilen hizmeti göz önünde bulundurarak polisin görevlerini üç başlık altında toplamıştır. Bu görevler idari, siyasi ve adli görevlerdir (Çomaklı ve Ayhan, 2018: 406).

2.5.5.1. İdari

İdari polis olarak çalışan emniyet hizmetleri sınıfı personel, meydana gelebilecek olan olayları önleyerek genel toplum düzenini korumaya yönelik bir çalışma yapmaktadır. Önleyici, yardım edici ve koruyucu görevler olarak belirtilebilen görevler idari polisin görevleri kabul edilmektedir. Suç oluşmadan önce yapılacak idari görevlere devriye çıkartmak, polis noktası oluşturmak, polis merkezi amirliği açmak, toplumsal olaylardan önce gerekli tedbirleri almak veya spor müsabakaları öncesi tedbirler alarak yaşanabilecek olumsuzlukların önüne geçmek, ve benzeri birçok durum örnek gösterilebilir. Yardımcı olmak konusu ile ilgili, alil ve acizlere yardımcı olmak, kimsesiz çocukları yetiştirme yurtlarına yerleştirmek, ve benzeri birçok konu idari polislik yapan emniyet mensuplarının yardımcı olmak suretiyle görev ifa etmesine örnek gösterilebilir. Koruyucu olmak konusu oluşabilecek suçla ilgili çevredeki diğer vatandaşların zarar görmemesi için tedbirler alarak koruma görevini ifa eder. İdari kolluğun en önemli ve diğerlerine nispeten daha fazla yoğunlaştığı konu önleyici hizmet vermesi konusudur (Özütürker, 2010: 83-84). Gerekli tüm tedbirler alınmış olmasına karşın yine de birtakım olaylar meydana gelebilmektedir. Meydana gelen bu olayların bastırılması ve kamu düzeninin bozulmasına müsaade edilmemesi gerekir. Bu da polisin bastırma görevi olarak isimlendirilmektedir (Gülten, 2014: 45).

2.5.5.2. Adli

Adli polis olarak görev yapan emniyet hizmetleri sınıfı personeli direkt olarak veya adli mercilerden aldığı talimat sonrasında olaya el koyar. Suç delillerini toplar, sanıkları

tespit ederek yakalar. Adli mercilerden alınan farklı talimat varsa onları da yerine getirir ve sanığı gerekli adli işlemlerin yapılabilmesi için beraberindeki tüm delillerle birlikte yargıya teslim eder. Bu durumdan da anlaşılacağı üzere adli polisin görevi suçun işlenmesiyle başlamaktadır. (Yaşar, 2006: 47) Adli polisin yaptığı iş gereği amiri Cumhuriyet Savcısıdır. Geri kalan iş ve işlemlerde ise bulunduğu birim amirine bağlıdır (Özütürker, 2010: 84).

Adli kolluk yönetmeliğinin 5. Maddesine göre, Cumhuriyet Savcıları adli bir konu için verecekleri talimatları adli birim sorumlularına veya birim amirlerine verirler. Adli kolluk her ne kadar adli polislik yapsa da bir suç ile karşılaşması durumunda işlenmesini önlemek ile görevlidir. Mücbir bir sebebin yokluğunda Cumhuriyet Savcıları kolluk biriminin görev alanındaki ayrımı gözeterek talimat vermekle mükelleftir. Adli hizmet veren polisler, adli iş ve işlemlerin dışında hiyerarşik anlamda amirlerine karşı sorumludur ve yasalar çerçevesinde verecekleri talimatları yerine getirmek zorundadır. Adli kolluk birimlerinde çalışan personele ilgili adli birim haricinde amir olarak görevli bir başka amir konuyla ilgili emir ve talimat veremez ancak yönetmeliğin 7.maddesinde geçen hükümler saklı tutulmaktadır. Adli kolluk birimi personelinin özlük hakları bağlı oldukları birimce yürütülmektedir. Yine aynı yönetmeliğin 6. Maddesine, soruşturma işlemlerinin Cumhuriyet Savcısı talimat ve emirleriyle öncelikle adli kolluk birime yaptırılır. Yine aynı yönetmeliğin 7. Maddesi uyarınca Cumhuriyet Savcısının talep etmesi halinde veya gereklilik olması durumunda diğer kolluk birimleri de adli kolluk birimlerinin görevlerini yerine getirmekle mükelleftir (Gülten, 2014: 46-48).

2.5.5.3. Siyasi

Siyasi polis, Emniyet Teşkilatı Kanunu 9. Maddesine göre devletin genel güvenliğini ilgilendiren konularla ilgili iş ve işlem yapmaktadır. Meydana gelebilecek siyasi nitelik taşıyan suçların işlenmesini engellemek amacıyla yapılan polislik çeşididir. Ülkemizin milli birlik ve bütünlüğüne yönelik suçlar, anayasal düzene, bununla birlikte genel güvenlikle ilgili önleyici ve koruyucu görevler siyasi polisin

görev sahasını oluşturmaktadır. Yukarıda bahsedilen tüm bu konular siyasi polisin çalışma alanını oluşturmaktadır (Özütürker, 2010: 82-83).

2.6.6. Emniyet Hizmetlerinde E-Uygulamalar

Daha önce kamu hizmetlerinde küreselleşmeden bahsedilen bölümde de ele alındığı üzere, birçok devlet, devlet içinde bulunan birçok kurum ve kuruluş internete entegre olmak suretiyle daha düşük maliyet ve daha hızlı hizmet gibi kaygılarla elektronik ortamda hizmet vermeye başlamıştır. Bu durum neticesinde olumlu geri beslemeler gözlemlenmiştir. Daha fazla geliştirilmesi gerekliliği de eskiye nazaran daha kuvvetli bir düşünce olarak kendini göstermiştir. Nitekim değişen ve gelişen dünya ile birlikte kamu kurum ve kuruluşlarının internet entegrasyonunun da gelişmesi gerekmektedir. Belirtilen bu gerekliliğe cevap niteliğinde ülkemizde de kamu hizmetlerinde son yıllarda hızlı gelişim ve değişimler yaşanmaktadır.

Ülkemizde internet üzerinden hizmet veren birçok kamu kurumu vardır. Bu kurumlardan birisi de Emniyet Genel Müdürlüğü'dür. Emniyet hizmetleri veren Emniyet Genel Müdürlüğü gerek merkez gerek taşra teşkilatlarında kullanılarak vatandaşa hizmet verecek birçok proje hazırlayarak emniyet hizmetlerinin kalitesini daha yukarı çıkartmayı, daha hızlı hizmet vermeyi, kamu güvenliğini sağlayarak suç ve suçluyla mücadelede suçlunun hareket alanını olabildiğince kısıtlamayı planlamaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü gerek kendi sitesine gerek İl Emniyet Müdürlüklerinin sitesinde birçok bilgilendirme, afiş, tanıtım ve faaliyet raporu düzeyinde yapılan iş ve işlemlerle ilgili bilgiler paylaşılmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü sitesinde yapılan çalışmalarla ilgili bilgilendirmeler, sınavlar ile ilgili birtakım bilgilendirmeler, yapılan basın açıklaması ile ilgili bilgilendirmeler, emniyet birimleri ile ilgili genel bilgiler, içinde bulunulan dönemin önemli hafta ve günleri ile ilgili birtakım paylaşımlara yer verilmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü sitesinde bulunan, genel itibariyle bilgilendirme amaçlı olan başlıklar vatandaşlara bu bilgileri almak istemesi durumunda hızlıca ulaşarak hizmet alınabilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca yine Emniyet Genel Müdürlüğü sitesinde Emniyet Genel Müdürlüğü hakkında genel birtakım bilgiler, suçla mücadele başlığı altında belirli bir dönem içerisinde yapılan uygulama ve operasyonlar

neticesinde elde edilen başarılar, iletişim başlığı altında ise Genel Müdürlük irtibat numarası, mail adresi, faks numarası ve açık adresi, seçilecek bir il emniyet müdürlüğü binasının açık adresi, mail adresi, faks ve irtibat numarası yer almaktadır. Ayrıca yine iletişim başlığı altında en yakın polis merkezi başlığının seçilmesinden sonra bulunulan bölge bilgilerinin girilmesiyle mevcut konuma en yakın polis merkezinin açık adres bilgisi paylaşılmaktadır (egm.gov.tr., 2020).

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün ana sayfası alt kısmında mavi bölüm içerisinde yer alan diğer başlıkların yanı sıra İşlemler başlığı altında İhbar, Trafik Cezası ve Otopark Sorgulama, İnsan Hakları Başvuru Formu, EDS noktaları, Kayıp Şahıs/Çocuk Sorgulama, Kimliği Belirsiz Cesetler, Bilgi Edinme, EGM Mobil, Sınav Sonuç, E-Devlet Hizmetleri, Kayıp Alarmı, Kiralık Araç Bildiğim Sistemi, Özel Güvenlik Bilgi Sistemi bulunmaktadır. Belirtilen bu seçenekler vatandaşlarımızın daha hızlı bir şekilde emniyet birimlerine gitmeden ihbar yapabilmesine, trafik cezası sorgulama ekranına ulaşabilmesine olanak sağlamaktadır. İnsan Hakları Başvuru Formu seçeneği yapılan insan hakları ihlali ile ilgili başvuruda bulunulmasına olanak sağlamaktadır. EDS Noktaları seçeneği emniyet birimlerinin kontrolünde olan ülkemiz genelindeki Elektronik Denetleme Sistemlerinin haritasına ulaşımı sağlamaktadır. Kayıp Şahıs/Çocuk Sorgulama seçeneği, kayıp şahıslarla ilgili fotoğrafları olan çocukların ve yetişkinlerin bilgilerinin bulunduğu kısımdır. Kayıp Şahıs/Çocuk bilgilerini sürekli emniyet birimine gitme ihtiyacı duymadan ve zaman mefhumu gözetmeksizin kontrol edilebileceği bölümdür. Kimliği Belirsiz Cesetler seçeneği, bir şekilde tanınmaz hale gelen cesetlerin yakınlarına ulaştırılması için hizmet vermektedir. Bilgi Edinme Başlığı ise bilgi edinme başvurusunun yapılabileceği seçenektir. Talep edilen bilgi bu sayfa aracılığı ile ilgililere aktarılarak hizmetin hızını ve kalitesini artırmaktadır. EGM Mobil seçeneği, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün akıllı cep telefonları için oluşturulmuş uygulamasına yönlendirmektedir. Bu uygulama cep telefonlarından birtakım emniyet hizmetlerinin en hızlı şekilde alınmasını sağlamaktadır. Sınav Sonuç seçeneği yapılan sınavların sonuçları ile ilgili bilgilendirme yapmaktadır. E-Devlet Hizmetleri seçeneği Emniyet Genel Müdürlüğünün turkiye.gov.tr internet sitesi veya e-devlet uygulaması üzerinden verdiği hizmetlere yönlendirmektedir. Kayıp Alarmı seçeneği, bir bölgede kaybolan çocuk veya şahısların eşkal bilgilerini SMS veya MMS şeklinde o bölgede yaşayan insanlara göndererek kayıp şahıs bilgilerine ve eşkaline aşına olmasını

neticesinde kayıp bireyin daha hızlı şekilde bulunmasını amaçlamaktadır. Kiralık Araç Bilgi Sistemi, araç kiralama işi ile ilgilenen kişilerin internet üzerinden gerekli bilgilendirmeleri yapabilmesi neticesinde zaman ve evrak yönünden tasarruf edilmesini kolaylaştırmaktadır. İşlemler başlığının son seçeneği olan Özel Güvenlik Bilgi Sistemi ise Özel Güvenlik personeli ve aday personel ile ilgili erişim kolaylığı sağlarken aynı zamanda eğitim birimleri alarm izleme merkezi ve Özel Güvenlik izni alınan yer bilgisini paylaşmaktadır. Belirtilen Emniyet Genel Müdürlüğü sayfası üzerindeki İşlemler başlığı altında bulunan seçeneklerin tamamı zamandan ve evraktan tasarrufu sağlayabilecek düzeydedir. Ayrıca insanlara verilen hizmetin şeffaflığının ve kişilere karşı eşit mesafede oluşun önemli bir göstergesidir.

Emniyet Genel Müdürlüğü sayfası üzerinde bulunan Hızlı Erişim başlığı altındaki seçenekler ise hızlı ve güvenilir bir şekilde seçenekler doğrultusunda bilgi aktarımı sağlamaktadır. Böylece vatandaşlar merak edilen konulara direk Emniyet Genel Müdürlüğü sitesi üzerinden ulaşarak ilgili bilgiyi edinebilmekte ve gerekli işlemler için birtakım kanunlara erişebilmektedir (egm.gov.tr., 2020).

Tüm bu belirtilen hizmetler taşra teşkilatı olan İl Emniyet Müdürlüğü sayfalarında da bulunmaktadır. İl Emniyet Müdürlüğü sayfalarında bunlara ek olarak il bazında yaşanan gelişmeler, valilik kararları, ve benzeri il bazında birtakım bilgiler yer almaktadır.

E-devlet üzerinden de emniyet hizmetleri verilmektedir. E-Devlet üzerinden toplam 11 farklı hizmet vatandaşın hizmetine sunulmaktadır. Bu hizmetler 3 ana başlık altında toplanmıştır. Belirtilen bu 3 farklı hizmet Trafik, Hudut Kapıları İşlemleri ve Toplum Destekli Polislik (TDP) olarak sınıflandırılmıştır. Trafik başlığı altında, Araç Plakasına Yazılan Ceza Sorgulama (Gerçek Kişi), Araç Plakasına Yazılan Ceza Sorgulama (Tüzel Kişi), Sürücü Ceza Bilgisi Barkodlu Belge Sorgulama, Sürücü Ceza Bilgisi Barkodlu Belge Doğrulama, Sürücü Trafik Kazası Barkodlu Belge Sorgulama, Sürücü Trafik Kazası Barkodlu Belge Doğrulama, Sürücü Belgesi ve Şahıslara Yazılan Ceza Sorgulama, Aracın Çekiliği Otopark Bilgisi Sorgulama alt başlıkları bulunmaktadır. Hudut Kapı İşlemleri Başlığı Altında ise Yurda Giriş/Çıkış Belge Sorgulama ve Yurda Giriş/Çıkış Belge Doğrulama alt başlıkları yer almaktadır. Son olarak Toplum Destekli Polislik başlığı altında Toplum Destekli Polislik Mahalle Polisi Hizmeti alt başlığı yer almaktadır. Mahalle polisi

hizmeti, MERNİS sisteminde yer alan kayda göre Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü tarafından belirlenen mahalle polisine ait bilgiler yer almaktadır (turkiye.gov.tr., 2020).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ERZİNCAN'DA EMNİYET HİZMETLERİ ÜZERİNDEN DEVLET ALGISI

3.1. Erzincan'ın Önemi

İl plaka kodu 24, Yüzölçümü 11.903km² olan Erzincan Fırat'ın hemen yukarısında, Doğu Anadolu bölgesinde yer alır. Tarihi boyunca birçok medeniyeti barındıran Erzincan, ipek yolu üzerinde olması sebebiyle önemli bir yerleşim yeridir. Erzincan coğrafi önemi sebebiyle birçok medeniyetin egemenliğinde kalmıştır. Urartu, Med, Pers, Hellen ve Roma egemenliğinden sonra Malazgirt Zaferi ile günümüzde de devam eden Türk hakimiyeti gerçekleşmiştir. Bu durumların da etkisiyle en eski kültür merkezlerinde birisi konumundadır. Erzincan kültürel zenginliğinin yanı sıra doğal güzellikleri, coğrafyası mutfağı ile de ilgi çekmektedir (erzincankulturturizm.gov.tr., 2020).

Erzincan'ın ekonomisi genel itibariyle tarıma dayanır. Nüfusun %70 gibi önemli bir oranı tarımla ilgilenmektedir. Madencilik ve sanayi sektörlerinde son yıllarda önemli gelişmeler olsa da tarımdan sonra gelen en önemli geçim kaynağı hayvancılıktır. (cografya.gen.tr/tr/erzincan/ekonomi, 2020)

Kuzey Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan Erzincan, Erzurum alt bölgesinde (TRA1) yer almaktadır. 2016 yılında Türkiye'de kentli nüfusu %92.3 iken Erzincan'da %58 civarındadır (Çelebi Zengin, 2018: 92). TRA1 bölgesinde bulunan Erzincan bu bağlamda bölgenin en yüksek ikinci kentlileşme oranına sahiptir. Buna karşın km² başına 20 kişi ile nüfus yoğunluğu bölgesinde en az olan il konumundadır. Kır ve kent nüfusu son yıllarda artış eğiliminde olan Erzincan TRA1 bölgesinin nüfus artış hızı en yüksek olan ilidir. İş sektörlerindeki artan çeşitlilik nüfus artışında önemli rol

oynamaktadır. Erzincan içinde olduğu bölgede olduğu gibi Türkiye genelinde de düşük nüfus yoğunluğu olan iller arasındadır. Nüfus bakımından sıralama yapıldığında ise Erzincan 81 il içinde 71. Sırada yer almaktadır (kudaka.org.tr., 2019).

Tablo 2. Erzincan İlinin Nüfus Yoğunluk Tablosu

Erzincan Nüfus yoğunluğu ve Nüfus Sayısı											
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
18	18	19	19	19	19	19	19	19	20	20	20
210.64	213.28	224.94	215.27	218.88	219.99	223.63	222.91	226.03	231.51	236.03	234.74
5	8	9	7	6	6	3	8	2	1	4	7

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> Erişim Tarihi: 16.03.2020

Tüm bunların yanı sıra Erzincan Kuzey Anadolu fay hattı üzerinde bulunması hasebiyle birinci dereceden deprem bölgesindedir. 1939 yılında gerçekleşen Rihter ölçeğine göre 7.9 büyüklüğünde Erzincan ilinde yaşanan depremde 30.000 kişinin hayatını kaybettiği belirtilmekle beraber Cumhuriyet Tarihinin en büyük depremi yaşanmıştır (deprem.afad.gov.tr., 2020). 1939 yılında yaşanmış olan bu büyük depremde 116.220 bina yıkılmakla kalmamış, 32.962 kişi de hayatını kaybetmiştir. Çok önemli ve büyük bir kayıp olarak tarihe geçen bu ölüm oranı şehrin içinde bulunduğu acıklı durumu göstermektedir. Bunun yanı sıra yaklaşık 100.000 kişinin de yaralandığı bu depremde kış şartları dolayısıyla yardımların gecikmesi de ölüm sayısının artmasına ayrıca sebebiyet vermiştir (www.cnnturk.com, 2020). Çevre il ve ilçelerin de bir kısmının bu depremde etkilendiği ve ölü ve yaralı sayılarının çevre yerleşim merkezlerinden olduğu belirtilmektedir. Erzincan nüfusu 1939 yılında 20.000 kişi iken deprem sonrası nüfus 12.000 kişi civarına düşmüştür (erzincan.csb.gov.tr., 2020). Oranlandığında nüfusun yüzde kırk oranda azaldığı gözlemlenmektedir. Sonrasında 1992 yılında Erzincan tekrar bir deprem daha geçirmiş, bu depremin şiddeti rihter ölçeğine göre 6.8 olarak ölçülmüş, 653 kişinin deprem dolayısıyla can vermesine sebep olmuştur(www.refahiyedernek.com., 2020). Yaşanan bu can kayıpları da içinde bulunan o dönem için oldukça yüksektir. Ayrıca Erzincan'ın fay hattı üzerinde olduğu, depremin bu şehir için normal bir durum olduğu, önemli olanın alınması

gereken tedbirler olduğu bir kez daha gözler önüne serilmiştir. Depremler Erzincan'ın kitleler halinde göç vermesinin en önemli nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. 1939 yılında şehrin yüzde kırkının yok olmasının yanı sıra birçok göç verilmesine de sebebiyet vermiştir. Göç verildikten sonra Erzincan şehrinde yaşayanların sayısı oldukça azalmış ve Erzincan çevre il, ilçe ve köylerden göç almaya başlamıştır.

Nitekim bu durum haberlere de konu olmuştur. 2016 yılında Milliyet isimli yayın organının internet sitesinde yapılan haberde TÜİK verileri kullanılarak haberin oluşturulduğu belirtilerek Erzincan'ın nüfusunun 222.000 civarında olduğu belirtilmiş, ancak Erzincan nüfusuna kayıtlı kişi sayısının 620.609 olduğu dile getirilmiştir. Yine aynı haberin devamında Erzincan ilinde yaşayan kişi sayısının yaklaşık üç katı kadar Türkiye genelinde Erzincanlı olduğu belirtilmiş ve bu nüfusun tüm Türkiye'ye dağıldığı belirtilmektedir. Türkiye genelinde Erzincanlı kişi sayısının en yoğun olduğu illerin başında İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli ve Bursa olduğu belirtilirken en az olan illerin ise Kilis, Karaman ve Ardahan olduğu aktarılmıştır. Erzincan, verdiği göç kadar göç almamış olmakla birlikte civar illerden göç almıştır. Erzincan'a göç veren illerin başında Gümüşhane, Erzurum ve Tunceli'nin geldiği bildirilmektedir (milliyet.com.tr., 2020).

Ayrıca belirtmek gerekirse Ukrayna ile Rusya arasında yakın zamanda yaşanan savaşlar neticesinde, savaşın olduğu bölgede yaşayan soydaşlarımız olan Ahıska Türkleri oldukça sıkıntılı bir durum içine girmişlerdir. Ahıska Türklerinin zor durumda olmasına kayıtsız kalamayan ülkemiz burada bulunan Türkleri ülkemiz topraklarına getirerek yerleştirme kararı almıştır. Rusya ile Ukrayna arasında çıkan Donbass Savaşı neticesinde bölgede yaşayan Ahıska Türkleri Bitlis ve Erzincan'a yerleştirilme kararı alınarak belirli gruplar halinde ülkemize getirilmiştir. Yapılan bu iskanlı göç 7668 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile gerçekleştirilmiştir. Böylece Erzincan iline Ahıska Türkleri getirilerek yerleştirilmiştir (Aktepe vd., 2017: 140-146). Parça parça yapılan iskanda dört grup halinde getirilen son kabile yani dördüncü kabile de getirildikten sonra Erzincan il merkezine 22 kilometre uzaktaki Üzümlü ilçesine yerleştirilen Ahıska Türklerinin toplam sayısı yerleştirildikleri tarih itibarıyla 2.312 olarak belirtilmektedir (Erzincan.gov.tr., 2020). Bu durum da Erzincan'daki kültürel çeşitliliğe ayrıca bir katkı sağlamaktadır.

Başka bir kaynak olan Erzincan Gazetesi isimli yayın organının TÜİK verilerine göre yapmış olduğu habere ve haberde yer verdiği listeye göre 2008 yılı verileri alınmıştır. Her ne kadar veriler geçmiş tarihli de olsa belirtilen dönemin içindeki diğer illerden olan insanların sayısının oranlanmasında ve şuan ki sayının tahmin edilmesine yardımcı olacağı düşünülerek yapılan bu çalışmaya dahil edilmiştir. Çevre illerden aldığı göçlerle birlikte 2008 yılı itibariyle başlıca, 7.578 ile Gümüşhane nüfusuna kayıtlı vatandaş Erzincan'da yaşamaktadır. Hemen sonrasında 5.112 kişi ile Erzurum gelmektedir. Erzurum'u ise 3.508 sayısı ile Tunceli takip etmektedir. Dördüncü sırada 1574 ile Bayburt, beşinci sırada 1.547 ile Ağrı, altıncı sırada 1.527 ile Bingöl, yedinci sırada 1.458 ile Sivas bulunmaktadır (www.erezincangazetesi.com.tr., 2020). Belirtilen yıl için toplam nüfusun 210.645 olduğu düşünülürse hiç azımsanmayacak derecede göç aldığı ve adeta Erzincan'ın bir mozaik gibi olduğu söylenebilmektedir. Nitekim siyasi görüş olarak taban tabana zıt olan illerden alınan göçler olmasına rağmen Erzincan'a yansıyan bir gerginlik olmamış, saygı ve hoşgörü ortamı sürekli olarak korunmaya çalışılmıştır.

Erzincan'ı siyasi açıdan ele almak gerekirse, 2018 yılında yapılan son genel seçimlerde Cumhurbaşkanı oylamasına Recep Tayyip Erdoğan'a %60.6 oy çıkarken, Muharrem İnce'ye %31.5 oy çıkmıştır. Üçüncü sırada Meral Akşener'e %5.5, Selahattin Demirtaş'a %1.3, Temel Karamollaoğlu'na ise %1 oy çıkmıştır. Milletvekilli seçimi ele alınırsa %44.8 AK parti oy alırken %25 CHP oy almıştır. Üçüncü sırada %18.6 ile MHP, dördüncü sırada ise %5.6 HDP, beşinci sırada %4.2 ile İYİ Parti bulunmaktadır (www.sabah.com.tr., 2020). Her ne kadar toplamda iki milletvekilinin ikisini de AK Parti meclise gönderse de diğer partiler de toplamda %55.2 ile farklı görüşler bildirmektedir. Bu durum çeşitliliğin ve farklı farklı fikirlere sahip bireylerin bir arada ve anlaşmazlık yaşanmaksızın yaşayabildiğinin göstergesidir.

Bir mozaik olan Erzincan'ın ele alınan bu çalışmadaki önemi, farklı kültürlerden beslenmiş, farklı şehirlerden gelen, farklı düşünce yapılarına sahip olan birçok insanı bünyesinde barındırmasından kaynaklanmaktadır. Erzincan örneği, yapılan çalışmada bölgesel ve siyasal açıdan birçok farklılığı bünyesinde barındırması sebebiyle önem arz etmektedir. Nitekim Türkiye geneli ele alındığında Cumhurbaşkanlığı seçiminde %52.6 ile Recep Tayyip Erdoğan Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı seçilmiştir. İkinci sırada

%30.6 ile Muharrem İnce, üçüncü sırada %8.4 ile Selahattin Demirtaş, dördüncü sırada %7.3 ile Meral Akşener yer almıştır (www.hurriyet.com.tr., 2020). Türkiye geneli ile Erzincan kıyaslandığında Türkiye geneliyle seçim verilerinin yakın olması göze çarpmaktadır. Farklı kültürlerden beslenen, farklı inanışlara hoşgörülle ev sahipliği yapan, farklılıkların zenginliğe dönüştüğü il olan Erzincan'ın belirtilen bu çalışmada örnek il seçilmesinin en önemli nedeni olarak siyasi anlamda Türkiye geneli verilerine yakın verilerin seçim sonuçlarında ön plana çıkması gösterilebilmektedir.

3.2. Araştırmanın Amacı

Emniyet birimleri, vatandaşların birçok ihtiyacı için uğradığı birimlerdir. Yol tarifinden adli kontrole, trafik hizmetlerinden silah ruhsat işlemlerine kadar birçok konuda vatandaşa hizmet veren emniyet birimleri ile ilgili yapılan literatür çalışmasında oldukça az veri karşımıza çıkmaktadır. Emniyet hizmetlerinin devlet algısına etkisi ile ilgili yapılan literatür çalışmasında herhangi bir sonuca varılamamıştır. Bu durum, belirtilen alanda çalışma yapılmasının gerekliliğini göstermektedir.

Birçok vatandaşın emniyet birimlerinden hizmet aldığı sırada ve sonrasında yapılan ikili görüşmelerde, “Allah devletimize zeval vermesin”, “Devletimiz vatandaşlarına değer veriyor”, “Devletin imkanları bu devletin ne kadar büyük olduğunun göstergesidir” gibi birtakım cümleler sarf etmektedir. Belirtilen bu ve bunun gibi cümlelerden yola çıkarak devletin imajının emniyet birimleri tarafından etkilendiği düşünülmüştür. Emniyet birimlerinden kaliteli hizmet alan insanların, hizmet aldığı emniyet biriminden çok devletin yüceliğine vurgu yaptığı gözlemlenmiştir. Bu durum birçok vatandaşın gözünde emniyetten aldığı hizmetin devlet algısını etkilediği fikrinin düşünülmesine ve bu yönde bir çalışma yapılmasının gerekliliği kanısına varılmasına sebebiyet vermiştir.

Yapılan bu çalışmanın amacı Erzincan İl Merkezi genelinde emniyet hizmetlerinden faydalanan bireylerin bu hizmetlere ve bu hizmetler üzerinden devlete olan bakışını ortaya koymaktır. Yapılacak bu değerlendirmede anket uygulanan kişiler baz alınacak olup şehrin tamamını yansıtmayabilir ancak büyük bir kesimini yansıtacağı düşünülmektedir. Nitekim emniyet birimleri kimi zaman hizmet vermez operasyon yapar. Örnek vermek gerekirse Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube

Müdürlüğü ve Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü operasyonel birimlerdir. Terörle Mücadele üzerinden örnek vermek gerekirse, bu birimde her türlü suç örgütlerine, terörist faaliyetlere ve her türlü terör suçuna karşı operasyonlar düzenlenmektedir. Düzenlenen operasyonlar neticesinde yakalanan kişiler suçlu oldukları anlaşıldıktan sonra uzun yıllar cezaevinde tutulacağı ağır hükümler giymektedir. Belirtilen bu kişilerin emniyet birimlerine karşı objektif olabilmesi diğer vatandaşlara göre daha zor olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu birimler vatandaşa birebir hizmet vermediği, operasyonlar yapmak suretiyle görev ifa ettiği için bu ankette değerlendirmeye alınmamıştır.

Ele alınan bu çalışmada yapılan ankette yoğun olarak hizmet veren ve vatandaş ile birebir ilgilenen birimler olan Polis Merkezi, Trafik Şube Müdürlüğü, Asayiş Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü, Polisevi Şube Müdürlüğü, Silah ve Patlayıcı Maddeler Şube Müdürlüğü, Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ve Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü birimleri aracılığıyla verilen hizmetler değerlendirilmek istenmiştir. Böylece vatandaşların vereceği cevaplar neticesinde verilen hizmetin kalitesiyle birlikte emniyet hizmetlerinin devlet algısına olan olumlu veya olumsuz etkisi değerlendirilecektir. Böylece literatüre katkı sağlayabilmek amaçlanmaktadır.

3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

“Emniyet Hizmetleri Üzerinden Devlet Algısı: Erzincan İli Örneği” ismiyle ele alınan çalışmayla aynı ismi taşıyan anketin, vatandaşların Erzincan Emniyetinin devlet algısına etkisini belirlemesi beklenmektedir.

Bahse konu bu çalışmada Polis Merkezi, Trafik Şube Müdürlüğü, Asayiş Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü, Polisevi Şube Müdürlüğü, Silah ve Patlayıcı Maddeler Şube Müdürlüğü, Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ve Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü birimleri olmak üzere toplam yedi (7) birim baz alınarak değerlendirme yapılmıştır.

Vatandaşlarla yapılan anket çalışmasında bu verilerin sadece yapılan bu çalışmada kullanılacağı ve üçüncü şahıslarla paylaşılmayacağı aktarılmıştır. Dolayısıyla katılımcıların isim soyisim, adres, telefon ve benzeri kişisel bilgilerinin talep edilmeyeceği belirtilmiştir. Bu sebepler çerçevesinde katılımcıların düşünce ve görüşlerini doğru bir şekilde yansıttığı varsayılmaktadır.

Emniyet hizmetlerinin kalitesinin devletin itibarıyla ilişkilendirilebileceği düşünülmektedir hareket edilmiş, neticesinde Emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısını ölçmek için oluşturulan bu anketin yeterli olduğu varsayılmıştır.

Yapılan araştırma, 2019 yılı verilerine göre 81.779 Erkek ve 79.412 Kadın toplam 161.191 nüfuslu olan Erzincan İl Merkezinde (www.nufusu.com., 2020) yapıldığından ve Erzincan’da emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı ölçülmek istendiğinden Erzincan İl Merkezinde yaşayan ve Erzincan ilinde bir şekilde emniyetten hizmet almış vatandaşlarla sınırlı tutulmuştur.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Yapılan araştırmada öncelikle kavramların tanımlanması için literatür çalışması yapılmıştır. Literatür taraması ardından kavramlar açıklanmıştır. Sonrasında Erzincan ilinde emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısını ölçebilmek adına vatandaşlar ile yüz yüze anket yapılmakla birlikte koronavirüs salgını sebebiyle internet ortamından da anket yapılmıştır. Yapılan bu ankette beşli likert tipi ölçek kullanılmıştır. “Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kısmen Katılıyorum, Katılıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde beş noktalı puanlama yapılmıştır. Hizmet kalitesini ölçmek için kullanılan Parasuman ve diğerleri tarafından geliştirilen SERVQUAL isimli hizmet ölçüm modelinden ve Cronin ile Taylor tarafından geliştirilen SERVPERF hizmet ölçüm modelinden (Songur vd., 2017: 808) faydalanılmıştır. Ayrıca anket oluşturulurken Oğuz Yıldız ve Sabri Erdil’in “Türkiye Havayolu Yolcu Taşıma Sektöründe Hizmet Kalitesinin Karşılaştırılmalı Ölçümlenmesi” isimli eserinden ve Fatih Ay’ın “Kamu Hizmetlerinde Kalite: Mardin Adalet Sarayında Bir Araştırma” isimli eserinden faydalanılmıştır(Yıldız ve Erdil, 2013: 93; Ay, 2015: 84-86). Yapılan anket demografik sorular hariç beş bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler sırasıyla

Fiziksel Özellikler, Empati, Güvenilirlik, Yanıt Verebilirlik ve Güvence Boyutu şeklindedir. Toplam 28 sorudan oluşan ankette fiziksel özellikler boyutunda 5, empati boyutunda 4, güvenilirlik boyutunda 7, yanıt verebilirlik boyutunda 5, anketin son boyutu olan güvence boyutunda ise 7 soru bulunmaktadır. Toplam 5 boyut ve 28 sorudan oluşmaktadır.

3.4.1. Servqual Ölçeği

Belirtilen bu hizmet ölçüm modeli, boşluk modelini temel alan modeldir. Boşluk doldurma modeli ise, bir kişinin hizmet almadan önce hizmet alacağı yerden beklentisinin hizmet alımdan sonraki büyüklüğü ve bu belirtilen büyüklüğün pozitif veya negatif olmak üzere yönüyle ilgili olan kişinin tatmini olarak tanımlanabilmektedir. Beklentiler ile algıların farklılık gösterdiği hizmet kalitesi, yetersiz olan kaliteden ideal olan kalite yönünde birleşen noktalardan oluşmaktadır. Hizmet alımında beklenen kalite alınan yani algılanan kaliteden büyükse algılanan kalite hizmeti alan bireyi tatmin edemeyecektir. Bu durumda hizmet kalitesi yetersiz kalite düzeyinde kalacaktır. Beklenen hizmet kalitesi ile algılanan hizmet düzeyi eşit ise birey aldığı hizmetten tatmin olacaktır. Beklenen hizmetin kalitesi algılanan hizmetin kalitesinden düşük ise yani algılanan hizmet beklentiyi geçmiş ise algılanan hizmet kalitesi, müşteri tatmininden daha fazla olacaktır. Neticesinde beklenen hizmet kalitesi ile algılanan hizmet kalitesi arasında oluşan boşluk büyüyecek ve ideal kaliteye doğru yönelim olacaktır. Böylece hizmetin bireye sunulması sonrasında ortaya çıkan tatminin düzeyi hizmeti alan bireyin hizmete yönelik bir tutum belirlemesine sebebiyet verecektir (Yıldırım, 2008: 45).

Boşluk modeli, hizmet kalitesinde algı ve beklentilerin fonksiyonu olarak karşımıza çıkmaktadır. Servqual ölçeği başlangıçta 97 değişkenden oluşturulmuş ve 10 boyutta değerlendirilmiştir. Ayrıca 7 li likert ölçeği kullanılmıştır. Zaman içerisinde değişime uğramış ve değişken sayısı 97’den performans ve beklentilerin 22’şer sorudan oluşan toplam 44 soru sayısına düşürülmüştür. 10 farklı boyut ise zamanla 5 boyuta düşürülmüştür. Önerme algılama skorundan önerme beklenti skorunun çıkartılmasıyla önerme kalite skorunun bulunduğu hizmet kalitesinin hesaplanma yöntemi olan bu

ölçüm modeli +6 ile -6 arasında değişen hizmet kalite skoruna sahiptir. Rakamın pozitifliği hizmet kalitesinin ne kadar iyi olduğunun, negatifliği ise ne kadar kötü olduğunun göstergesidir (Yıldız ve Erdil, 2013: 90).

Servqual model birtakım eleştirilere de maruz kalmaktadır. Nitekim bu modelin beklenti ve performansı karşılaştırmasında çelişki olduğu düşüncesi dile getirilmektedir. Bir başka eleştiri ise ölçeğin algılamalar kısmının haricinde başka bilgiye ulaşamadığı yönündedir. Bir diğer eleştiri ise değişkenlerin sürekli değişeceği yönündedir. Yani beklenti bir sonraki yıl daha yüksek olabilir ve neticesinde anket yetersiz kalabilir. Başka bir eleştiri ise ölçeğin beş farklı boyutunun evrensel olmadığı yönündedir yani her hizmet sektöründe farklı boyutlara gerek duyulabilmektedir. Diğer bir eleştiri ise her hizmet alımında memnuniyet düzeyinin farklılık gösterebilmesidir. Nitekim hizmeti sunan ile hizmeti alan arasında her defasında etkileşim yaşanmaktadır. Servqual model bu ve bunun gibi birçok eleştiriye maruz kalmıştır (Yıldız ve Erdil, 2013: 91).

3.4.2. Servperf Ölçeği

Bu ölçeği oluşturan Cronin ve Taylor'a göre Servqual ölçekten daha iyi olduğunu iddia ettikleri ölçektir. Servqual ölçekte bulunan performans değerlendirmesinin zaten beklentisini içine aldığı iddia etmektedirler. Ayrıca belirtilen bu Servperf modeli performansa dayalı ölçüm modeli olarak da adlandırılır (Ay, 2015: 21).

Servperf ölçeği, Servqual ölçeğinden farklı olarak Servqual ölçeğinde beklenti skorları değerlendirme dışında tutulmaktadır. Yani kullanılan ölçek tek taraflıdır. Algılanan hizmetin kalitesinin belirleyicisi olarak dikkate alınan sadece hizmet performansdır (Değermen, 2006: 62). Ayrıca Servperf ölçeğine Servqual ölçeğine göre soru sayısı yarı yarıya oranda daha azdır. Toplamda 22 sorudan oluşmaktadır. Servqual modele göre daha zengin bilgiler sağlandığı ve teşhisin kolaylaşmasının sağlandığı dile getirilmiştir (Yıldız ve Erdil, 2013: 92).

3.4.3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma vatandaşların aldığı emniyet hizmetlerinin devlet algısı demografik değişkenlere göre değişiklik göstereceği düşünülmüş ve oluşturulmuştur.

H1. Vatandaşların Erzincan ilinde emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı cinsiyete göre değişmektedir.

H2. Vatandaşların Erzincan ilinde emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı yaşa göre değişmektedir.

H3. Vatandaşların Erzincan ilinde emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı eğitim durumuna göre değişmektedir.

H4. Vatandaşların Erzincan ilinde emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı çalışma durumuna göre değişmektedir.

H5. Vatandaşların Erzincan ilinde emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı gelir düzeyine göre değişmektedir.

H6. Vatandaşların Erzincan ilinde emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı siyasi anlamda kendini nasıl tanımladığına göre değişmektedir.

H7. Vatandaşların Erzincan ilinde emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı hangi emniyet biriminden hizmet aldığına göre değişmektedir.

H8. Vatandaşların Erzincan ilinde emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı genel itibarıyla olumludur.

3.4.4. Araştırmanın Örneklemi

Erzincan il merkezinde en son verilere göre 161.191 kişi olduğu belirtilmiştir. Nitekim yaşı küçük olanlar ve akları malul şahısların da toplumumuzda yaşadığı bilinmektedir. Bu kişilerin emniyet birimlerinden hizmet alma ihtimali çok düşüktür. Almış olsalar bile değerlendirmeleri imkansızdır. Bu sebeple 1.191 kişi çıkartılarak Erzincan nüfusu 160.000 kişi üzerinden değerlendirilmiştir. Ayrıca toplumumuzda hiç

polisten hizmet talep etmeden yaşayan büyük bir kesim bulunmaktadır. Son yıllarda hizmet alması baz alınarak anketin güncel değerlendirmelere konu olması istenmiştir. Bu sebeple “bundan on yıl önce ehliyet aldığını, sonrasında hiç emniyet birimleriyle işi olmadığını” beyan eden kişilerle anket yapılmamıştır. Bu durum karşısında toplumda her dört kişiden birinin son yıllarda emniyet birimlerinden hizmet aldığı düşünülerek aşağıda belirtilen formüller kapsamında kişi sayısı belirlenmiştir.

Kitledeki birey sayısı bilinmiyorsa;

$$n = \frac{t^2 pq}{d^2}$$

Formülü kullanılarak örneklem büyüklüğü belirlenmektedir.

N: Kitledeki birey sayısı

n: Örneklem alınacak birey sayısı

p: İncelenen olayın görülme sıklığı (olasılığı)

q: İncelenen olayın görülmeme sıklığı (olasılığı)

t: Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosundan bulunan teorik değer

d: Olayın görülme sıklığına göre yapılmak istenen $\pm$ sapma

p= yüzde 25 dediğimiz için =0.25

q= (1-0.25) görülmeme sıklığı=0.75

t= %95 güven aralığında yapıldığı için t tablosunda bu değere karşılık gelen rakam=1.96

d= +/- yüzde beşlik bir sapma öngörülmüştür. = 0.05

$n=(1.96*1.96)(0.25*0.75)/(0.05*0.05)=288.12$ çıkmaktadır.

Kitledeki birey sayısı biliniyorsa;

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N - 1) + t^2pq}$$

Formülü kullanılarak örneklem büyüklüğü belirlenmektedir.

$p =$ yüzde 25 dediğimiz için $=0.25$

$q = (1-0.25)$ görülmeme sıklığı $=0.75$

$t =$ %95 güven aralığında yapıldığı için t tablosunda bu değere karşılık gelen rakam $=1.96$

$d = +/-$ yüzde beşlik bir sapma öngörülmüştür. $= 0.05$

$n = (1.96*1.96)(0.25*0.75)/(0.05*0.05)*(160000-1) + (1.96*1.96)(0.25*0.75) = 287.61$
çıkacaktır

Bu sebepten örneklem büyüklüğü belirlenirken minimum 300 sayısı göz önünde bulundurulmuştur.

3.5. Bulgular

3.5.1. Güvenilirlik Analizi

Güvenilirlik Analizi yapılan çalışmanın güvenilir olup olmadığının değerlendirilebilmesi için oluşturulmuş bir yöntemdir. Bahse konu olan bu analiz, puanları değerlendirmekle birlikte likert ölçekli oluşturulmuş soruların katsayılarını hesaplayarak ölçek içerisinde yer alan ifadeler arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Soruların aynı amaca yönelik sorular olup olmadığını ölçmek yani güvenilirliğini ölçmek için güvenilirlik katsayısının incelenmesi gerekmektedir. Bu işlem için en çok kullanılan yöntemlerden birisi Cronbach Alpha katsayısının belirlenmesidir (Cortina, 1993: 98-104, Haladyna, 1999). Bulunan Cronbach Alpha değerinin 0,7'nin üzerinde olması yeterlidir. Bu rakam 1'e yaklaştıkça güvenilirlik artarken 0'a yaklaştıkça güvenilirlik düşecektir (Eymen, 2007: 74-80).

Tablo 3. Fiziksel Özellikler ile Alakalı 5 Sorunun Güvenilirlik Analizi

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,826	5

Tablo 4. Empati ile Alakalı 4 Sorunun Güvenilirlik Analizi

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,864	4

Tablo 5. Güvenilirlik ile Alakalı 7 Sorunun Güvenilirlik Analizi

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,839	7

Tablo 6. Yanıt Verebilirlik ile Alakalı 5 Sorunun Güvenilirlik Analizi

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,930	5

Tablo 7. Güvence ile Alakalı 7 Sorunun Güvenilirlik Analizi

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,921	7

Tablo 8. Bütün Soruların Birlikte Güvenilirlik Analizi

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,955	28

Yukarıda belirtildiği üzere Fiziksel Özellikler, Empati, Güvenilirlik, Yanıt Verebilirlik ve Güvence Boyutlarının hepsi için ayrı güvenilirlik analizi yapılmış, yapılan analizlerin neticesinde her birinin ayrı ayrı 0,7 değerinin üzerinde olduğu anlaşılmıştır. Yapılan beş farklı değerlendirmenin yanı sıra bütün soruların hepsini kapsayan ayrı bir güvenilirlik analizi yapılmış burada da 0,7 değerinin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. 1'e yaklaştıkça güvenilirlik arttığı, 0'a yaklaştıkça güvenilirlik düştüğü ve 0,7 üzerinin güvenilir kabul edildiği bilgisine göre buradaki değerlerin ,834 ile ,955

arasında olduğu göz önünde bulundurularak çalışmanın güvenilir olduğu söylenebilmektedir.

3.5.2. Araştırmaya Ait Anket Verileri

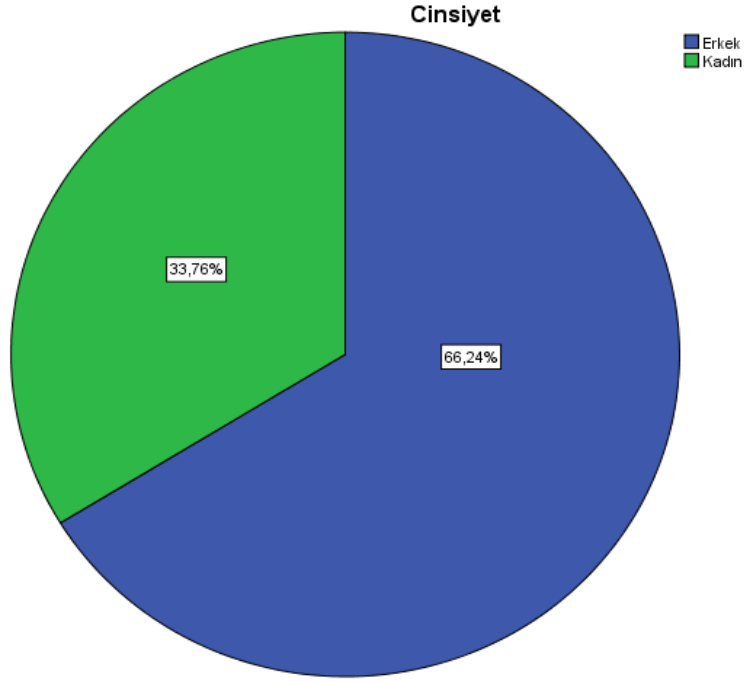
Anket formu iki sayfadan oluşmaktadır. İlk sayfada demografik sorulara ve ankete katılan vatandaşların kendilerini (siyasi anlamda) nasıl tanımladıklarına dair soruları içermektedir. İkinci sayfa ise emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısını ölçmek üzere hazırlanmış toplamda 28 sorudan oluşmaktadır. Belirtilen bu ikinci sayfadaki sorular ise kendi içinde beş kısma ayrılmaktadır. Ayrılmanın sebebi hizmet veren birimin Fiziksel Özellikler boyutu bakımından değerlendirilmesi, Empati boyutu bakımından değerlendirilmesi, Güvenilirlik boyutu bakımından değerlendirilmesi, Yanıt Verebilirlik boyutu bakımından değerlendirilmesi ve Güvence boyutu bakımından değerlendirilmesi için oluşturulmuştur.

Anketin bir kısmı vatandaşlar ile fiziki olarak doldurulmuş, bir kısmı da internet üzerinden doldurulmuştur. Toplamda 320 kişi ile anket yapılmış, 9 tanesi tutarsız cevaplar vermesi veya eksik doldurulması neticesinde değerlendirme dışı tutulmuş, toplamda 311 kişi ile yapılan anket baz alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. 311 geçerli katılımı ile tamamlanan ankete ait veriler ise şu şekildedir;

Tablo 9. Cinsiyet Dağılım Tablosu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Erkek	206	66,2	66,2	66,2
	Kadın	105	33,8	33,8	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

Grafik 1. Cinsiyet Dağılım Grafiği

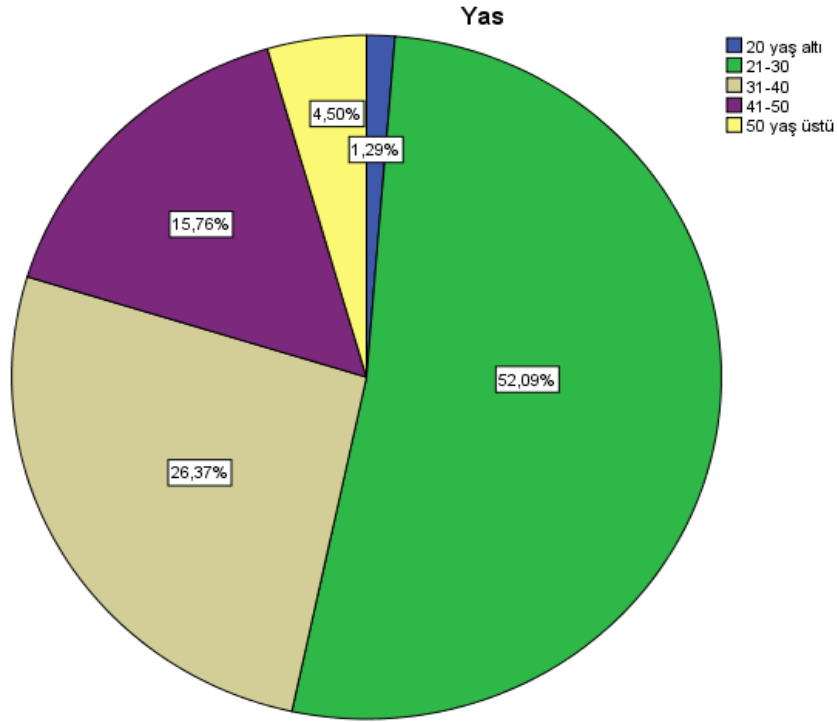

Yapılan anket çalışmasına 206 erkek şahıs ile 106 kadın şahıs katılım sağlamıştır. Toplam 311 kişi ile yapılan bu çalışmada cinsiyete göre yapılan oranlamada yukarıdaki grafikte verildiği gibi erkekler katılımcıların %66.24'ünü oluştururken kadınlar %33.76'sını oluşturmaktadır.

Tablo 10. Yaş Dağılım Tablosu

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 20 yaş altı	4	1,3	1,3	1,3
21-30	162	52,1	52,1	53,4
31-40	82	26,4	26,4	79,7
41-50	49	15,8	15,8	95,5
50 yaş üstü	14	4,5	4,5	100,0
Total	311	100,0	100,0	

Grafik 2. Yaş Dağılım Grafiği

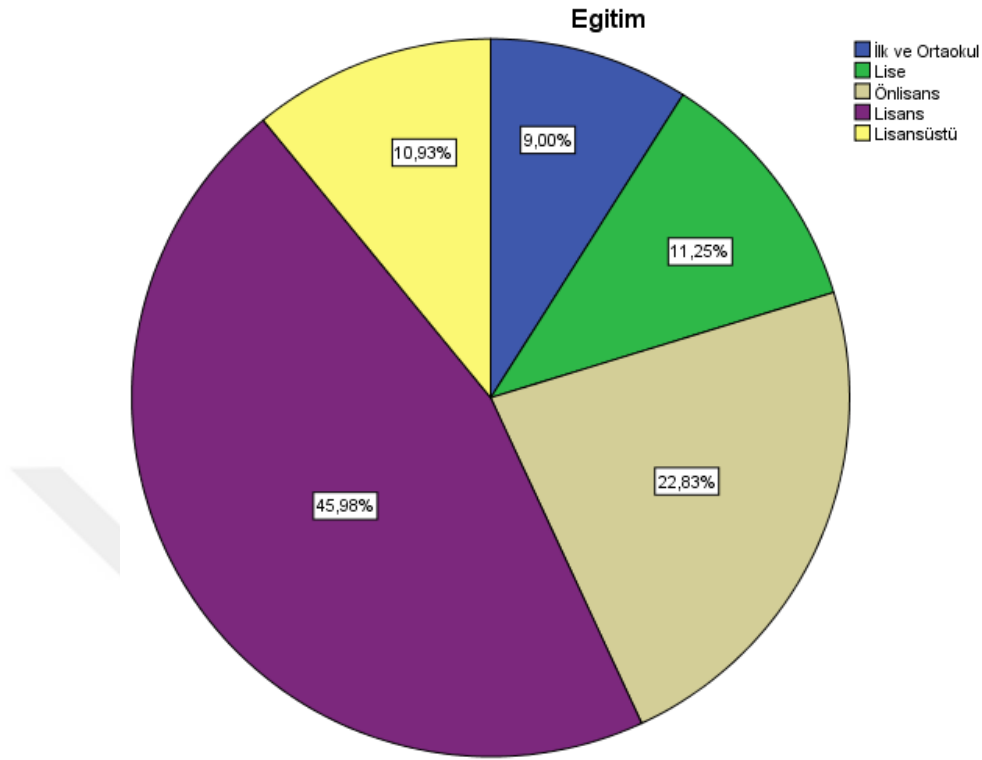

Yapılan anket çalışmasında yaş grupları 5 başlığa ayrılmıştır. Bu başlıklar sırasıyla, 20 Yaş Altı, 21-30, 31-40, 41-50, 51 Ve Üstü şeklindedir. Katılımlar değerlendirildiğinde 20 yaş altı grubunda 4 kişi ankete katılım sağlarken ankete katılım oranı %1.29 olmuştur. 21-30 yaş grubunda 162 kişi katılım sağlamış, katılım oranı %52.09 olmuştur. 31-40 yaş grubunda 82 kişi katılmış, katılım oran %26.37 olmuştur. 41-50 yaş grubunda 49 kişi ile %15.76’lık bir katılım sağlanırken, son grup olan 51 ve üstü yaş grubunda ise 14 kişi katılım sağlamakla birlikte %4.50’lik kısmı oluşturmuştur.

Tablo 11. Eğitim Düzeyi Dağılım Tablosu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	İlk ve Ortaokul	28	9,0	9,0	9,0
	Lise	35	11,3	11,3	20,3
	Önlisans	71	22,8	22,8	43,1
	Lisans	143	46,0	46,0	89,1
	Lisansüstü	34	10,9	10,9	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

Grafik 3. Eğitim Düzeyi Dağılım Grafiği

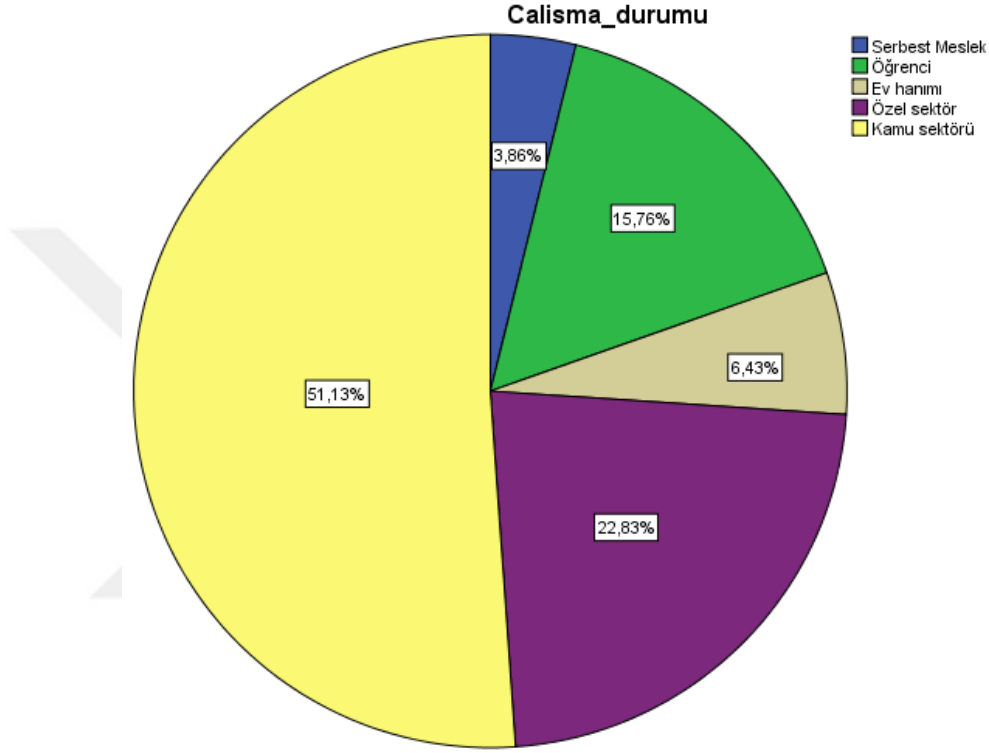
Yapılan anket çalışmasında Eğitim Düzeyi başlığı beş farklı gruba ayrılmıştır. Bu gruplar, İlk ve Ortaokul, Lise, Önlisans, Lisans ve Lisansüstü şeklindedir. İlk ve Ortaokul grubunda 28 katılımcı olup bu katılımcılar %9 oranındadır. Lise grubundaki katılımcı sayısı ise 35 kişidir. Lise grubu katılımcıları toplam katılımın %11.25'ini oluşturmaktadır. Önlisans grubu katılımcıları ise 71 kişi ile toplam sayının %22.83'ünü oluşturmaktadır. Lisans grubu katılımcıları 143 kişidir. Lisans grubu 143 kişi ile katılımın %45.98'ini oluşturmaktadır. Son olarak Lisansüstü grubunda katılımcı sayısı 34 kişi olmakla birlikte toplamın %10.93'ünü bu grup oluşturmaktadır.

Tablo 12. Çalışma Durumu Dağılım Tablosu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Serbest Meslek	12	3,9	3,9	3,9
	Öğrenci	49	15,8	15,8	19,6
	Ev hanımı	20	6,4	6,4	26,0
	Özel sektör	71	22,8	22,8	48,9

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kamu sektörü	159	51,1	51,1	100,0
Total	311	100,0	100,0	

Grafik 4. Çalışma Durumu Dağılım Grafiği

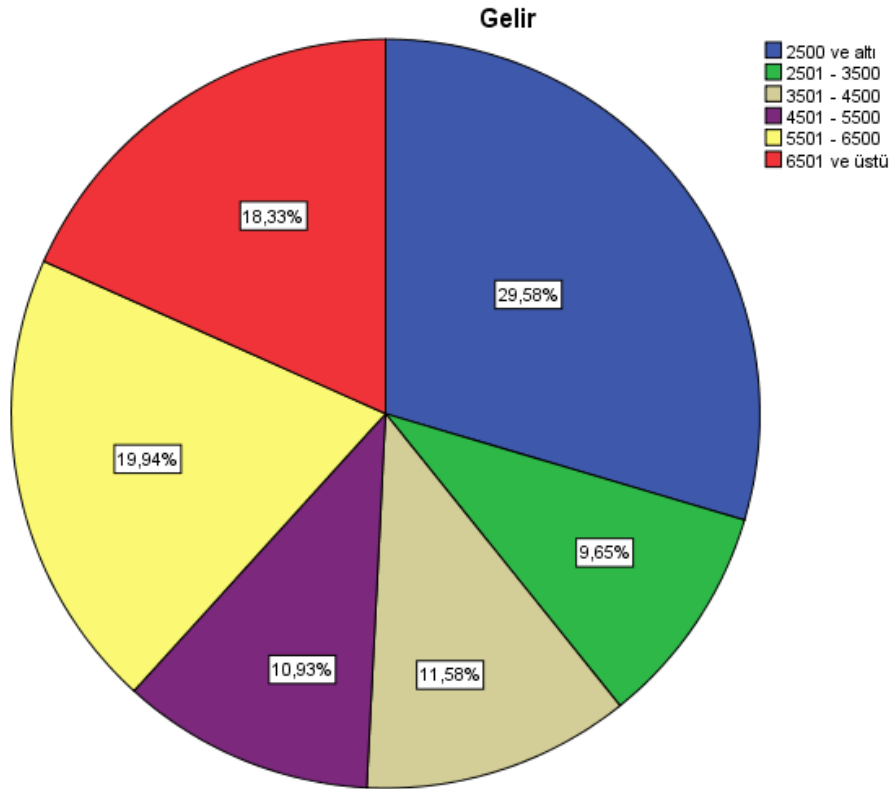

Bu ankete katılanların çalışma durumları ile ilgili edinilmek istenen bilgi sebebiyle Çalışma Grubu isimli başlık oluşturulmuştur. Oluşturulan bu başlıkta 5 farklı seçenek bulunmaktadır. Seçenekler Serbest Meslek, Öğrenci, Ev Hanımı, Özel Sektör, Kamu Sektörü şeklindedir. Serbest Meslek seçeneğini işaretleyen katılımcı sayısı 12 kişi olmakla birlikte genelin %3.86'sına tekabül etmektedir. Öğrenci seçeneği 49 katılımcı tarafından işaretlenmiş, genelin %15.76'sını oluşturmuştur. Ev Hanımı seçeneği 20 katılımcı tarafından işaretlenmiş, %6.43'ünü oluşturmuştur. Özel Sektör seçeneği ise 71 kişi tarafından işaretlenerek genelin %22.83'ünü oluşturmuştur. Son seçenek olan Kamu Sektörü seçeneği 159 kişi tarafından işaretlenerek genelin %51.13'ünü oluşturmuştur.

Tablo 13. Gelir Dağılım Tablosu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2500 ve altı	92	29,6	29,6	29,6
	2501 - 3500	30	9,6	9,6	39,2
	3501 - 4500	36	11,6	11,6	50,8
	4501 - 5500	34	10,9	10,9	61,7
	5501 - 6500	62	19,9	19,9	81,7
	6501 ve üstü	57	18,3	18,3	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

Grafik 5. Gelir Dağılım Grafiği

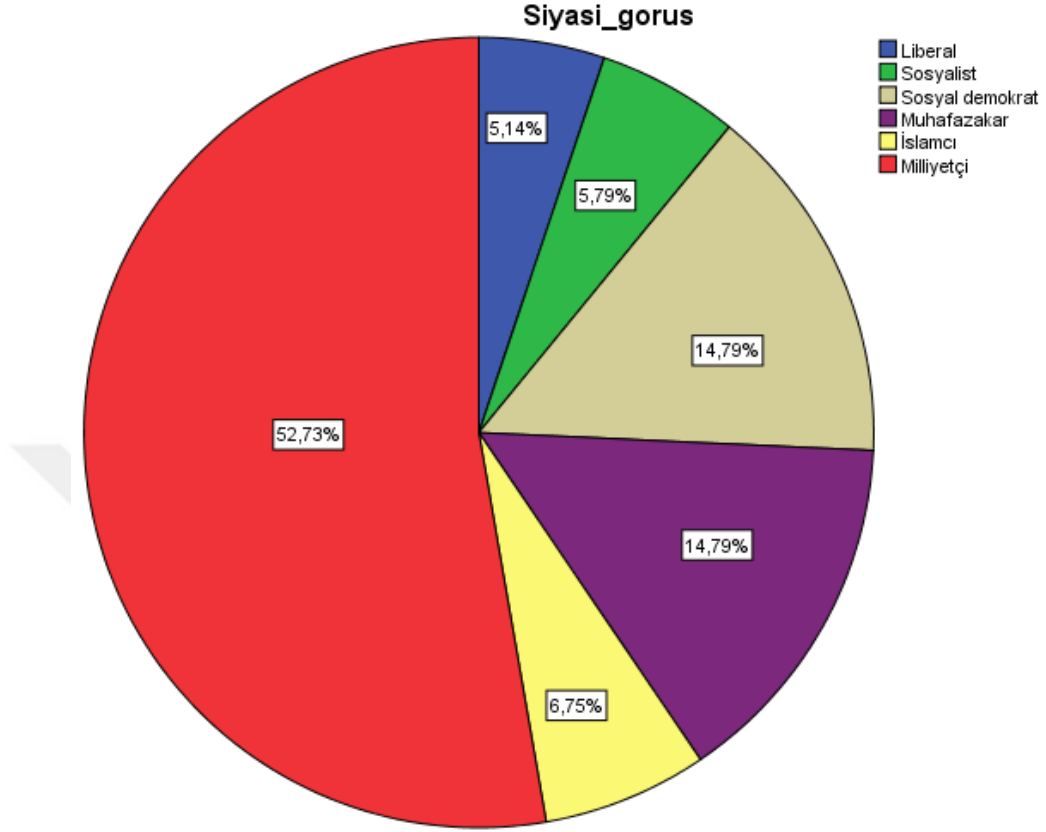
Katılımcıların gelir durumu değerlendirmeye alınabilmek amacıyla 6 farklı gelir grubu oluşturulmuştur. Gelir grupları, 2500 ve altı, 2501-3500, 3501-4500, 4501-5500, 5501-6500, 6501 ve üstü şeklindedir. Yapılan çalışmada 2500 ve altı gelir grubu 92

katılımcı tarafından işaretlenmiş, %29.58'lik dilimi oluşturmuştur. 2051-3500 grubu 30 katılımcı tarafından işaretlenmiş, %9.65'lik dilimi oluşturmuştur. 3501-4500 grubu 36 katılımcı tarafından işaretlenmiş, %11.58'lik dilimi oluşturmuştur. 4501-5500 grubu 34 katılımcı tarafından işaretlenmiş, %10.93'lük dilimi oluşturmuştur. 5501-6500 grubu 62 katılımcı tarafından işaretlenmiş, %19.94'lük dilimi oluşturmuştur. Son olarak 6501 ve üstü gelir grubu 57 katılımcı tarafından işaretlenmiş ve genelin %18.33'lük dilimini oluşturmuştur.

Tablo 14. Siyasi Görüş Dağılım Tablosu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Liberal	16	5,1	5,1	5,1
	Sosyalist	18	5,8	5,8	10,9
	Sosyal demokrat	46	14,8	14,8	25,7
	Muhafazakar	46	14,8	14,8	40,5
	İslamcı	21	6,8	6,8	47,3
	Milliyetçi	164	52,7	52,7	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

Grafik 6. Siyasi Görüş Dağılım Grafiği

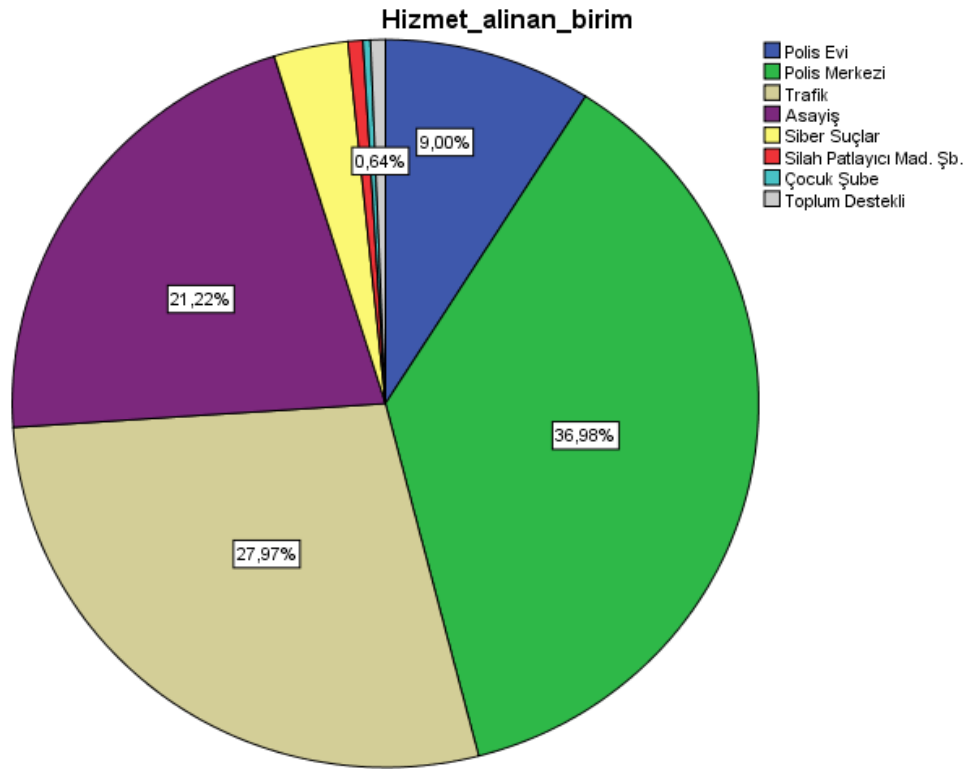

Yapılan çalışmada kişilere Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız başlığı altında Liberal, Sosyalist, Sosyal Demokrat, Muhafazakar, İslamcı ve Milliyetçi olmak üzere toplam 6 seçenek sunulmuştur. Katılımcılardan 16'sı kendisini Liberal olarak tanımlamıştır. Liberal katılımcı genelin %5.14'üne tekabül etmektedir. Katılımcıların 18'i kendisini Sosyalist olarak tanımlamış, genelin %5.79'unu oluşturmuştur. Katılımcılardan 46 kişi kendisini Sosyal Demokrat olarak tanımlamış, genelin %14.79'unu oluşturmuştur. Kendisini Muhafazakar olarak tanımlayan katılımcı sayısı da Sosyal Demokrat katılımcı sayısı ile aynı olup 46 kişidir ve %14.79'a tekabül etmektedir. Kendisini İslamcı olarak tanımlayan katılımcı sayısı 21 kişidir ve genelin %6.75'ini oluşturmaktadır. Son olarak kendisini Milliyetçi olarak tanımlayan katılımcı sayısı 164 kişi ile genelin %52.73'ünü oluşturmuştur.

Tablo 15. Hizmet Alınan Birim Dağılım Tablosu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Polis Evi	28	9,0	9,0	9,0
	Polis Merkezi	115	37,0	37,0	46,0
	Trafik	87	28,0	28,0	74,0
	Asayiş	66	21,2	21,2	95,2
	Siber Suçlar	10	3,2	3,2	98,4
	Silah Patlayıcı Mad. Şb.	2	,6	,6	99,0
	Çocuk Şube	1	,3	,3	99,4
	Toplum Destekli	2	,6	,6	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

Grafik 7. Hizmet Alınan Birim Dağılım Grafiği

Yapılan çalışmada katılımcıların hangi Emniyet biriminden hizmet aldığını öğrenmek için Polisevi, Polis Merkezi, Trafik Şb., Asayiş Şb., Siber Suçlarla Mücadele Şb., Silah ve Patlayıcı Mad. Şb., Çocuk Şb., ve Toplum Destekli Polislik Şb. olmak üzere toplam 8 birim seçenekler arasına alınmıştır. Polisevinden 28 katılımcı

hizmet almış ve genelin %9'unu oluşturmuş, Polis Merkezinden 115 kişi hizmet olarak genelin %36.98'ini oluşturmuş, Trafik Şubeden 87 kişi hizmet olarak genelin %27.97'sini oluşturmuş, Siber Suçlarla Mücadele Şubeden 10 kişi hizmet olarak genelin %3.11'ini oluşturmuş, Silah ve Patlayıcı Maddeler Şubeden ve Toplum Destekli Polislik Şubede 2'şer kişi hizmet almış ve her iki şube de %0.64'lük dilimler oluşturmuştur. Çocuk Şubeden ise 1 kişi hizmet almış, %0.3'lük kesimi oluşturmuştur.

Tablo 16. Normallik Testi

	Statistic	Std. Error
Mean	4,0839	,03654
Skewness	-,815	,138
Kurtosis	1,474	,276

Verilerimizin normal dağılması “T” testi ve ANOVA testi yapabilmemiz için ön şartlardan birincisidir. Bu sebepten yapılan normallik testinde skewness ve kurtosis (çarpıklık ve basıklık) değerleri +1,5 ile -1,5 arasında olması gerekmektedir. (Tabachnick and Fidell, 2013). Tablo 16'dan da anlaşılacağı üzere verilerimiz normal dağılmaktadır.

İlk olarak cinsiyete göre emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısının farklılık gösterip göstermediği ölçülmüştür. Burada cinsiyet iki gruba ayrıldığı için “t” testi yapmak gerekmektedir. Eğer bu bağımlı değişkenimiz içinde ikiden daha fazla gruba ayrılırsa ANOVA testi yapmak gerekecektir.

Tablo 17. Cinsiyet Kategorilerine Göre Verilerin İstatistik Bilgileri

Cinsiyet	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Erkek	206	4,0759	,62516	,04356
Kadın	105	4,0997	,68348	,06670

206 adet erkek 105 adet kadın anket çalışmasına katılmıştır. Emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı puanı ortalaması erkeklerde 4,0759 kadınlarda 4,0997 olarak

bulunmuştur. İki grup arasında anlamlı farklılık olup olmadığının tespiti Tablo 3’de bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 18. Bağımsız Örneklem T Testi

	Levene's Test for Equality of Variances		T-test for Equality of Means				
	F	Sig.	T	Df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference
Equal variances assumed	,030	,862	-,307	309	,759	-,02372	,07739
Equal variances not assumed			-,298	193,736	,766	-,02372	,07966

Levene testi ile varyansların homojen dağılıp dağılmadığı incelenmiş P(Sig) değeri ,862 yani 0.05’ten büyük bir değer olduğu için varyanslar homojen dağılmaktadır. Gruplar arasında bir farklılık olup olmadığı ise t testi ile gösterilmektedir. Burada P (Sig) değeri ,759 olarak bulunmuştur. Bu ise iki grup arasında anlamlı bir fark bulunamadığı manasına gelmektedir. Sonuç olarak cinsiyet değişkeni devlet algısını etkilememektedir.

İkinci sırada yaş kategorilerine göre hizmet kalitesinin farklılık gösterip göstermediği ölçülmüştür. Yaş kategorisi kendi içerisinde 5 farklı kategoriye ayrıldığı için ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 19. Yaş Kategorilerine Göre Verilerin İstatistik Bilgileri

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Conf. Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
20 yaş altı	4	2,8750	1,42902	,71451	,6011	5,1489	1,11	4,04
21-30	162	4,1651	,63780	,05011	4,0662	4,2641	2,11	5,00
31-40	82	3,9051	,63634	,07027	3,7652	4,0449	1,39	5,00
41-50	49	4,1327	,48203	,06886	3,9942	4,2711	3,29	5,00
51 yaş üstü	14	4,3673	,42890	,11463	4,1197	4,6150	3,46	5,00
Total	311	4,0839	,64443	,03654	4,0120	4,1558	1,11	5,00

Tablo 20. Varyansların Homojenliği Testi

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
4,993	4	306	,001

Tablo 5'te varyansların homojenliği testi yapılmıştır. P değeri 0,05 in altında olduğu için varyansların homojen dağılmadığı görülmüştür.

Tablo 21. Devlet Algısı ile Yaş Grupları Arasındaki İlişki

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	10,779	4	2,695	6,990	,000
Within Groups	117,962	306	,385		
Total	128,741	310			

Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre yaş grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Varyanslar eşit dağılmaması sebebiyle post hoc testlerinden Games-Howel testinin yapılması uygun görülmüştür.

Tablo 22. Devlet Algısının Yaşa Göre Farklılıkları

(I) Yas	(J) Yas	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
20 yaş altı	21-30	-1,29012	,71626	,499	-5,0629	2,4827
	31-40	-1,03005	,71796	,651	-4,7866	2,7265
	41-50	-1,25765	,71782	,517	-5,0155	2,5002
	50 yaş üstü	-1,49235	,72365	,403	-5,1973	2,2126
21-30	20 yaş altı	1,29012	,71626	,499	-2,4827	5,0629
	31-40	,26007*	,08631	,025	,0220	,4982
	41-50	,03247	,08516	,995	-,2040	,2689
	50 yaş üstü	-,20222	,12510	,506	-,5797	,1752
31-40	20 yaş altı	1,03005	,71796	,651	-2,7265	4,7866

(I) Yas	(J) Yas	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
	21-30	-,26007*	,08631	,025	-,4982	-,0220
	41-50	-,22760	,09839	,148	-,5000	,0448
	50 yaş üstü	-,46229*	,13445	,017	-,8583	-,0663
41-50	20 yaş altı	1,25765	,71782	,517	-2,5002	5,0155
	21-30	-,03247	,08516	,995	-,2689	,2040
	31-40	,22760	,09839	,148	-,0448	,5000
	50 yaş üstü	-,23469	,13372	,422	-,6296	,1602
50 yaş üstü	20 yaş altı	1,49235	,72365	,403	-2,2126	5,1973
	21-30	,20222	,12510	,506	-,1752	,5797
	31-40	,46229*	,13445	,017	,0663	,8583
	41-50	,23469	,13372	,422	-,1602	,6296

Tablo 22’de her bir yaş grubu diğer yaş gruplarıyla ile tek tek karşılaştırılmış ve sonuçlar tabloda gösterilmiştir.

21-30 yaş aralığındaki kişilerin emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı 31-40 yaş arasındaki kişilerden daha yüksektir. P değeri 0,025 olarak bulunmuştur yani 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise 0,26007 olarak bulunmuştur.

50 yaş üstü kişilerin emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı 31-40 yaş arasındaki kişilerden daha yüksektir. P değeri 0,017 olarak bulunmuştur yani 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise 0,46229 olarak bulunmuştur.

Üçüncü olarak eğitim kategorilerine göre devlet algısının farklılık gösterip göstermediği ölçülmüştür. Eğitim kategorisi kendi içerisinde 5 farklı kategoriye ayrıldığı için ANOVA testi yapılmıştır. Eğitim kategorisine göre tanımlayıcı istatistikler tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23. Eğitim Kategorisine Göre Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Conf. Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
İlk ve O.okul	28	4,4758	,50236	,09494	4,2810	4,6706	3,07	5,00

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Conf. Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Lise	35	3,7776	,75851	,12821	3,5170	4,0381	1,11	5,00
Önlisans	71	4,2178	,52929	,06281	4,0925	4,3431	3,04	5,00
Lisans	143	4,0060	,66905	,05595	3,8954	4,1166	1,39	5,00
Lisansüstü	34	4,1250	,53396	,09157	3,9387	4,3113	3,14	4,82
Total	311	4,0839	,64443	,03654	4,0120	4,1558	1,11	5,00

Tablo 24. Varyansların Homojenliği Testi

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1,525	4	306	,195

Tablo 24'te varyansların homojenliği testi yapılmıştır. P değeri 0,05 in üstünde olduğu için varyansların homojen dağıldığı görülmüştür.

Tablo 25. Devlet Algısı ile Eğitim Grupları Arasındaki İlişki

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	9,783	4	2,446	6,291	,000
Within Groups	118,958	306	,389		
Total	128,741	310			

Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre yaş grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Varyanslar eşit dağılması sebebiyle post hoc testlerinden Tukey testinin yapılması uygun görülmüştür.

Tablo 26. Devlet Algısının Eğitim Kategorilerine Göre Farklılıkları

(I) Eğitim	(J) Eğitim	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Conf. Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
İlk ve Ortaokul	Lise	,69821*	,15809	,000	,2644	1,1320
	Önlisans	,25796	,13914	,345	-,1239	,6398
	Lisans	,46977*	,12885	,003	,1162	,8234
	Lisansüstü	,35077	,15912	,181	-,0859	,7874

(I) Eğitim	(J) Eğitim	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Conf. Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Lise	İlk ve Ortaokul	-,69821*	,15809	,000	-1,1320	-,2644
	Önlisans	-,44026*	,12877	,006	-,7936	-,0869
	Lisans	-,22844	,11758	,297	-,5511	,0942
	Lisansüstü	-,34745	,15014	,143	-,7594	,0645
Önlisans	İlk ve Ortaokul	-,25796	,13914	,345	-,6398	,1239
	Lise	,44026*	,12877	,006	,0869	,7936
	Lisans	,21181	,09052	,135	-,0366	,4602
	Lisansüstü	,09281	,13004	,953	-,2640	,4496
Lisans	İlk ve Ortaokul	-,46977*	,12885	,003	-,8234	-,1162
	Lise	,22844	,11758	,297	-,0942	,5511
	Önlisans	-,21181	,09052	,135	-,4602	,0366
	Lisansüstü	-,11901	,11896	,855	-,4455	,2074
Lisansüstü	İlk ve Ortaokul	-,35077	,15912	,181	-,7874	,0859
	Lise	,34745	,15014	,143	-,0645	,7594
	Önlisans	-,09281	,13004	,953	-,4496	,2640
	Lisans	,11901	,11896	,855	-,2074	,4455

İlk ve ortaokul mezunlarının emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı lise mezunlarından daha yüksektir. P değeri 0,000 bulunmuştur yani 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise 0,69821 olarak bulunmuştur.

İlk ve ortaokul mezunlarının emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı lisans mezunlarından daha yüksektir. P değeri 0,000 bulunmuştur yani 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise 0,46977 olarak bulunmuştur.

Lise mezunlarının emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı, ön lisans mezunlarından daha düşüktür. P değeri 0,006 bulunmuştur yani 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise -0,44026 olarak bulunmuştur.

Dördüncü sırada çalışma kategorilerine göre emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısının farklılık gösterip göstermediği ölçülmüştür. Çalışma kategorisi kendi içerisinde 5 farklı gruba ayrıldığı için ANOVA testi yapılmıştır. Çalışma kategorisine göre tanımlayıcı istatistikler tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27. Çalışma Kategorisine Göre Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Conf. Interval for Mean		Min.	Max.
					Lower Bound	Upper Bound		
Serbest Meslek	12	3,7619	,45312	,13080	3,4740	4,0498	3,36	4,96
Öğrenci	49	3,9322	,75843	,10835	3,7144	4,1501	1,11	4,96
Ev hanımı	20	4,1018	,59573	,13321	3,8230	4,3806	3,00	5,00
Özel sektör	71	4,0503	,65747	,07803	3,8947	4,2059	2,79	5,00
Kamu sektörü	159	4,1678	,60741	,04817	4,0726	4,2629	1,39	5,00
Total	311	4,0839	,64443	,03654	4,0120	4,1558	1,11	5,00

Tablo 28. Varyansların Homojenliği Testi

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1,393	4	306	,236

Tablo 28’de varyansların homojenliği testi yapılmıştır. P değeri 0,05 in üstünde olduğu için varyansların homojen dağıldığı görülmüştür.

Tablo 29. Devlet Algısı ile Çalışma Durumuna Göre Gruplar Arasındaki İlişki

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	3,577	4	,894	2,186	,070
Within Groups	125,164	306	,409		
Total	128,741	310			

Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre yaş grupları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.($P>0,05$). Gruplar arası anlamlı farklılık bulunamadığı için post-hoc testlerini yapmaya yani gruplar arasındaki farkı detaylı şekilde incelemeye gerek kalmamıştır.

Beşinci olarak gelir kategorilerine göre emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısının farklılık gösterip göstermediği ölçülmüştür. Çalışma kategorisi kendi içerisinde 6 farklı gruba ayrıldığı için ANOVA testi yapılmıştır. Çalışma kategorisine göre tanımlayıcı istatistikler tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30. Gelir Kategorisine Göre Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Mean	Std. Dev.	Std. Error	95% Conf. Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
2500 ve altı	92	4,0555	,69735	,07270	3,9111	4,1999	1,11	5,00
2501 - 3500	30	4,3595	,54147	,09886	4,1573	4,5617	3,07	5,00
3501 - 4500	36	4,2153	,52590	,08765	4,0373	4,3932	3,04	5,00
4501 - 5500	34	4,1565	,60392	,10357	3,9458	4,3672	3,07	4,96
5501 - 6500	62	4,1256	,59350	,07537	3,9749	4,2763	2,11	5,00
6501 ve üstü	57	3,8133	,67277	,08911	3,6348	3,9918	1,39	4,89
Total	311	4,0839	,64443	,03654	4,0120	4,1558	1,11	5,00

Tablo 31. Varyansların Homojenliği Testi

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
,790	5	305	,558

P değeri 0,05'in üzerinde olduğu için varyanslar eşit dağılmıştır denilmektedir.

Tablo 32. Devlet Algısı ile Gelir Grupları Arasındaki İlişki

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	7,436	5	1,487	3,739	,003
Within Groups	121,305	305	,398		
Total	128,741	310			

Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre gelir grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Varyanslar eşit dağılması sebebiyle post hoc testlerinden Tukey testinin yapılması uygun görülmüştür.

Tablo 33. Devlet Algısının Gelir Kategorilerine Göre Farklılıkları

(I) Gelir	(J) Gelir	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
2500 ve altı	2501 - 3500	-,30401	,13259	,200	-,6843	,0763

(I) Gelir	(J) Gelir	Mean	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
		Difference (I-J)			Lower Bound	Upper Bound
	3501 - 4500	-,15977	,12398	,791	-,5153	,1958
	4501 - 5500	-,10100	,12657	,968	-,4640	,2620
	5501 - 6500	-,07006	,10362	,984	-,3672	,2271
	6501 ve üstü	,24223	,10630	,206	-,0626	,5471
2501 - 3500	2500 ve altı	,30401	,13259	,200	-,0763	,6843
	3501 - 4500	,14425	,15590	,940	-,3029	,5914
	4501 - 5500	,20301	,15797	,793	-,2500	,6561
	5501 - 6500	,23395	,14026	,554	-,1683	,6362
	6501 ve üstü	,54624*	,14225	,002	,1383	,9542
3501 - 4500	2500 ve altı	,15977	,12398	,791	-,1958	,5153
	2501 - 3500	-,14425	,15590	,940	-,5914	,3029
	4501 - 5500	,05877	,15082	,999	-,3738	,4913
	5501 - 6500	,08970	,13215	,984	-,2893	,4687
	6501 ve üstü	,40199*	,13426	,035	,0170	,7870
4501 - 5500	2500 ve altı	,10100	,12657	,968	-,2620	,4640
	2501 - 3500	-,20301	,15797	,793	-,6561	,2500
	3501 - 4500	-,05877	,15082	,999	-,4913	,3738
	5501 - 6500	,03094	,13458	1,000	-,3550	,4169
	6501 ve üstü	,34323	,13666	,124	-,0487	,7352
5501 - 6500	2500 ve altı	,07006	,10362	,984	-,2271	,3672
	2501 - 3500	-,23395	,14026	,554	-,6362	,1683
	3501 - 4500	-,08970	,13215	,984	-,4687	,2893
	4501 - 5500	-,03094	,13458	1,000	-,4169	,3550
	6501 ve üstü	,31229	,11573	,078	-,0196	,6442
6501 ve üstü	2500 ve altı	-,24223	,10630	,206	-,5471	,0626
	2501 - 3500	-,54624*	,14225	,002	-,9542	-,1383
	3501 - 4500	-,40199*	,13426	,035	-,7870	-,0170
	4501 - 5500	-,34323	,13666	,124	-,7352	,0487
	5501 - 6500	-,31229	,11573	,078	-,6442	,0196

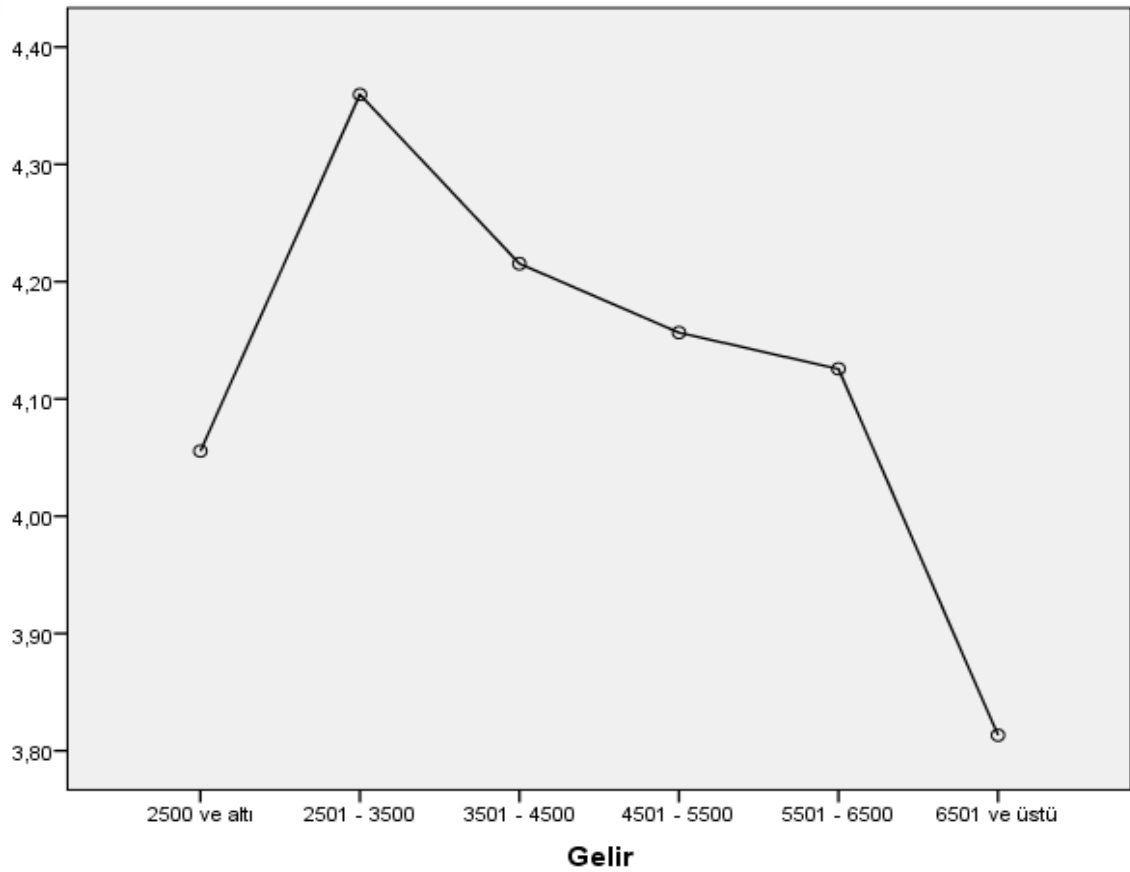
*. Ortalama fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Gelir kategorisi incelendiğinde 2500 TL üzerinde gelir seviyesi arttıkça emniyet hizmetleri üzerinden algılanan devlet algısının genel olarak düştüğü gözlemlenmiştir. Fakat anlamlı farklılıklar sadece belirtilen gruplar arasında mevcuttur.

6500 ve üzeri geliri olanların emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı, 2501-3500 geliri olanlardan daha düşüktür. P değeri 0,002 bulunmuştur yani anlamlılık düzeyi olan 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise -0,54624 olarak bulunmuştur.

6500 ve üzeri geliri olanların emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı 3501-4500 geliri olanlardan daha düşüktür. P değeri 0,035 bulunmuştur yani anlamlılık düzeyi olan 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise -0,40199 olarak bulunmuştur.

Grafik 8. Gelir- Devlet Algısı İlişkisi Grafiği

Altıncı sırada siyasi görüş durumlarına göre emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısının farklılık gösterip göstermediği ölçülmüştür. Çalışma kategorisi kendi içerisinde 6 farklı gruba ayrıldığı için ANOVA testi yapılmıştır. Çalışma kategorisine göre tanımlayıcı istatistikler tablo 34’te verilmiştir.

Tablo 34. Siyasi Görüş Kategorisine Göre Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Mean	Std. Dev.	Std. Error	95% Conf. Interval for Mean		Min.	Max.
					Lower Bound	Upper Bound		
Liberal	16	4,3683	,58303	,14576	4,0576	4,6790	3,29	4,96
Sosyalist	18	3,7103	,61651	,14531	3,4037	4,0169	3,04	5,00
Sosyal demokrat	46	3,5489	,72039	,10621	3,3350	3,7628	1,11	4,93
Muhafazakâr	46	4,1002	,57870	,08533	3,9283	4,2720	2,79	5,00
İslamcı	21	4,1803	,52870	,11537	3,9396	4,4209	3,07	5,00
Milliyetçi	164	4,2304	,56735	,04430	4,1429	4,3179	1,39	5,00
Total	311	4,0839	,64443	,03654	4,0120	4,1558	1,11	5,00

Tablo 35. Varyansların Homojenliği Testi

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
1,207	5	305	,306

Tablo 35’de varyansların homojenliği testi yapılmıştır. P değeri 0,05 in üstünde olduğu için varyansların homojen dağıldığı görülmüştür.

Tablo 36. Devlet Algısı ile Siyasi Görüşler Arasındaki İlişki

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	20,699	5	4,140	11,687	,000
Within Groups	108,042	305	,354		
Total	128,741	310			

Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre siyasi görüşler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Varyanslar eşit dağılması sebebiyle post hoc testlerinden Tukey testinin yapılması uygun görülmüştür.

Tablo 37. Devlet Algısının Siyasi Görüş Kategorilerine Göre Farklılıkları

(I) Siyasi_gorus	(J) Siyasi_gorus	Mean	Std. Error	Sig.	95% Conf. Interval	
		Difference (I-J)			Lower Bound	Upper Bound
Liberal	Sosyalist	,65799*	,20450	,018	,0715	1,2445
	Sosyal demokrat	,81939*	,17274	,000	,3240	1,3148

(I) Siyasi_gorus	(J) Siyasi_gorus	Mean	Std. Error	Sig.	95% Conf. Interval	
		Difference (I-J)			Lower Bound	Upper Bound
	Muhafazakar	,26815	,17274	,631	-,2273	,7636
	İslamcı	,18803	,19750	,932	-,3784	,7545
	Milliyetçi	,13790	,15588	,950	-,3092	,5850
Sosyalist	Liberal	-,65799*	,20450	,018	-1,2445	-,0715
	Sosyal demokrat	,16140	,16547	,925	-,3132	,6360
	Muhafazakar	-,38984	,16547	,175	-,8644	,0847
	İslamcı	-,46995	,19118	,140	-1,0182	,0783
	Milliyetçi	-,52008*	,14778	,007	-,9439	-,0963
Sosyal demokrat	Liberal	-,81939*	,17274	,000	-1,3148	-,3240
	Sosyalist	-,16140	,16547	,925	-,6360	,3132
	Muhafazakar	-,55124*	,12410	,000	-,9072	-,1953
	İslamcı	-,63136*	,15675	,001	-1,0809	-,1818
	Milliyetçi	-,68149*	,09930	,000	-,9663	-,3967
Muhafazakar	Liberal	-,26815	,17274	,631	-,7636	,2273
	Sosyalist	,38984	,16547	,175	-,0847	,8644
	Sosyal demokrat	,55124*	,12410	,000	,1953	,9072
	İslamcı	-,08012	,15675	,996	-,5297	,3694
	Milliyetçi	-,13025	,09930	,779	-,4150	,1545
İslamcı	Liberal	-,18803	,19750	,932	-,7545	,3784
	Sosyalist	,46995	,19118	,140	-,0783	1,0182
	Sosyal demokrat	,63136*	,15675	,001	,1818	1,0809
	Muhafazakar	,08012	,15675	,996	-,3694	,5297
	Milliyetçi	-,05013	,13794	,999	-,4457	,3455
Milliyetçi	Liberal	-,13790	,15588	,950	-,5850	,3092
	Sosyalist	,52008*	,14778	,007	,0963	,9439
	Sosyal demokrat	,68149*	,09930	,000	,3967	,9663
	Muhafazakar	,13025	,09930	,779	-,1545	,4150
	İslamcı	,05013	,13794	,999	-,3455	,4457

*. Ortalama fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Yapılan test sonuçlarına göre %95 güven aralığında Milliyetçi, Liberal, İslamcı ve Muhafazakârlar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Sosyalist ve Sosyal demokratlar ise diğer gruplardan negatif ayrıışmaktadır. Yani devlet algısı diğer gruplara göre daha düşüktür.

Siyasi görüşü Sosyalist olanların emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı Liberal olanlardan daha düşüktür. P değeri 0,018 bulunmuştur yani anlamlılık düzeyi olan 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise -0,65799 olarak bulunmuştur.

Siyasi görüşü Sosyalist olanların emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı Milliyetçi olanlardan daha düşüktür. P değeri 0,007 bulunmuştur yani anlamlılık düzeyi olan 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise -0,52008 olarak bulunmuştur.

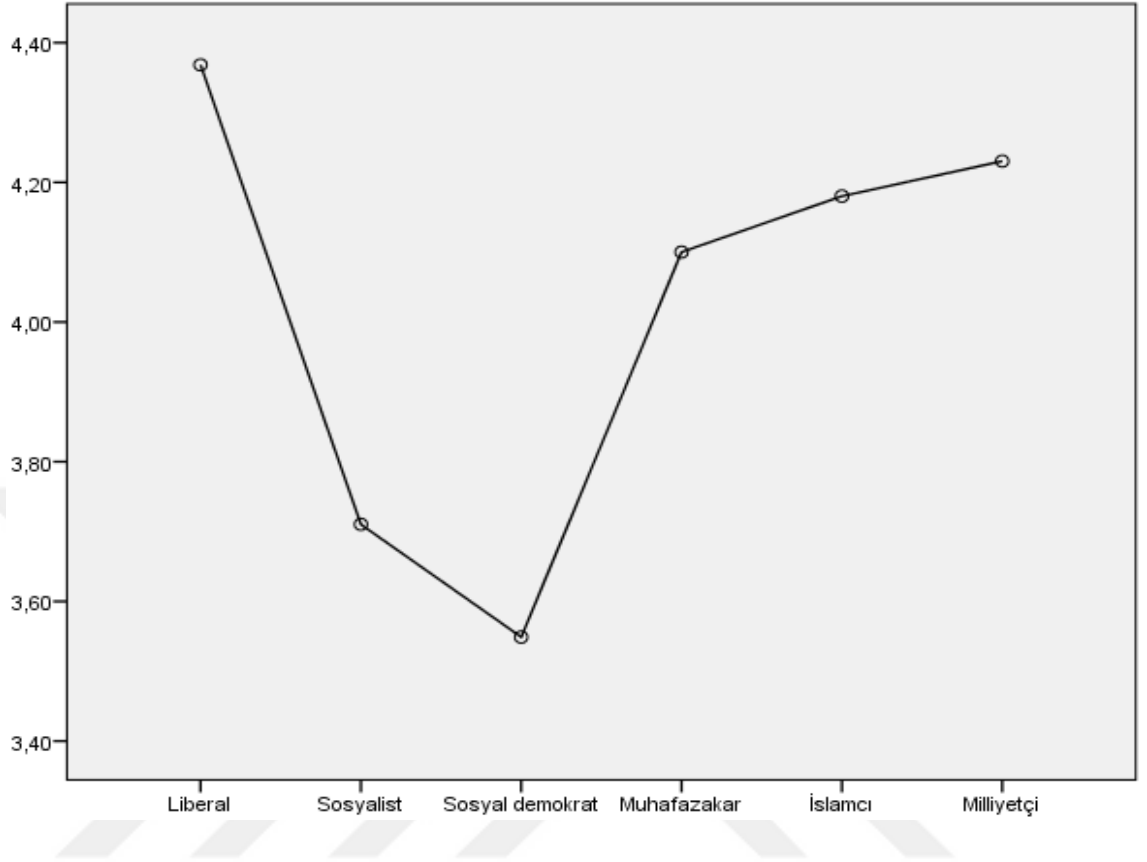
Siyasi görüşü Sosyal Demokrat olanların emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı Liberal olanlardan daha düşüktür. P değeri 0,000 bulunmuştur yani anlamlılık düzeyi olan 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise -0,81939 olarak bulunmuştur.

Siyasi görüşü Sosyal Demokrat olanların emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı Muhafazakâr olanlardan daha düşüktür. P değeri 0,000 bulunmuştur yani anlamlılık düzeyi olan 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise -0,55124 olarak bulunmuştur.

Siyasi görüşü Sosyal Demokrat olanların emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı İslamcı olanlardan daha düşüktür. P değeri 0,001 bulunmuştur yani anlamlılık düzeyi olan 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise -0,63136 olarak bulunmuştur.

Siyasi görüşü Sosyal Demokrat olanların emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı Milliyetçi olanlardan daha düşüktür. P değeri 0,000 bulunmuştur yani anlamlılık düzeyi olan 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise -0,68149 olarak bulunmuştur.

Grafik 9. Siyasi Görüş- Devlet Algısı İlişkisi Grafiği

Yedinci ve son olarak hizmet alınan birime göre emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı farklılık gösterip göstermediği ölçülmüştür. Çalışma kategorisi kendi içerisinde 8 farklı gruba ayrılmıştır fakat çocuk, patlayıcı madde, toplum destekli grupları için veri sayısı çok az olduğu için değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuç olarak 5 farklı grup olduğu için ANOVA testi yapılmıştır. Hizmet alınan birime göre tanımlayıcı istatistikler tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 38. Hizmet Alınan Birime Göre Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Mean	Std. Dev.	Std. Error	95% Conf. Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Polis Evi	28	3,6862	,77697	,14683	3,3849	3,9875	1,11	4,79
Polis Merkezi	115	4,1876	,65634	,06120	4,0663	4,3088	1,39	5,00
Trafik	87	4,1330	,55787	,05981	4,0141	4,2519	2,32	5,00
Asayiş	66	3,9751	,61878	,07617	3,8230	4,1272	2,11	5,00

	N	Mean	Std. Dev.	Std. Error	95% Conf. Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Siber Suçlar	10	4,0714	,36148	,11431	3,8128	4,3300	3,36	4,86
Total	306	4,0766	,63987	,03658	4,0046	4,1485	1,11	5,00

Tablo 39. Varyansların Homojenliği Testi

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
2,864	4	301	,024

Tablo 39’da varyansların homojenliği testi yapılmıştır. P değeri 0,05 in altında olduğu için varyansların homojen dağılmadığı görülmüştür.

Tablo 40. Devlet Algısı ile Hizmet Alınan Birim Arasındaki İlişki

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	6,640	4	1,660	4,226	,002
Within Groups	118,237	301	,393		
Total	124,877	305			

Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre siyasi görüşler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Varyanslar eşit dağılmaması sebebiyle post hoc testlerinden Games-Howell testinin yapılması uygun görülmüştür.

Tablo 41. Devlet Algısının Hizmet Alınan Birimlere Göre Farklılıkları

(I)	(J) Hizmet_alinan_birim	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Conf. Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Polis Evi	Polis Merkezi	-,50135*	,15908	,025	-,9574	-,0453
	Trafik	-,44678	,15855	,056	-,9017	,0081
	Asayiş	-,28888	,16541	,418	-,7602	,1824
	Siber Suçlar	-,38520	,18608	,257	-,9218	,1514
Polis Merkezi	Polis Evi	,50135*	,15908	,025	,0453	,9574
	Trafik	,05457	,08558	,969	-,1810	,2902
	Asayiş	,21247	,09771	,195	-,0575	,4825

(I) Hizmet_alinan_birim	(J) Hizmet_alinan_birim	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Conf. Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
	Siber Suçlar	,11615	,12966	,894	-,2849	,5172
Trafik	Polis Evi	,44678	,15855	,056	-,0081	,9017
	Polis Merkezi	-,05457	,08558	,969	-,2902	,1810
	Asayiş	,15790	,09684	,481	-,1100	,4258
	Siber Suçlar	,06158	,12901	,988	-,3386	,4617
Asayiş	Polis Evi	,28888	,16541	,418	-,1824	,7602
	Polis Merkezi	-,21247	,09771	,195	-,4825	,0575
	Trafik	-,15790	,09684	,481	-,4258	,1100
	Siber Suçlar	-,09632	,13736	,954	-,5110	,3184
Siber Suçlar	Polis Evi	,38520	,18608	,257	-,1514	,9218
	Polis Merkezi	-,11615	,12966	,894	-,5172	,2849
	Trafik	-,06158	,12901	,988	-,4617	,3386
	Asayiş	,09632	,13736	,954	-,3184	,5110

Yapılan test sonuçlarına göre %95 güven aralığında Polis Merkezi, Trafik, Asayiş, Siber Suçlar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Polisevi'nden hizmet alanlar ise diğer gruplardan negatif ayrılmaktadır. Yani algılanan hizmet kalitesi diğer gruplara göre daha düşüktür. Ancak yapılan analizlerde sadece polis merkezi ile polis evinden hizmet alanlar negatif ayrılmaktadır.

Polisevi'nden hizmet alanların emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı, Polis Merkezinde hizmet alanlardan daha düşüktür. P değeri 0,025 bulunmuştur yani anlamlılık düzeyi olan 0,05 in altındadır. Aralarındaki ortalama fark ise -0,50135 olarak bulunmuştur.

Tablo 42. Her Soruya Verilen Cevapların Ortalaması ve Standart Sapması

	Ortalama	Std. Sapma	N	Ölçüt Ortalamaları
Fiziksel1	4,0772	,92658	311	3,74986
Fiziksel2	3,7685	1,09740	311	
Fiziksel3	3,4148	1,22802	311	
Fiziksel4	3,7460	1,03633	311	

	Ortalama	Std. Sapma	N	Ölçüt Ortalamaları
Fiziksel5	3,7428	1,04329	311	
Empati6	4,0386	,98298	311	4,036175
Empati7	3,9807	,93995	311	
Empati8	4,0096	,99186	311	
Empati9	4,1158	,92254	311	
Güvenilirlik10	4,0997	,91917	311	4,147914
Güvenilirlik11	4,1865	,95914	311	
Güvenilirlik12	4,3923	,70515	311	
Güvenilirlik13	4,4051	,80513	311	
Güvenilirlik14	3,9968	1,08508	311	
Güvenilirlik15	3,9003	1,11284	311	
Güvenilirlik16	4,0547	1,00654	311	
Yanıt_ver17	3,9228	,98070	311	4,08876
Yanıt_ver18	4,0997	,93999	311	
Yanıt_ver19	4,2508	,87701	311	
Yanıt_ver20	4,0740	,96937	311	
Yanıt_ver21	4,0965	,96571	311	
Güvence22	4,4823	,76549	311	4,282471
Güvence23	4,2186	,90363	311	
Güvence24	4,3183	,85286	311	
Güvence25	4,2347	,95015	311	
Güvence26	4,2186	,90720	311	
Güvence27	4,2315	,99892	311	
Güvence28	4,2733	,86838	311	

Yapılan teste katılanların tamamı tarafından soruların geneline verilen cevaplar Tablo 42’de verilmiştir. Genel anlamda yapılan değerlendirme, bütün cinsiyetleri, tüm yaş gruplarını, tüm eğitim durumlarını, tüm gelir düzeylerini, tüm çalışma durumlarını, tüm siyasi görüşleri ve tüm hizmet veren emniyet birimlerini kapsamaktadır. Dolayısıyla emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısını ölçmek üzere, Erzincan İl Emniyet Müdürlüğü’nün ankete dahil edilen tüm birimleri için bütün vatandaşların ortalama fikirlerini kapsamaktadır.

Tablo 42’deki verilere göre Fiziksel Özellikler bölümünde verilen 5 sorunun ortalaması 3.75, Empati bölümünde verilen 4 sorunun ortalaması 4.04, Güvenilirlik bölümünde verilen 7 sorunun ortalaması 4.15, Yanıt Verebilirlik bölümüne verilen 5

sorunun ortalaması 4.09 ve son bölüm olan Güvence bölümünde bulunan 7 soruya verilen cevapların ortalaması 4.28'dir.

Ayrıca anket içerisinde bulunan aşağıda soru numaraları ile birlikte verilen sorular ayrıca değerlendirmeye alınmıştır.

*13 Emniyet personelinin güvenilirliği, devletimizin gelişmişlik düzeyini yansıtır,

*16 Emniyetten aldığım hizmet, bende devletimiz adına olumlu bir intiba bırakmıştır,

*22 İnternet entegrasyonu neticesinde hizmet alım hızının daha da artması devletimizin itibarına olumlu etki edecektir,

*24 Kurallara ve kanunlara uygun olarak işlerin yürütülmesi devleti gözümde daha saygın hale getirmiştir,

*25 Emniyetin verdiği hizmete bakılarak ülkemizin güçlü bir ülke olduğu söylenebilir,

*26 Genel anlamda emniyetten aldığım hizmet, ülkemizin emniyet hizmetleri bakımından ilerlediğinin bir göstergesidir,

*28 Emniyet birimlerinden aldığım hizmetlerin kalitesi genel olarak ülkenin gelişmişlik seviyesini gösterir.

Yukarıda soru numaraları ile birlikte verilen sorular diğer sorulara göre devlet algısına doğrudan etki eden sorulardır. Anket içerisinde yer alan diğer sorular hizmet kalitesi ölçümü ile ilgili sorularla bazı noktalarda benzeşmekte ise de belirtilen bu sorular direkt olarak Emniyet ile Devlet arasındaki bağa yönelik sorulardır. Şuana kadar yapılan değerlendirmelerin içerisinde yukarıda verilen sorular da dahil edilmiştir. Ancak direkt olarak her soru Emniyet ve Devlet kavramlarını içerdiğinden ayrıca sadece belirtilen (13, 16, 22, 24, 25, 26, 28 numaralı sorular) bu soruları tekrar değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplara ait tanımlayıcı istatistikler ise Tablo 43'de gösterilmektedir.

Tablo 43. Devlet Algısı ile İlgili Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Devlet_algısı_ort	312	,00	5,00	4,2701	,75707
Valid N (listwise)	312				

Ayrıca değerlendirmeye alınan sorularla ilgili yapılan testler bütün soruları kapsayan değerlendirmelerden daha yüksek bulunmasına rağmen bire bir uyuşmaktadır. Yani testin geneli bir grup için düşük ve anlamlıysa ayrıca değerlendirilen sorular için de aynı şekilde düşük ve anlamlı çıkmaktadır. Bu sebepten ayrıca değerlendirilen sorular ile ilgili ayrıca bir tablolandırma işlemi yapılmamıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kamu kurumları, devletin vatandaşlara resmi birtakım hizmetler verdiği birimleridir. Vatandaşların aldığı hizmetler neticesinde devlet ile ilgili birtakım düşünceler beslemesi doğaldır. Nitekim küreselleşme neticesinde kültürlenmiş ve tüm dünya ile ilgili bilgi birikimine sahip olan bireyler güçlü ülkelerin iş ve işleyişinin, zayıf ülkelerin iş ve işleyişine göre farklılıklar gösterdiğini bilmektedir. Dolayısıyla insanlar aldığı hizmetleri değerlendirerek devletin gelişmişliği, yüceliği, çağın gerekliliklerine cevap verip vermediği gibi fikirler edinmektedir. Edindikleri fikirler ile toplumda yaşamaya devam eden vatandaşlar kendi içinde bulunduğu devleti bu fikirleri ile değerlendirmektedir.

İçişleri Bakanlığına bağlı görev ifa eden Emniyet Teşkilatı 24 saat boyunca kesintisiz hizmet veren önemli bir kamu kuruluşudur. Emniyet Teşkilatı devletin zor kullanma yetkisini bünyesinde barındıran, mukavemet olması durumunda orantılı olmak şartıyla güç kullanan ve bu şekilde kamu düzeninin bozulmaması için çalışan devletin sınırlı sayıdaki kolluk birimlerinden bir tanesidir. Sürekli görev başında olan Emniyet Teşkilatını gece gündüz vatandaşların gözü önünde olduğundan devletin görünen yüzü olarak değerlendirmek yanlış olmaz. Emniyet Teşkilatı belediye sınırları içerisinde görev yapması nedeniyle Türkiye nüfusunun çok büyük kesimine hizmet vermektedir. Bu durumda da ülkemizde yaşayan insanların hizmet aldığı emniyet birimi üzerinden devletimizi değerlendirebilmesi mümkün olmaktadır.

Ülkemizde yaşayan vatandaşların emniyet hizmetleri üzerinden devlet ile ilgili fikir edinebileceği düşünülerek Erzincan özelinde 311 kişi ile yapılan anket çalışmasının verilerine göre;

Erzincan ilinde emniyet birimlerinden hizmet alan insanların cinsiyete göre devlet algısında farklılık bulunmamaktadır. Yani değerlendirmeye alınan her iki grup da tüm sorulara birbirine yakın aralıklarda cevaplar vermiştir. 206 erkek, 105 kadın ile yapılan anket çalışmasında Emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı puanı ortalaması

erkeklerde 4,08 kadınlarda 4,10 olarak bulunmuştur. Belirtilen bu durum insanların ortalama “katılıyorum” düzeyinde cevaplar verdiğini göstermektedir.

Genel olarak veriler dikkate alındığında hizmet alan kadın ve erkek katılımcılar birbirlerinde çok yakın değerlendirmelerde bulunmuştur. Aralarında çok küçük farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık yapılan testlere göre anlam ifade etmemektedir. Dolayısıyla aynı kategori içerisinde kabul edilebilir. Bu durum bize emniyet birimlerinde kadın erkek ayrımı gözetilmeksizin eşit ve tarafsız bir şekilde hizmet verildiğini göstermektedir. Cinsiyet faktörü emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı hususunda belirleyici bir faktör olmamıştır. Ayrıca her iki değerlendirme kriterinin de 5 değerlendirme puanı üzerinden 4 puanını az bir farkla geçmiş olması kadın ve erkek değerlendirmesi bazında emniyeti hizmetlerinin verdiği hizmetin kaliteli olduğunu ve devlet algısını emniyet hizmetlerinin Erzincan ilinde olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Bir diğer değişken ise yaş değişkenidir. Yaş kategorisi 5 gruba ayrılmıştır. Bu gruplar arasında devlet algısında farklılıklar olup olmadığı değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler neticesinde yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. 20 yaş altı grupta değerlendirme puanları diğer gruplara göre düşük olduğu ve aynı zamanda bu gruba dahil olan bireylerin toplamda 4 kişi olduğundan objektif bir sonuç elde edilememiştir. 21-30 yaş aralığındaki kişilerin emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı 31-40 yaş arasındaki kişilerden daha yüksek bulunmuştur. 50 yaş üstü kişilerin emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı 31-40 yaş arasındaki kişilerden daha yüksek olarak bulunmuştur. Bu durum karşısında yaş değişkeni değerlendirildiğinde Erzincan’da emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı yaş grupları arasında en düşük algının 31-40 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Bu durumda diğer yaş gruplarına göre 31-40 yaş grubunun beklentisinin daha fazla olduğu diğer yaş gruplarının daha makul beklentileri olduğu söylenebilmektedir.

Yaş grupları içerisindeki (20 yaş altı grubu hariç) gruplar 4 değerlendirme puanı çevresinde değerlendirmeler yapmıştır. Yaş grupları arasında her ne kadar farklılıklar görünse de 4 puan yani katılıyorum etrafında değerlendirmeler yapılmıştır. 51 yaş ve üstü grup 4.37 değerlendirmeyle en yüksek değerlendirme yapan yaş grubu olmuştur. Bu durum hizmet kalitesinden memnuniyetin ve devlet algısının en yüksek olduğu

grubun 51 yaş ve üstü grubu olduğunu göstermektedir. Bu yaş grubunun diğer gruplardan yüksek değerlendirme yapmasının geçmiş dönemlerle ilgili fikir sahibi olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. 51 yaş ve üstü grubu geçmişe yönelik bilgi birikimini günümüz ile kıyaslaması neticesinde emniyet hizmetlerinin kalitesinin yükseldiği ve emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısının geçmişe nazaran olumlu yönde değiştiğinin düşünülmesine yol açmıştır.

Diğer bir değişken olan eğitim durumunda da 5 grup arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmada eğitimin durumu lise düzeyinde olanların devlet algısı daha düşük çıkarken ilk ve ortaokul düzeyinde eğitilmiş kişilerin algısı yüksektir. En yüksek fark bu iki grup arasında çıkmaktadır. Genel ortalamanın 4.08 olarak bulunduğu eğitim kategorisinde, 4.48 ilk ve ortaokul, 4.22 ile önlisans, 4.13 ile lisansüstü, 4.00 ile lisans ve son olarak 3.78 ile lise mezunlarının genel puanlamaya dahil oldukları görülmektedir. Bu durum karşısında lise mezunlarının diğer değişkenler de göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi çalışmayı daha anlamlı hale getirecektir.

Eğitim grupları içerisinde yapılan değerlendirmede eğitim durumu düştükçe veya yükseldikçe hizmet kalitesinden memnuniyet veya devlet algısında yukarı veya aşağı yönde sürekli değişim yaşanmamaktadır. Yani eğitim düzeyi düşük katılımcıların eğitim düzeyi yüksek katılımcılara göre yaptığı puanlamanın düşük olduğu ve yüksek olduğu durumlar vardır. Her iki durumu da bünyesinde barındıran bu çalışmada ilk ve ortaokul mezunları en yüksek değerlendirmeyi yaparken lise mezunları en düşük değerlendirmeyi yapmış, lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcılar ise lisans mezunlarından yüksek değerlendirmelerde bulunmuştur. Hepsinin katılıyorum düzeyindeki değerlendirmesi, emniyet teşkilatının eğitim düzeyi yüksek olan vatandaşlar ve düşük olan vatandaşlar ile irtibatının olumlu yönde olduğunun, hizmet kalitesinin yüksek seviyede olduğunun ve devlet algısını olumlu yönde etkilediğinin göstergesi olmuştur.

Bir başka değişkeni de çalışma durumu oluşturmaktadır. Serbest meslek çalışanları 3.76 ile en düşük algıya, kamu sektörü çalışanları ise 4.17 ile en yüksek devlet algısına sahiptir. Diğer meslek gruplarında Öğrenci 3.93, Özel Sektör 4.05, Ev

Hanımı 4.10 puanlandırma düzeyindedir. Kamu sektöründe çalışanlar emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı en yüksek olan çalışma gurubunu oluşturmaktadır.

Çalışma durumu kategorisinde serbest meslek sahibi bireyler en düşük değerlendirmeyi yaparken kamu sektörü çalışanları en yüksek değerlendirmeyi yapmıştır. Ortalamaya göre katılımcıların katılıyorum düzeyindeki değerlendirmesi, emniyet teşkilatının hangi meslek grubundan olursa olsun vatandaşlar ile irtibatının olumlu yönde olduğunun, hizmet kalitesinin yüksek seviyede olduğunun ve devlet algısını olumlu yönde etkilediğinin göstergesi olmuştur.

Diğer değişken olan gelir dağılımı değişkeni toplam 6 kategoride toplanmıştır. Burada 2500 ve altı gelir grubu 4.06 ortalama ile devlet algısı derecesini belirlemiştir. Diğer gruplara bakıldığında 2501-3500 gelir grubu 4.36, 3501-4500 gelir grubu 4.22, 4501-5500 gelir grubu 4.16, 5501-6500 gelir grubu 4.13, 6501 ve üstü gelir grubu ise 3.81 ile devlet algısı derecesini belirlemiştir. 2500 ve altı gelir grubu hesaba katılmaksızın değerlendirme yapılırsa gelir düzeyi yükseldikçe emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısının düştüğü, gelir yükseldikçe beklentinin de düştüğü gözlemlenmektedir.

Gelir düzeyi kategorisine göre yapılan çalışmada genel olarak gelir düzeyi yükseldikçe hizmet kalitesinden memnuniyetin düştüğü ve devlet algısının olumsuz yönde ilerlediği görülmektedir. Her ne kadar olumsuz yönde de ilerlese genel puan ortalaması 4.08 civarındadır. Yani algı düşmektedir ancak ankette tutunduğu ortalama katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum arasındadır. Gelir düzeyi yükseldikçe beklentiler yükselmektedir ancak ortalamanın 4.08 olması Erzincan Emniyetinin beklentileri oldukça üst seviyeden karşıladığının bir göstergesidir.

Değişkenlerden bir diğeri olan siyasi görüş sorusu toplam 6 başlık altında değerlendirilmiştir. Kendisini Sosyalist ve Sosyal Demokrat olarak tanımlayan katılımcıların devlet algısı puanı kısmen katılıyorum ile katılıyorum arasında iken Liberal, Milliyetçi, İslamcı ve Muhafazakar olarak kendisini tanımlayan katılımcıların devlet algısı puanı katılıyorum ile kesinlikle katılıyorum arasında değişmektedir. Oranları ile değinmek gerekirse Sosyal Demokrat 3.55, Sosyalist 3.71, Muhafazakar

4.10, İslamcı 4.18, Milliyetçi 4.23 ve en yüksek değerlendirmeyi yapan siyasi görüş olan Liberal görüş sahibi katılımcılar 4.37 genel değerlendirme yapmışlardır.

Sosyal Demokrat ve Sosyalist olarak kendini tanımlayan bireylerin devlet algısı Milliyetçi, Muhafazakar, İslamcı ve Liberal olarak kendisini tanımlayan bireylerden daha düşüktür. Dolayısıyla siyasi görüşün emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısını ve hizmet kalitesi algısını Sosyal Demokrat ve Sosyalist görüşte negatif, diğerlerinde ise pozitif yönde etkilediği anlaşılmaktadır.

Son değerlendirme konusu değişken ise hizmet alınan birim değişkenidir. Silah Ve Patlayıcı Maddeler Şube Müdürlüğü'nden ve Çocuk Şube Müdürlüğü'nden alınan hizmetlerin değerlendirilmesi hizmet alan kişi sayısının bir veya birkaç kişi olması nedeniyle değerlendirmeye alınması durumunda yanıltıcı sonuçlar çıkarabileceği göz önünde bulundurularak değerlendirme dışında tutulmuştur. Toplamda 5 değişken kalmış olup kalan değişkenler Polisevi, Polis Merkezi, Trafik, Asayiş ve Siber Suçlarla Mücadele Şb. Müdürlükleridir. Yapılan çalışmada Polisevi hizmet alımında 3.69 genel değerlendirme puanı ile devlet algısının ve hizmet kalitesinin en düşük olduğu birim olmuştur. Devlet algısının ve hizmet kalitesinin en yüksek olduğu birim ise 4.19 genel değerlendirme puanıyla Polis Merkezidir. Diğer birimlerin genel devlet algısı puanları ise Trafik Şb. 4,13, Asayiş Şb. 3.98 ve Siber Suçlarla Mücadele Şb. 4.07 olarak bulunmuştur.

Polisevinin en düşük değerlendirme puanı almasında otel, kafeterya ve restoran hizmetleri de veriyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim Polisevi tüm bu hizmetleri aynı anda vermektedir. Bu durum da otoparkın yetersiz olması ve bu gibi birtakım aksaklıkların göze batmasına sebep olmaktadır. Polis Merkezinden hizmet alan vatandaşların en yüksek değerlendirmeyi yapmasında Polis Merkezlerindeki otopark vb. fiziki özelliklerin diğer birimlerden daha iyi olmasının etkisi olmuştur. Her ne kadar Polis Merkezlerindeki fiziki şartlar daha iyi olsa da diğer puanlamalarda da öne çıkması Polis Merkezlerinin gerek devlet algısını olumlu yönde gerekse hizmet kalitesini yukarı taşıyan genel anlamda başarılı çalışmalar yapılan birimler olduğunu gözler önüne sermektedir.

Bulgular bölümünde ele alınan devlet algısı puanlarına sonuç bölümünde genel anlamda değinilmiştir. Bu durum hipotezlerin ve genel anlamdaki değerlendirme puanlarının arasındaki ilişkinin ortaya koyulabilmesi için gerekli görülmüştür. Daha önce de belirtildiği gibi yapılan bu çalışmada SERVPERF ve SERVQUAL isimli hizmet kalitesi ölçüm modellerinden faydalanılarak anket oluşturulmuştur. Bu iki ölçekten daha çok SERVPERF ölçek ilham kaynağı olmuştur. Dolayısıyla bu anket çalışması içerisinde SERVPERF hizmet kalitesi ölçeğine ait sorular da kullanılmıştır. Bu sebeple yapılan bu çalışma hizmet kalitesi ölçümü parametrelerini de içinde barındırmaktadır. Yani yapılan bu çalışmada Erzincan ili emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısı ölçülürken Erzincan Emniyetinin değerlendirmeye alınan birimlerinin hizmet kalitesi de ölçülmüştür. Anket içerisinde yer alan 13, 16, 22, 24, 25, 26, 28 sayılı sorular Emniyet ile Devlet ilişkisini doğrudan ilgilendiren sorulardır. Bu sorulara verilen cevap ortalamaları sırasıyla, 4.41, 4.05, 4.48, 4.32, 4.23, 4.22, 4.27 olmuştur. Belirtilen bu 7 sorunun değerlendirme puanı ortalaması 4.28 olarak bulunmuştur. Tüm soruların genel değerlendirme puanının 4.08 olduğu göz önünde bulundurulduğunda devlet algısını doğrudan etkileyen soruların diğer sorulara göre katılımcılar tarafından daha yüksek değerlendirmeye tabi tutulduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla doğrudan devlet algısı ile ilgili soruların hizmet kalitesi sorularını da içeren testin tamamıyla bir korelasyon halinde olduğu ancak değerlendirme puanlarının testin tamamına göre daha yüksek olduğundan devlet algısının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Genel anlamda bir değerlendirme yapmak gerekirse fiziki özelliklerin 3.75 ile diğerlerine göre daha düşük olduğu, diğer özelliklerin hepsinin 4.00 değerlendirme puanı üzerinde olduğu, genel ortalamanın ise 4.08 olduğu anlaşılmaktadır. Erzincan Emniyetinin devlet algısını ve hizmet kalitesini iyi derecede karşıladığı anlaşılmaktadır. Hizmet alan vatandaşların vermiş olduğu puanlamaya göre emniyet personelinin donanımlı olduğu, emniyetten aldığı hizmetin devletimiz adına kendilerinde olumlu intiba bıraktığı, verilen hizmetin adil olduğu, personelin vatandaşa yardımcı olmaktan çekinmediği, emniyetten aldığı hizmeti değerlendirilerek devletimizin güçlü bir devlet olduğu, emniyetten aldığı hizmetin ülkemizin gelişmişlik düzeyini yansıttığı anlaşılmıştır.

Bu durumda Erzincan Emniyetinin verdiği hizmet ile devlet algısının ve hizmet kalitesinin oldukça iyi olduğu anlaşılmıştır. Her ne kadar iyi de olsa her zaman daha iyisinin var olduğu unutulmamalı ve daha iyisine ulaşılmaya çalışılmalıdır. Erzincan’da emniyet hizmetleri üzerinden devlet algısının ve hizmet kalitesinin bir nebze daha yukarıya taşınabilmesi için, fiziki şartların (bina otopark, temizlik vb.) iyileştirilmesi, görevli emniyet personelinin göreve yürekten bağlanması için gerekli çalışmalar yapılması, yapılan değerlendirmelerdeki dalgalanmanın azalması ve olumlu yönde değışmesi için görevli personelin gerek özel hayatında yaşadığı gerekse meslek içinde yaşadığı veya yaşayabileceğı sorunların minimize edilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Tüm bu çalışmaların yapılması durumunda önemli bir kamu kurumu olan Emniyet Teşkilatı, ortaya çıkan bu “Erzincan emniyeti devlet algısını olumlu yönde etkiler. Erzincan emniyetinin hizmet kalitesi yüksektir.” sonucunu daha ileriye taşıyabilecek ve devletimiz adına daha olumlu intiba uyandıran bir kamu kurumu olmayı başaracaktır.

KAYNAKÇA

- 13 Mart 1992 Erzincan Depremi, 16.03.2020 tarihinde <http://www.refahiyedernek.com/haber/13-MART-1992-ERZINCAN-DEPREMI/24/> adresinden erişilmiştir.
4. Grup Ahıska Türkleri Erzincan'a Geldi, 16.03.2020 tarihinde <http://erzincan.gov.tr/4-grup-ahıska-turkleri-erzincana-geldi> adresinden erişilmiştir.
- Abadan, Y. (1952). Amme hukuku ve devlet nazariyeleri. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Akçakanat, T. (2009). İnsan kaynakları yönetiminde performans değerlendirme: Isparta Emniyet Müdürlüğü'nde bir uygulama. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Akipek, Ö. İ. (1966). Devletler hukuku. Üçüncü Bası, İkinci Kitap Ankara: Başnur Matbaası.
- Aktan, Ç.C. (2003). Değişim çağında devlet. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Aktepe, E., Tekdere, M., ve Gürbüz, A. Ş. (2017). Toplumsal uyum ve bütünleşme bağlamında erzincan'a yerleştirilen ahıska türkleri üzerine bir değerlendirme. Göç Araştırmaları Dergisi, 3(2), 138-169.
- Akyılmaz, B. (1998). Milli egemenlik kavramının gelişimi. Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(2), 0-0.
- Altın, A. (2015). Kamu hizmeti anlayışında değişim. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(2), 101-118.
- Altuntaş, N. (2007). Siyasal İslam, milliyetçilik ve terör. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , 25 (2) , 267-294.
- Anayasa Mahkemesi, 11-14 Şubat 1975 Tarih ve E. 1973/38, K.1975/23 Sayılı Karar, Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, Sayı 13, 247
- Aristoteles (2017). Politika. (Furkan Akderin Çev.), İstanbul: Say Yayınları.

- Ay, F. (2015). Kamu hizmetlerinde kalite: Mardin adalet sarayına bir araştırma. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde.
- Başgil, A. F. (1946). Devlet nedir? (realist bir tarif derlemesi). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 12(4), 981-990.
- Başgil, A. F. (1947). Devletin ülke unsuru: ülke ile devlet birliği arasındaki münasebetin hukuki ve sosyolojik mana ve mahiyeti üzerine bir izah denemesi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 13(4), 1261-1281.
- Başgil, A. F. (1960). Esas teşkilât hukuku, İstanbul: Baha Matbaası.
- Cortina, J. M. (1993). What is coefficient alpha? An examination of theory and applications. Journal Of Applied Psychology, 78(1), 98.
- Cumhurbaşkanlığı Seçim Sonuçları, (24 Haziran 2018). Hürriyet. 16.03.2020 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/secim/24-haziran-2018-secimleri/> adresinden erişilmiştir.
- Çaha, Ö. (2004). Dört akım dört siyaset. 2. Baskı. Ankara: Kadim Yayınları.
- Çalık, M. (1995). Siyasi kültür ve sosyolojinin bazı kavramları açısından mhp hareketi'nin kaynakları ve gelişimi 1965–1980. Ankara: Cedit Yayınları.
- Çetin, H. (2001). Devlet, İdeoloji ve Eğitim. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 25(2), 201-211.
- Çetin, H. (2007). Çağdaş siyasal akımlar. Ankara: Orion Kitabevi.
- Çomaklı, Ş. E. ve Ayhan, U. (2018). Polis mevzuatı. 4.Baskı, Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Davis, J. C. (2016). Taş devrinden bugüne tarihimiz insanın hikayesi. (Barış Bıçakçı Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Değermen, H. A. (2006). Hizmet ürünlerinde kalite, müşteri tatmini ve sadakati. İstanbul: Türkmen Yayınevi.
- Demir, L. (2013). Kamu Hizmetleri. 26.01.2020 tarihinde <https://www.hukukvakfi.org/birikimler-1> adresinden erişildi.
- Doğan, K. C. (2016). Küreselleşme ve neo-liberal kuşaklar çerçevesinde devleti konumlandırma sorunsalı: "minimal devlet'ten düzenleyici devlet'e". Journal of International Social Research, 9(43), 1795-1803.

- Doğan, K. C., ve Ustakara, F. (2013). Kamuda bir yapılanma dönüşümü olarak e-devlet ve e-yönetişim ilişkisi üzerine. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 2(3), 1-11.
- Dönmez, R. Ö. (2004). Küreselleşme, batı modernliği ve şiddet: batı'ya karşı siyasal İslam. *Uluslararası İlişkiler/International Relations*, 81-114.
- Düvenci, S. (2018). Devletin köken teorileri açısından devleti doğuran etmenler: çeşitli uygarlıklar ve topluluklar üzerinden bir değerlendirme. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(2), 66-93.
- Eberhard, W. (1944), Eski Çin felsefesinin esasları. (İlhan Berk Çev.). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 2(2), 265-276.
- E-Devlet Üzerinden Sunulan Emniyet Hizmetleri, 15.03.2020 tarihinde <https://www.turkiye.gov.tr/emniyet-genel-mudurlugu> adresinden erişilmiştir.
- Emniyet Genel Müdürlüğü, 13.03.2020 tarihinde <https://www.egm.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Emniyet Teşkilatı Şeması, 07.03.2020 tarihinde <https://www.egm.gov.tr/teskilat-semasi> adresinden erişilmiştir.
- Erkan, H. (2000) Yeniden yapılanma. Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Ertugay, F. (2012). Cumhuriyet dönemi siyasal düşüncesinde devlet algısı: kemalizm, milliyetçilik, İslamcılık ve sosyalizm. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Eryılmaz, B. (2002) Kamu yönetimi. İstanbul: Erkan Matbaası.
- Erzincan İli Geçim Kaynakları, 16.03.2020 tarihinde <http://www.cografya.gen.tr/tr/erzincan/ekonomi.html> adresinden erişilmiştir.
- Erzincan Depremi, 16.03.2020 tarihinde <https://deprem.afad.gov.tr/tarihteBuAy?id=65> adresinden erişilmiştir.
- Erzincan Depremi, 16.03.2020 tarihinde <https://www.cnnturk.com/turkiye/son-yuz-yilda-turkiyede-meydana-gelen-buyuk-depremler-binlerce-kisi-oldu-sehirler-yerle-bir-oldu?page=23> adresinden erişilmiştir.
- Erzincan İle İlgili Genel Bilgiler, 16.03.2020 tarihinde <http://www.erzincankulturturizm.gov.tr/TR-57381/genel-bilgiler.html> adresinden erişilmiştir.

- Erzincan Nüfus Yoğunluğu ve Nüfus Sayısı, 16.03.2020 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> adresinden erişilmiştir.
- Erzincan Nüfusu, 16.03.2020 tarihinde <http://www.erzincangazetesi.com.tr/nufus1.html> adresinden erişilmiştir.
- Erzincan Nüfusu, 16.03.2020 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=943 adresinden erişilmiştir.
- Erzincan Nüfusu, 25.03.2020 tarihinde https://www.nufusu.com/ilce/merkez_erbzincan-nufusu adresinden erişilmiştir.
- Erzincan Seçim Sonuçları, (24 Haziran 2018). Sabah. 16.03.2020 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/secim/24-haziran-2018-secim-sonuclari/erbzincan-secim-sonuclari> adresinden erişilmiştir.
- Esen, B. N. (1970). Anayasa hukuku: Genel Esaslar, Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Eymen, U. E. (2007). SPSS 15.0 ile veri analizi. İstatistik Merkezi.
- Fındıkçı, İ. (1996). Bilgi toplumunda yöneticilerde kendini geliştirme. İstanbul: Kültür Koleji Eğitim Yayınları.
- Genç, F. N. (2010). Yeni kamu hizmeti yaklaşımı. Türk İdare Dergisi, (466), 145-159.
- Giritli, İ, Berk K, Bilgen, P. ve Akgüner, T. (2001). İdare hukuku. İstanbul: Der Yayınları.
- Gökçe, G, Şahin, A ve Örselli E. (2002). Türkiye’de siyasetin bürokrasi üzerindeki etkisi: siyasallaşma. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2(4), 45-58.
- Göksu, V. (2014). Siyasal kimlikler ve merkez-çevre dikotomisi bağlamında Türkiye’de merkez sağ ve merkez sol. Akademik İncelemeler Dergisi, 8(2), 69-93.
- Göküş, M. (2010). Küreselleşme sürecinin kamu hizmetine yansımaları. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 10(20), 193-218.
- Göze, A. (2009). Siyasi düşünceler ve yönetimler. 12. Baskı. İstanbul: Beta Yayınları.
- Gözler, K. (2001). Devletin bir unsuru olarak 'millet' kavramı. Türkiye Günlüğü, (64), 108-123.
- Gözler, K. (2004). Anayasa hukukuna giriş. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Gözler, K. (2007). Devletin genel teorisi. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Gözler, K. (2011). Anayasa hukukunun genel teorisi 1. Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları.

- Gözler, K. (2013). Anayasa hukukuna giriş genel esaslar ve türk anayasa hukuku. Bursa: Ekin Basım Dağıtım Yayın.
- Gözler, K, Kaplan G. (2013). İdare hukukuna giriş. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Gözler, K. (2017). 'Devlet' kelimesi üzerine bir deneme. Türkiye Günlüğü, (129), 5-9.
- Gülten, M. (2014) Polis vazife ve salahiyyet kanunu'nda polisin görev ve yetkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Günday, M. (2004). İdare hukuku. Ankara: İmaj Yayınevi.
- Gündüz, F. (27 Aralık 2014). 1939 Erzincan Depremi. Erzincan Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü. 16.03.2020 tarihinde <http://erzincan.esb.gov.tr/1939-erzincan-depremi-haber-16203> adresinden erişilmiştir.
- Güvenç, B. (1993). Türk kimliği: kültür tarihinin kaynakları. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Haladyna, T. M. (1999). Developing and validating multiple-choice exam items (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, NJ.
- Harman, C. (2010). Halkların dünya tarihi, taş çağından yeni binyıla. (Uygur Kocabaşoğlu Çev.) İstanbul: Yordam Kitap.
- Hekimoğlu, H. B. (1989). Modernleşme ve siyasal istikrarsızlık. Toplum ve Bilim, (46–47). 131–142.
- Heywood, A. (2007a). Siyaset. (Bekir Berat Özipek, vd. Çev.), Ankara: Adres Yayınları.
- Heywood, A. (2007b). Siyasi İdeolojiler. (Ahmet Kemal Bayram, vd. Çev.), Ankara: Adres Yayınları.
- Hobbes, T. (2017). Leviathan, (Semih Lim Çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Hyppolite, J. (2010). Marx ve Hegel üzerine çalışmalar. (Doğan Barış Kılınç Çev.) Ankara: Doğu-Batı Yayınları.
- İşçi, M. (2011). Siyasi düşünceler tarihi. 2. Baskı, İstanbul: Der Yayınları.
- İzzet, M. (1969). Milliyet nazariyeleri ve milli hayat. 2. Baskı, İstanbul: Ötüken Yayınevi.
- Kaboğlu, İ. Ö. (2017). Anayasa hukuku dersleri (genel esaslar), 12. Baskı, İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Kalabalık, H. (2004). İdare hukuku dersleri. İstanbul: Değişim Yayınları.

- Kalkışım, H. M. ve Doğan. K. C. (2017). Eski Türk-İslam devletleri'nde yakınma (şikâyet) kurumları. Kesit Akademi Dergisi, 9, 158-174.
- Kapani, M. (2017). Politika bilimine giriş, Ankara: BB101 Yayınları.
- Kaya, E. (2016). Hukuk zihniyeti. Ankara: Adalet Yayınları.
- Kimliğin Tanımı, 17.01.2019 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/?kelime=k%C3%BClt%C3%BCrel%20kimlik> adresinden erişilmiştir.
- Kudaka (2015). Erzincan sosyal yapı analizi, 05.01.2019 tarihinde https://www.kudaka.org.tr/ekler/a74f4-Sosyal_Yapi_Analizi_Erzincan.pdf adresinden erişilmiştir.
- Kula, S. ve Çakar, B. (2015). Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında toplumda bireylerin güvenlik algısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi, 6(12), 191-210.
- Kutlu, E: (1998). Küreselleşme ve etkileri. Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14(1), 363-386.
- Kuyaksil, A. (2000). 155. Yılda polis teşkilatının tarihçesi, kolluk kavramı ve günümüzde emniyet teşkilatı. Polis Dergisi, (22), 2-25.
- Küçük, A. (2016). Egemenlik (hâkimiyet), halk egemenliği ve milli egemenlik tartışmaları ve egemenlik anlayışında esaslı dönüşüm. Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 0 (6), 311-361.
- Mardin, Ş. (1990). Türkiye'de toplum ve siyaset makaleler 1. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Marx, K. ve Engels, F. (2009). Komünist manifesto. 2. Baskı, (Çelik Akpınar vd. Çev.), İstanbul: Daktylos Yayınevi.
- Mert, N. (2007). Merkez sağın kısa tarihi. İstanbul: Selis Kitaplar.
- Necmettin Erbakan, 16.03.2020 tarihinde <https://www.biyografya.com/biyografi/11021> adresinden erişilmiştir.
- Okandan, R. G. (1968). Umumî amme hukuku. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Okandan, R. G. (1976). Umumi amme hukuku devletin doğuşu, pozitif ve teorik gelişmesi, unsurları. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

- Onar, S. S. (1966) İdare hukukunun umumi esasları. 1, İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.
- Oppenheimer, F. (1997) Devlet. (Alaeddin Şenel ve Yavuz Sabuncu, Çev.), İstanbul: Engin Yayıncılık.
- Öğün, S. S. (2000). Mukayeseli sosyal teori ve tarih bağlamında milliyetçilik. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Öğüt, A. (2001). Bilgi çağında yönetim. Ankara: Nobel Yayın.
- Ökmen Ö. ve Dönmez, D. (2004). Yönetimsel ve organizasyonel yapı açısından kamu kurumlarında mükemmellik. İstanbul: Kalder Yayınları.
- Özbudun, E. (1998). Türk anayasa hukuku. 5. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Özipek, B. B. (2004). Muhafazakârlık akıl toplum siyaset. Ankara: Liberte Yayınları.
- Özipek, B. B. (2006). Muhafazakâr siyasetin temelleri. Liberal Düşünce Dergisi , (34), 5-9.
- Özipek, B. B. (2010). Avrupa'da ve Türkiye'de muhafazakârlık. Muhafazakar Düşünce/Conservative Thought, 7, 105-120.
- Özütürker, M. (2010). Kamu yönetiminde E-devlet ve kaliteli hizmet sunumu açısından emniyet hizmetlerinde E-uygulamalar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Parlak, B. ve Doğan, K. C. (2016), Kamu yönetimi. İstanbul, Beta Yayınları,
- Pazarcı, H. (2005). Uluslararası hukuk, 3.Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Polis Akademisinin Tarihçesi, 08.03.2020 tarihinde <https://www.pa.edu.tr/akademi-tarihcesi.html> adresinden erişilmiştir.
- Polislik Eğitimi Veren Okullar, 08.03.2020 tarihinde <https://www.pa.edu.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Rousseau, J. (2017). Toplum sözleşmesi (Vedat Günyol Çev.), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Roy, O. (1995). Siyasal İslam'ın iflası, (Cüneyt Akalın, Çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Sabancılar Eren, S. (2019). Demokrasinin iki farklı yorumu, liberal ve sosyal demokrasinin kuramsal temelleri. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi. 6(1), 396-406.

- Sancak, K, Yılmaz, N. (2018). Vision change and foreign supports in Turkey's foreign policy. *The Journal of International Scientific Researches*, 3(2), 123-131.
- Saran, U. (2001). Küresel değişim dinamiklerinin kamu yönetimi alanındaki etkileri. *Türk İdare Dergisi*, (433), 37-50.
- Saran, U. (2004). Kamu yönetiminde yeniden yapılanma. Ankara: Atlas Yayıncılık.
- Sarıbay, A. Y. (2001). Türkiye’de demokrasi ve politik partiler. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Sezen, Y. (2002). Çağdaşlaşma-yabancılaşma ve kimlik. İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Sezer, B. U. (1992). Büyük devlet küçük devlet tartışması. *Amme İdaresi Dergisi*, 25(4), 3-29.
- Sezer, Ö. (2012). Kamu hizmetlerinde müşteri (vatandaş) odaklılık: Türkiye’de kamu hizmeti anlayışı açısından bir değerlendirme. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 4(8), 147-172
- Slaterry, M. (2011). Sosyolojide temel fikirler. (Ümit Tatlıcan - Özlem Balkız ve Gülhan Demiriz Çev.), Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Songur, L., Turan, A., ve Songur, G. (2017). Sağlık sektöründe hizmet kalitesinin Servperf ölçeği ile ölçülmesi: "Şereflikoçhisar Devlet Hastanesi örneği". *Journal Of International Social Research*, 10(53), 807-819.
- Şahin, K. (2007). Bir ideoloji olarak milliyetçilik. *Akademik Bakış*, 12, 1-9.
- Şahin, L. (2016). Hükümet sistemlerinin yönetimin boyutları bağlamında değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Şaylan, G. (2003) Değişim, küreselleşme ve devletin yeni işlevi. Ankara: İmge Yayınevi.
- Şenel, A. (2001). Çağdaş siyasi akımlar. Ankara: İmaj Yayınevi.
- Şenel, A. (2014). Kemirgenlerden sömürgecilere insanlık tarihi. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Şenyayla, Z. (2005). Emniyet teşkilatında performans değerlendirmesi Samsun İl Emniyet Müdürlüğü örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.), Boston: Allyn and Bacon.

- Talas, C. (2011). Demokrasi, sosyal demokrasi; sendikal haklar ve özgürlükler. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası , 45 (1-4).
- Tan, T. (1998). Kamu hizmeti imtiyazından “Yap-İşlet-Devret” modeline. AÜ SBF Dergisi, 47(3), 307-325.
- Tarihte Polis, 02.03.2020 tarihinde <https://www.egm.gov.tr/tarihce> adresinden erişilmiştir.
- Tatlıhoğlu, K. (2013). Türk polis teşkilatının yapılanması ve tarihten günümüze üstlendiği misyon ve sorumluluk üzerine sosyal psikolojik bir değerlendirme. Tarihte Türk Polis Teşkilatı Sempozyumu, Polis Akademisi Yayınları, .89-104.
- Taymaz, H. (1981) Meslek içi eğitim. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Toprak, Z. (1990). İl özel idarelerinin görevleri ve kamusal hizmet yaklaşımı. Türk İdare Dergisi, Yıl:62, (387), 157-162.
- Tuncer, A., ve Köseoğlu, Ö. (2015). Düzenlemenin üç hali: refah devletinden düzenleyici devlete düzenleme faaliyetinin vazgeçilemezliği. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20(1), 85-100.
- Türk, İ . (2014). Osmanlı Devleti’nde polisin meslekî terbiyesine müteallik bir talimat-ı mahsusa. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1), 157-176.
- Türk, R. (2015). Türkiye’de siyasal İslam’ın örgütlenme faaliyetleri. Akademik Hassasiyetler, 2 (3), 99-131.
- Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri, 07.03.2020 tarihinde <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx> adresinden erişilmiştir.
- Türkiye’de 3 Erzincan Var, (11.02.2016). Milliyet. 16.03.2020 tarihinde <https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/erzincan/turkiye-de-3-erzincan-var-11208144> adresinden erişilmiştir.
- Vural, M. (2007). Siyaset felsefesi açısından muhafazakârlık, Ankara: Elis Yayınları.
- Yaşar, Y. (2006). Açıklamalı polis meslek hukuku. 25.Baskı, Ankara: Başkent Klişe Matbaacılık.
- Yayla, A. (1992). Liberalizm. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Yıldırım, F. (2018). Dünyada adından söz ettiren iktisadi sistemler ve kısa değerlendirmesi. Uluslararası Bilimsel Araştırma Dergisi, 3(2), 881-895.

- Yıldırım, K. E. (2008). Vatandaşın kamu hizmeti kalitesi algısı: Doğu Anadolu büyükşehir belediyeleri incelemesi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Yıldız, O, ve Erdil, S. (2013). Türkiye havayolu yolcu taşımacılığı sektöründe hizmet kalitesinin karşılaştırmalı ölçümlenmesi. Öneri Dergisi, 10(39) , 89-100.
- Yılmaz, A. (2001). Çağdaş siyasal akımlar modern demokraside yeni arayışlar. Ankara: Vadi Yayınları.
- Zabçı, F. Ç. (2002). Dünya Bankası'nın küresel pazar için yeni stratejisi: yönetim. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 57(3), 151-179.
- Zabunoğlu, Y. K. (1973). Kamu hukukuna giriş, Ankara: Sevinç Matbaası.
- Zengin, E. Ç. (2018). Kent ve kentleşme sarmalında Türkiye. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20(1), 84-103.

EKLER

Ek 1. ANKET FORMU

Sayın Katılımcı;

Bu anket, Erzincan’da yaşayan vatandaşların Erzincan Emniyet Teşkilatı üzerinden devlet algısını ölçmek amacıyla **Emniyet Hizmetleri Üzerinden Devlet Algısı: Erzincan İli Örneği** isimli Yüksek Lisans Tezinde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Anketten elde edilen bilgiler bilimsel araştırmalarda kullanılacaktır. Üçüncü şahıslarla paylaşılması söz konusu değildir. Ankette bulunan soruları cevaplarken size göre en uygun olan seçeneğin yanına (x) işaret koymanız gerekmektedir.

Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Hasan Mahmut KALKIŞIM
Doktor Öğretim Üyesi

Fatih ALTINPINAR
Yüksek Lisans Öğrencisi

1- Cinsiyet	Erkek ()	Kadın ()	
2- Yaş	20 Yaş Altı ()	20-30 () 31-40 () 41-50 () 51 ve üstü ()	
3- Eğitim Durumu	İlk ve Ortaokul () Önlisans ()	Lise () Lisans () Lisansüstü ()	
4- Çalışma Durumu	Kamu Sektörü () Öğrenci ()	Özel Sektör () Emekli ()	Serbest Meslek () Ev Hanımı ()
5- Gelir Düzeyi	2.500 TL ve altı () 3.501 TL-4.500 TL () 5.501-6.500 TL ()	2.501 TL-3.500 TL () 4.501 TL-5.500 TL () 6.501 ve üstü ()	
6- Kendinizi nasıl tanımlarsınız?	Liberal () Milliyetçi ()	Muhafazakar () Sosyal Demokrat ()	Sosyalist () İslamcı ()
7- Hangi birimden/birimlerden hizmet aldınız?	Trafik () Çocuk Şb () Siber Suçlarla Mücadele ()	Polis Merkezi () Polisevi () Toplum Destekli Polislik ()	Asayiş () Silah ve Patlayıcı Madde Şb. ()

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1- Hizmet aldığım emniyet birimi temiz ve düzenlidir.					
2- Hizmet aldığım emniyet biriminin bina yapısı yaşlı ve engellileri dikkate alarak dizayn edilmiştir.					
3- Hizmet aldığım emniyet biriminin otoparkı yeterlidir.					
4- Hizmet aldığım emniyet biriminin bekleme salonu ihtiyacı karşılayabilecek düzeydedir.					
5- Erzincan'da emniyet hizmetleri çağının gerekliliklerine cevap verebilmektedir (yeterince moderndir).					
6- Emniyet personeli aldığım hizmetle ilgili beni bilgilendirir.					
7- Hizmet veren emniyet personeli güler yüzlü ve hoşgörülüdür.					
8- Hizmet veren emniyet personelinin dinleme ve anlama kabiliyeti yüksektir.					
9- Hizmet aldığım emniyet birimi vatandaşa yeterince zaman ayırır.					
10- Emniyet hizmetlerinin internet entegrasyonu olumlu bir gelişmedir.					
11- Emniyet hizmetlerinin internet entegrasyonu daha fazla geliştirilmelidir.					
12- Aldığım hizmetin kalitesini, emniyet personelinin eğitilmiş oluşu olumlu yönde etkiler.					
13- Emniyet personelinin güvenilirliği, devletimizin gelişmişlik düzeyini yansıtır.					
14- Hizmet aldığım emniyet birimi bütün vatandaşlara eşit mesafede ve adildir.					
15- Hizmet alırken herhangi bir aksaklıkla karşılaşmadım.					
16- Emniyetten aldığım hizmet, bende devletimiz adına olumlu bir intiba bırakmıştır.					
17- Emniyet Teşkilatına müracaatımda işlerim hızlıca hallolmaktadır.					
18- Hizmet aldığım birimde bulunan personel vatandaşa yardımcı olmaktadır.					
19- Hizmet aldığım birim prosedüre uygun hizmet vermektedir.					
20- Emniyetten aldığım hizmet ilgili birimden mutlu bir şekilde ayrılmamı sağlamıştır.					
21- İhtiyaç duyduğumda tekrar aynı emniyet birimine gitmekte tereddüt etmem.					
22- İnternet entegrasyonu neticesinde hizmet alım hızının daha da artması devletimizin itibarına olumlu etki edecektir.					
23- Hizmet aldığım emniyet birimi kanun ve kurallara uygun olarak işlerini yürütür.					
24- Kurallara ve kanunlara uygun olarak işlerin yürütülmesi devleti gözümde daha saygın hale getirmiştir.					
25- Emniyetin verdiği hizmete bakılarak ülkemizin güçlü bir ülke olduğu söylenebilir.					
26- Genel anlamda emniyetten aldığım hizmet, ülkemizin emniyet hizmetleri bakımından ilerlediğinin bir göstergesidir.					

	Kesinlikle katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
27- Emniyet saygın, itibarlı ve güçlü bir kurumdur.				
28- Emniyet birimlerinden aldığım hizmetlerin kalitesi genel olarak ülkenin gelişmişlik seviyesini gösterir.				

Ek 2. ETİK KURULU ONAY FORMU

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

(Proje Onay Formu)

TARİH :

YER :

KATILIMCILAR :

Prof.Dr. GÜNEY ÇAKIR (Başkan)
Prof.Dr. BAYRAM NAZIR (Üye)
Prof.Dr. MÜGE YILMAZ (Üye)
Prof.Dr. EKREM CENGİZ (Üye)
Prof.Dr. SAİME ŞAHİNÖZ (Üye)
Prof.Dr. FERKAN SİPAHI (Üye)
Doç.Dr. HASAN AYAYDIN (Üye)

BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU PROJE ONAY FORMU

Projenin Adı:	Emniyet Hizmetleri Üzerinden Devlet Algısı : Erzincan İli Örneği.
Projenin Niteliği:	Alan Araştırması.
Proje Araştırmacıları:	Dr. Öğretim Üyesi Hasan Mahmut Kalkışım, Fatih Altınpınar
Proje Yürütücüsünün Haberleşme Bilgileri:	halkisim@yahoo.com 0532 508 5602
Araştırmanın Amacı:	Yapılacak olan çalışma, vatandaşın hizmet alımının nasıl etkilendiği, bu etkileşim sonucunda vatandaşın aldığı hizmet kalitesini beğenip beğenmediği, beğenmediyse nedeninin ne olduğu, yanlış veya eksik olan iş ve işleyişin nasıl düzeltilebileceği, eğer varsa eksikliğin yönetimden mi yoksa çalışan personelden mi kaynaklandığını belirleyerek Erzincan Emniyet Teşkilatından alınan hizmetin vatandaş nezdinde devlete bakış açısını belirlemek temel amaç olarak belirlenmiştir.
Araştırmanın Gerekçesi:	Tez çalışması tamamlandığında hizmet alınan emniyet birimlerinden bir kısmının beklentileri karşıladığı bir kısmının ise karşılamadığı, beklentileri karşılamayan birimlerin ise devlet algısını olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılacağı düşünülmektedir. Devlet itibarını zedeleyen bu hizmet biçiminin nasıl değiştirilebileceği ile ilgili birtakım öneri niteliğinde çözüm yolu, yapılan anketlerden çıkarılacak sonuca göre belirlenecektir. Belirlenen çözüm yolunun ilgililerce dikkate alınması durumunda devletin vatandaş nezdinde yüceltileceği, uzun vadede ülkemizin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Yöntemi:	Yapılacak olan anket çalışmasına ilaveten Erzincan İl Halk Kütüphanesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Ve Gümüşhane Üniversitesi Kütüphaneleri Ayrıca www.tez.yok.gov.tr ve www.dergipark.gov.tr isimli internet sitelerinden faydalanılacaktır.
Kullanılacak biyolojik, psikolojik ve teknik vb. tüm yöntemleri açıklayan etik ile ilgili özet:	Kamu yönetimi ve siyaset bilimi başta olmak üzere belirlenen disiplinlerle ilgili gerekli literatür taraması yapıldıktan sonra yapılacak anket Likert tipi ölçek ile derecelendirilmiş olan anketin verileri SERVPERF ve SERQUAL ölçekleri kullanılmakla birlikte SPSS programından faydalanılarak analiz edilecek, analizde çalışma süresince gerekli bilimsel etik kurallarına uyulacak, neticesinde çıkan sonuç değerlendirilecektir.

[Handwritten signature and text]

Gümüşhane Üniversitesi Siyaset Bilimleri ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Fakültesi öğretim üyelerinden Sayın Dr. Öğretim Üyesi Hasan Mahmut KALKIŞIM'ın "Emniyet Hizmetleri Üzerinden Devlet Algısı: Erzincan İli Örneği" adlı projesi değerlendirilmiştir.

Proje etik açısından uygun bulunmuştur.

Projenin etik açısından geliştirilmesi gerekmektedir.

Proje etik açısından uygun bulunmamıştır.

Doc. Dr. Hasan AYAYDIN
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Müge YILMAZ
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Bayram MAZIR
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Ekrem CENGİZ
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Saime ŞAHİNÖZ
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Ferkan SİPAHİ
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Günay ÇAKIR
Etik Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Fatih ALTINPINAR

Doğum Yeri ve Tarihi: Altındağ - 29.12.1991

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Anadolu Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü.

Yüksek Lisans Öğrenimi: Gümüşhane Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce, Almanca.

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar: Emniyet Genel Müdürlüğü (2012 - 2020)

İletişim

Telefon : 0554 570 85 68

E-posta Adresi: fatih-altinpinar@hotmail.com

Tarih :

.../06/2020